

T.C.

BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ

**EVLİ BİREYLERİN YAŞADIKLARI SORUNLARIN
VE AİLE DANIŞMANLIĞINDAN
BEKLENTİLERİNİN İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

DİLAN YILMAZ

İSTANBUL,2016

T.C.

BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

AİLE DANIŞMANLIĞI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**EVLİ BİREYLERİN YAŞADIKLARI SORUNLARIN
VE AİLE DANIŞMANLIĞINDAN
BEKLENTİLERİNİN İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

DİLAN YILMAZ

Tez Danışmanı: DOÇ. DR. AYNUR EREN GÜMÜŞ

İSTANBUL,2016

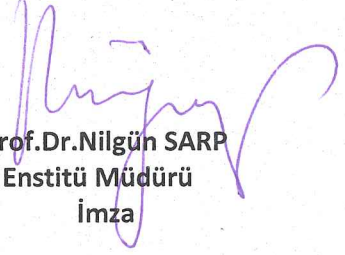
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
AİLE DANIŞMANLIĞI TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

Tezin Adı: Evli Bireylerin Yaşadıkları Sorunların ve Aile Danışmanlığından Beklentilerinin İncelenmesi

Öğrencinin Adı Soyadı : Dilan YILMAZ

Tez Savunma Tarihi : 23.05.2016

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğu Sağlık Bilimleri Enstitüsü tarafından onaylanmıştır.

Prof. Dr. Nilgün SARP
Enstitü Müdürü
İmza

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğunu onaylarım.

Yrd. Doç. Dr. Nesrin GÜDEMİR
Program Koordinatörü
İmza

Bu Tez tarafımızca okunmuş, nitelik ve içerik açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak yeterli görülmüş ve kabul edilmiştir.

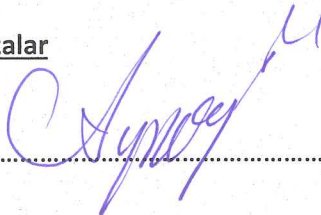
Jüri Üyeleri

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Aynur EREN GÜMÜŞ

Üye
Doç. Dr. Özlem KARAIRMAK

Üye
Yrd. Doç. Dr. Zeynep Çiğdem ÖZCAN

İmzalar

.....

.....

.....

ÖNSÖZ

Aile danışma merkezlerinin kurumsallaşmaları sürecinde, evli bireylerin evliliklerinin ilk bir ve beş yılları arasındasıklıkla yaşadıkları problemlerin neler olduğu, hangi problem alanında aile danışmanına başvurmayı tercih ettikleri, aile danışmanlığı yardımından beklentileri belirlenirse aile danışma merkezleri de bu problemlere yönelik nasıl müdahalelerde bulunacaklarını ve ne tür bilgilendirme faaliyetleri organize edeceklerini bilimsel bir bilgi çerçevesinde planlama imkanı bulacaktır. Böylece evliliklerin ilk bir ve ilk beş yıllarındaki artan boşanma oranlarının düşürülmesine katkı yapılabilir. Ülkemizde bu konu ile ilgili az sayıda araştırma yapılmış olmasından hareketle; evli bireylerin evliliklerinde yaşadıkları sorunlar ve aile danışmanlığından beklentilerinin incelemesi önemli görünmektedir.

Araştırmanın her aşamasında katkılarını esirgemeyen, görüşleri ile beni sürekli yönlendiren çok değerli tez danışmanım Doç. Dr. Aynur EREN GÜMÜŞ'e teşekkür ederim.

Tez aşamasında sağladığı değerli katkıları için Gizem KAYA'ya, manevi değerini hiç esirgemeyen sevgili dostlarım İlknur GÜZEL ve Güney TOSUN'a, bana her konuda destek olan, maddi ve manevi desteğini hiç esirgemeyen sevgili annem Zeynep YILMAZ'a, çalışmalarım süresince bana hep moral ve güç veren canım babam Ali YILMAZ'a ve araştırmanın tüm süreçlerinde yanımda olan çok değerli ablam Nergiz KOÇARSLAN ve sevgili eniştem Mesut KOÇARSLAN'a minnet ve teşekkürlerimi sunarım.

Mayıs, 2016

Dilan YILMAZ

ÖZET

EVLİ BİREYLERİN YAŞADIKLARI SORUNLARIN VE AİLE DANIŞMANLIĞINDAN BEKLENTİLERİNİN İNCELENMESİ

Dilan YILMAZ

Aile Danışmanlığı Yüksek Lisans Programı
Tez Danışmanı: Doç. Dr. Aynur EREN GÜMÜŞ

Mayıs, 2016,121

Bu araştırma, evliliğinin ilk beş yılı içinde olan evli bireylerin sıklıkla yaşadıkları sorunların; hangi sorunları için aile danışmanına gitmeyi uygun gördüklerinin ve aile danışmanlığına ilişkin beklentilerinin belirlenmesini amaçlamaktadır.

Betimsel tarama (survey) modeliyle yapılan bu araştırmanın bağımsız değişkenleri cinsiyet, yaş, eğitim durumu, evlilik süresi, çocuk sayısı, eşlerini seçme biçimi, ailenin ortalama aylık geliri ve aile danışmanlığına ilişkin bilgi düzeyi algılarıdır.

Araştırmanın evrenini İstanbul İli, Ümraniye İlçesindeki evli bireyler oluşturmaktadır. Örneklemini ise bu ilçede yaşayan araştırmaya katılmak isteyen 300 evli birey oluşturmaktadır.

Araştırmanın verileri Kişisel Bilgi Formu, Ailevi Sorunlar ve Başvurabileceğiniz Çözüm Yollarına İlişkin Soru Listesi ve Evli Bireylerin Aile Danışmanlığından Beklentileri Ölçeği ile toplanmıştır.

Elde edilen veriler için kullanılan test istatistikleri frekans ve yüzde değerleri, bağımsız gruplar t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA), normallik dağılımlarını belirlemek amacıyla Kolmogorov-Smirnov Testi, Levene homojenlik testi ve Posthoc Sheffe (anlamli farklar) testidir. Ayrıca Evli Bireylerin Aile Danışmanlığından Beklentileri Ölçeğinin geçerlilik çalışması içinde açılıyıcı ve doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır.

Yapılan istatistiksel analizler sonucunda elde edilen bulgular şu şekilde özetlenebilir: Evli bireylerin aile danışmanlığından beklentileri eğitim durumuna ve evlilik süresine göre anlamlı farklılık gösterirken, cinsiyete, yaşa, çocuk sayısına, eşlerini seçme biçimlerine, sosyo-ekonomik durumlarına ve aile danışmanlığı yardımına ilişkin bilgi düzeyi algılarına göre farklılık göstermemektedir.

Evli bireylerin evliliklerinin ilk bir yılında en çok köken ailelerle ilgili sorunlar olduğunu ifade etmişlerdir. Evliliklerinin iki-beş yılları arasında en çok kişilik farklılıkları ile ilgili sorunlar, evliliklerinin son yıllarında ise en çok evle, çocuklarla ilgili iş bölümü sorunları yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Çocuklarıyla en çok yaşadıkları sorunu çocukların evdeki sorumlulukları, kendi aileleri ile en çok yaşadıkları sorunu iletişim sorunu, eşlerinin ailesi ile en çok yaşadıkları sorunu ise özel hayata müdahalede

bulunmanın yarattığı sorunlar olarak ifade etmişlerdir. Evli bireyler en çok eşlerinin anne babasıyla sorun yaşamakta ve aile içinde çözülemeyen sorunlarda en çok kendi ailelerinden yardım alarak çözmeye çalışmaktadırlar. Evli bireyler aile içinde çözülemeyen sorunlarda karşılıklı konuşarak problemlerini çözmek için çeşitli yollar bulmaya çalıştıklarını ifade etmiş ve yüzde 44'ü buldukları çözüm yollarının işe yaradığını, yüzde 43'ü ise bazen işe yaradığını belirtmiştir. Çözülemeyen sorunlarda ise en çok aile ve çift danışmanına başvurmak istemektedirler. Evli bireylerin yüzde 81'inin ailesinde uzun zamandır devam eden sorun bulunmadığını ve yüzde 71'i aile yaşantısından her zaman ve sık sık memnun olduğunu ifade etmiştir. Araştırmaya katılan evli bireylerin aile danışmanından en çok yardım almak istedikleri beş sorun alanı olarak ebeveyn-çocuk iletişim sorunları, çocuklarla ilgili sorunlar, ergenlik dönemi ile ilgili sorunlar, stresle başa çıkma ve eşin ailesiyle iletişim sorunlarını ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelime: Aile Danışmanlığı, Beklentiler, Evlilikte Yaşanan Sorunlar

ABSTRACT

INVESTIGATIONS OF THE PROBLEMS OF MARRIED INDIVIDUALS WHICH THEY FACE AND THEIR EXPECTATIONS FROM FAMILY CONSULTANT

Dilan YILMAZ

Family Consulting Master Program
Thesis Supervisor: Doç. Dr. Aynur EREN GÜMÜŞ

May, 2016,121

This study aims to point out the issues encountered by the married couples within the first five years of the marriage, the type of the issues which they deem suitable to consult to a family counsellor and the determination of the expectations on the family counselling.

The independent variables of this study, which has been carried out with the survey method, include gender, age, educational background, marriage period, number of the children, preferences of mate choice, average monthly income the family and their perception of knowledge level on family consulting.

The data of the study has been collected through Personal Information Form, Questionnaire on Family Issues and Referable Solutions and Scale of Married Individuals' Expectation from Family Consulting.

The test statistics used for the obtained data are frequency and percentage values, independent samples t-test, one-way analysis of variance (ANOVA), Kolmogorov-Smirnov Test for the determination of the normality distribution, Levene homogeneity test and post hoc Scheffe tests. In addition, exploratory and confirmatory factor analyses have been carried out for the validity study of Scale of Married Individuals' Expectation from Family Consulting.

The findings obtained as a result of the conducted statistical analyses can be summarized as follows; while the married individuals' expectations from the family counseling reasonably vary depending on the educational background and the marriage period, it does not vary depending on their gender, age, number of children, preferences of mate choice, social economic status and perceptions of knowledge level related to family counseling.

Married couples stated that they mainly have issues related to the family of origin in the first year of the marriage. They further stated that they have issues related to difference of personalities within the second- fifth years of marriage and in late years of marriage they usually have issues related to the work sharing in home and children. They said that the major problems encountered with children base on the child's responsibilities at home; the major problems encountered with their own parents base on the interference with private life; the major problems encountered with the parents of their spouse base

on the difference of personalities. Married individuals mostly have issues with parents of their and they tend to ask help from their parents for the domestic issues which they cannot solve on their own. Married individuals stated that they try hard to find a way to solve their domestic issues by talking face to face. 44 percent of the married couples stated that their solutions work and 43 percent of them stated that their solutions work time to time. They tend to consult their family and a consultant for the solutions of their unresolvable issues. 81 percent of the married individuals have long-term issues with their family and 71 percent of them stated that they are always and frequently happy with their family life. The top five issues which married individuals involved in the survey want to receive help from a family counseling are determined as follows; parent-children relationship issues, children related issues, adolescence period issues, ways to dealing with stress and communication issues with the parents of spouse.

Key Words: Marriage and Family Counseling, Expectations, Marriage Problems

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iii
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar	xii
ŞEKİLLER	xv
KISALTMALAR	xvi
1. GİRİŞ.....	1
1.1 ARAŞTIRMANIN AMACI.....	9
1.2 ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	10
1.3 ARAŞTIRMANIN SAYILTI LARI	11
1.4 ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	11
1.5 TANIMLAR.....	11
2. İLGİLİ KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE ARAŞTIRMALAR.....	13
2.1 TÜRKİYE’DE AİLE POLİTİKALARI.....	13
2.2 AİLE DESTEK HİZMETLERİ.....	15
2.2.1 Danışma ve Tedavi Hizmetleri	17
2.2.2 Eğitici Hizmetler	18
2.2.3 Savunuculuk Hizmetleri	19
2.3 AİLE TERAPİSİNE İLİŞKİN ÇEŞİTLİ KURAM VE YAKLAŞIMLAR .	20
2.3.1 Aile Sistemleri Kuramı.....	19
2.3.2 Psikodinamik Aile Terapisi	22
2.3.3 Yapısal Aile Terapisi	23
2.3.4 Stratejik Aile Terapisi	24
2.3.5 Yaşantısal Aile Terapisi	25
2.3.6 Bowen Aile Terapisi	26
2.3.7 Bilişsel – Davranışçı Aile Terapisi.....	27

2.4	AİLE YAŞAM DÖNGÜSÜ	28
2.5	İLGİLİ YURT İÇİ VE YURT DIŞI ARAŞTIRMALAR	36
2.5.1	Yurt İçinde Yapılan Bazı Araştırmalar	42
2.5.2	Yurt Dışında Yapılan Bazı Araştırmalar	41
3.	YÖNTEM.....	51
3.1	ARAŞTIRMANIN MODELİ	51
3.2	ARAŞTIRMA GRUBU	51
3.3	VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	53
3.3.1	Evli Bireylerin Aile Danışmanlığından Beklentileri Ölçeğinin (ADBÖ) Geliştirilmesi	53
3.3.1.1	ABDÖ'nün geçerlilik çalışmaları.....	54
3.3.1.2	Kapsam geçerliliği	54
3.3.1.3	ABDÖ'nün yapı geçerliliği: Açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi.....	55
3.3.1.3.1	Açımlayıcı faktör analizi	55
3.3.1.3.2	Doğrulayıcı faktör analizi	57
3.3.2	ABDÖ'nün Güvenilirliği.....	60
3.4	VERİLERİN TOPLANMASI	61
3.5	VERİLERİN ANALİZİ	61
4.	BULGULAR	62
4.1	EVLİ BİREYLERİN AİLE DANIŞMANLIĞINDAN BEKLENTİLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE GÖRE FARKLILIK GÖSTERİP GÖSTERMEDİĞİNE İLİŞKİN BULGULAR.....	62
4.1.1	Evli Bireylerin Aile Danışmanlığına İlişkin Beklentilerinin Cinsiyete Göre İncelenmesiyle İlgili Bulgular	64
4.1.2	Evli Bireylerin Aile Danışmanlığına İlişkin Beklentilerinin Yaşa Göre İncelenmesiyle İlgili Bulgular	67
4.1.3	Evli Bireylerin Aile Danışmanlığına İlişkin Beklentilerinin Eğitim Durumuna Göre İncelenmesiyle İlgili Bulgular	68

4.1.4	Evli Bireylerin Aile Danışmanlığına İlişkin Beklentilerinin Evlilik Süresine Göre İncelenmesiyle İlgili Bulgular.....	70
4.1.5	Evli Bireylerin Aile Danışmanlığına İlişkin Beklentilerinin Çocuk Sayısına Göre İncelenmesiyle İlgili Bulgular	73
4.1.6	Evli Bireylerin Aile Danışmanlığına İlişkin Beklentilerinin Eşlerini Seçme Biçimlerine Göre İncelenmesiyle İlgili Bulgular.....	75
4.1.7	Evli Bireylerin Aile Danışmanlığına İlişkin Beklentilerinin Sosyo-ekonomik Durumuna Göre İncelenmesiyle İlgili Bulgular	77
4.1.8	Evli Bireylerin Aile Danışmanlığına İlişkin Beklentilerinin Aile Danışmanlığına İlişkin Bilgi Düzeyi Algularına Göre İncelenmesiyle İlgili Bulgular	79
4.2	AİLEVİ SORUNLAR VE BAŞVURABİLECEKLERİ ÇÖZÜM YOLLARINA İLİŞKİN BULGULAR	81
5.	TARTIŞMA	97
5.1	EVLİ BİREYLERİN AİLE DANIŞMANLIĞINDAN BEKLENTİLERİ VE BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE BEKLENTİLERİN DEĞİŞİP DEĞİŞMEDİĞİ BULGULARININ YORUMLARI.....	97
5.1.1	Evli Bireylerin Aile Danışmanlığına İlişkin Beklentilerinin Cinsiyete Göre İncelenmesine İlişkin Bulgularının Yorumları	97
5.1.2	Evli Bireylerin Aile Danışmanlığına İlişkin Beklentilerinin Yaşa Göre İncelenmesine İlişkin Bulgularının Yorumları	98
5.1.3	Evli Bireylerin Aile Danışmanlığına İlişkin Beklentilerinin Eğitim Durumuna Göre İncelenmesine İlişkin Bulgularının Yorumları	99
5.1.4	Evli Bireylerin Aile Danışmanlığına İlişkin Beklentilerinin Evlilik Süresine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgularının Yorumları.....	100
5.1.5	Evli Bireylerin Aile Danışmanlığına İlişkin Beklentilerinin Çocuk Sayısına Göre İncelenmesine İlişkin Bulgularının Yorumları.....	100
5.1.6	Evli Bireylerin Aile Danışmanlığına İlişkin Beklentilerinin Eşlerini Seçme Biçimlerine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgularının Yorumları.....	101

5.1.7	Evli Bireylerin Aile Danışmanlığına İlişkin Beklentilerinin Sosyo-ekonomik Durumuna Göre İncelenmesine İlişkin Bulgularının Yorumları.....	101
5.1.8	Evli Bireylerin Aile Danışmanlığına İlişkin Beklentilerinin Aile Danışmanlığına İlişkin Bilgi Düzeyi Algılarına Göre İncelenmesine İlişkin Bulgularının Yorumları	102
5.2	AİLEVİ SORUNLAR VE BAŞVURABİLECEKLERİ ÇÖZÜM YOLLARINA İLİŞKİN BULGULARIN YORUMLARI	103
5.2.1	Evli Bireylerin Evliliklerinin İlk Bir Yılında Yaşadığı Sorunlara ve Sıklıklarına Yönelik Bulguların Yorumları.....	103
5.2.2	Evli Bireylerin Evliliklerinin İki-Beş Yılları Arasında Yaşadığı Sorunlara ve Sıklıklarına Yönelik Bulguların Yorumları.....	105
5.2.3	Evli Bireylerin Evliliklerinin Son Yıllarında Yaşadığı Sorunlara ve Sıklıklarına Yönelik Bulguların Yorumları.....	106
5.2.4	Evli Bireylerin Çocuklarıyla Yaşadıkları Sorunlara ve Sıklıklarına Yönelik Bulguların Yorumları	108
5.2.5	Evli Bireylerin Kendi Aileleriyle Yaşadıkları Sorunlara ve Sıklıklarına Yönelik Bulguların Yorumları.....	109
5.2.6	Evli Bireylerin Eşlerinin Aileleriyle Yaşadıkları Sorunlara ve Sıklıklarına Yönelik Bulguların Yorumları.....	110
5.2.7	Evli Bireylerin Aile Bireyleri İle Sorun Yaşama Sıklıklarına Yönelik Bulguların Yorumları	111
5.2.8	Evli Bireylerin Aile İçinde Çözemediği Sorunlarda Kimden Yardım Aldıklarına Yönelik Bulguların Yorumları	111
5.2.9	Evli Bireylerin Aile İçinde Çözülemeyen Sorunlarda Başvurulmak İstenen Uzmanla İlişkin Bulgularının Yorumları.....	112
5.2.10	Evli Bireylerin Aile İçi Sorunların Çözümünde İzlenen Yollara İlişkin Bulgularının Yorumları	113
5.2.11	Evli Bireylerin Aile İçi Sorunları Çözerken Kullanılan Yöntemin Yararlılığına İlişkin Bulgularının Yorumları	114
5.2.12	Evli Bireylerin Ailede Uzun Zamandır Devam Eden Sorunların Varlığına İlişkin Bulgularının Yorumları	115

5.2.13 Evli Bireylerin Aile Yaşantısından Memnun Olma Durumlarına İlişkin Bulgularının Yorumları	115
5.2.14 Evli Bireylerin Aile Danışmanından Yardım Almak İstenen Sorun Alanlarına İlişkin Bulgularının Yorumları.....	116
6. SONUÇ	117
6.1 ÖNERİLER.....	120
KAYNAKÇA	122
EKLER	138
EK-A1: KİŞİSEL BİLGİ FORMU	139
EK-A2: AİLEVİ SORUNLAR VE BAŞVURABİLECEĞİNİZ ÇÖZÜM YOLLARINA İLİŞKİN SORU LİSTESİ	140
EK-A3: EVLİ BİREYLERİN AİLE DANIŞMANLIĞINDAN BEKLENTİLERİ ÖLÇEĞİ	145
ÖZGEÇMİŞ	146

TABLÖLAR

Tablo 2.1:	Duvall'ın Aile Yaşam Döngüsü Modeli	28
Tablo 2.2:	Evliliği Olumsuz Etkileyen Faktörler	32
Tablo 3.1:	Araştırma Grubunun Nitelikleri	52
Tablo 3.2:	ABDÖ'nün Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları	57
Tablo 3.3:	ABDÖ İç Tutarlılık Sonuçları.....	60
Tablo 4.1:	Ölçek Puanlarının Betimsel İstatistikleri	62
Tablo 4.2:	İfadelere Katılım Düzeyinin Betimsel İstatistikleri	63
Tablo 4.3:	Cinsiyet Gruplarının Olumlu Beklenti Puanı Bakımından Normallik Testi	64
Tablo 4.4:	Cinsiyet Gruplarının Olumlu Beklenti Puanı Bakımından Karşılaştırılması	64
Tablo 4.5:	Cinsiyet Gruplarının Çekinceler Puanı Bakımından Normallik Testi	65
Tablo 4.6:	Cinsiyet Gruplarının Çekinceler Puanı Bakımından Karşılaştırılması	65
Tablo 4.7:	Cinsiyet Gruplarının ABDÖ Toplam Puanı Bakımından Normallik Testi	66
Tablo 4.8:	Cinsiyet Gruplarının ABDÖ Toplam Puanı Bakımından Karşılaştırılması	66
Tablo 4.9:	Yaş Gruplarının Olumlu Beklenti, Çekinceler ve ABDÖ Toplam Puanı Bakımından Normallik Testi	67
Tablo 4.10:	Yaş Gruplarının Olumlu Beklenti, Çekinceler ve ABDÖ Toplam Puanı Bakımından Karşılaştırılması	67
Tablo 4.11:	Eğitim Durumu Gruplarının Olumlu Beklenti, Çekinceler ve ABDÖ Toplam Puanı Bakımından Normallik Testi.....	68
Tablo 4.12:	Eğitim Durumu Gruplarının Olumlu Beklenti, Çekinceler ve ABDÖ Toplam Puanı Bakımından Karşılaştırılması.....	69
Tablo 4.13:	Evlilik Süresi Gruplarının Olumlu Beklenti Puanı Normallik Testi.....	70
Tablo 4.14:	Evlilik Süresi Gruplarının Olumlu Beklenti Puanı Bakımından Karşılaştırılması	71
Tablo 4.15:	Evlilik Süresi Gruplarının Çekinceler Puanı Normallik Testi	71

Tablo 4.16: Evlilik Süresi Gruplarının Çekinceler Puanı Bakımından Karşılaştırılması	72
Tablo 4.17: Evlilik Süresi Gruplarının ABDÖ Toplam Puanı Normallik Testi	72
Tablo 4.18: Evlilik Süresi Gruplarının ABDÖ Toplam Puanı Bakımından Karşılaştırılması	73
Tablo 4.19: Çocuk Sayısı Gruplarının Olumlu Beklenti, Çekinceler ve ABDÖ Toplam Puanı Normallik Testi	73
Tablo 4.20: Çocuk Sayısı Gruplarının Olumlu Beklenti, Çekinceler ve ABDÖ Toplam Puanı Bakımından Karşılaştırılması	74
Tablo 4.21: Eşle Evlenme Şekli Gruplarının Olumlu Beklenti, Çekinceler ve ABDÖ Toplam Puanı Normallik Testi	75
Tablo 4.22: Eşle Evlenme Şekli Gruplarının Olumlu Beklenti, Çekinceler ve ABDÖ Toplam Puanı Bakımından Karşılaştırılması	76
Tablo 4.23: Gelir Gruplarının Olumlu Beklenti, Çekinceler ve ABDÖ Toplam Puanı Normallik Testi	77
Tablo 4.24: Gelir Gruplarının Olumlu Beklenti, Çekinceler ve ABDÖ Toplam Puanı Bakımından Karşılaştırılması	78
Tablo 4.25: Aile Danışmalığı Bilgisi Gruplarının Olumlu Beklenti, Çekinceler ve ABDÖ Toplam Puanı Normallik Testi	79
Tablo 4.26: Aile Danışmalığı Bilgisi Gruplarının Olumlu Beklenti, Çekinceler ve ABDÖ Toplam Puanı Bakımından Karşılaştırılması	80
Tablo 4.27: İlk Bir Yıl Ailelerin Çözmekte Zorlandığı Sorunların Sıklıklarının Frekans ve Yüzdeleri	81
Tablo 4.28: İlk İki-Beş Yılları Arasında Ailelerin Çözmekte Zorlandığı Sorunların Sıklıklarının Frekans ve Yüzdeleri	83
Tablo 4.29: Son Yıllarda Ailelerin Çözmekte Zorlandığı Sorunların Sıklıklarının Frekans ve Yüzdeleri	85
Tablo 4.30: Çocuklarla Yaşanan Sorunların Sıklıklarının Frekans ve Yüzdeleri	87
Tablo 4.31: Kendi Ailesiyle Yaşanan Sorunların Sıklıklarının Frekans ve Yüzdeleri	88
Tablo 4.32: Eşin Ailesiyle Yaşanan Sorunların Sıklıklarının Frekans ve Yüzdeleri	89

Tablo 4.33: Aile Bireyleri İle Sorun Yaşama Sıklıklarının Frekans ve Yüzdeleri ...	90
Tablo 4.34: Aile İçinde Çözölemeyen Sorunlarda Yardım Almaya İlişkin Frekans ve Yüzdeler.....	91
Tablo 4.35: Aile İçinde Çözölemeyen Sorunlarda Başvurulmak İstemen Uzmanların Frekans ve Yüzdeleri	92
Tablo 4.36: Aile İçi Sorunların Çözümünde İzlenen Yolların Frekans ve Yüzdeleri...	92
Tablo 4.37: Aile İçi Sorunları Çözöerken Kullanılan Yöntemlerden Yararlanıp Yararlanmadıklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	93
Tablo 4.38: Ailede Uzun Zamandır Devam Eden Sorunun Olup Olmadığına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	94
Tablo 4.39: Aile Yaşantısından Memnun Olup Olmamaya İlişkin Frekans ve Yüzdeler	94
Tablo 4.40: Aile Danışmanından Yardım Almak İstemen Sorun Alanlarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	95

ŞEKİLLER

Şekil 3.1: Dağılım Grafiği56

Şekil 3.2: Path Diyagramı.....58

KISALTMALAR

ADBÖ	: Aile Danışmanlığından Beklentiler Ölçeği
AFA	: Açımlayıcı Faktör Analizi
DFA	: Doğrulayıcı Faktör Analizi
SHÇEK	: Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu
SYDV	: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Kurumu
TUİK	: Türkiye İstatistik Kurumu

1.GİRİŞ

Aile, biyolojik veya psikolojik bağları olan, aralarında tarihsel, duygusal ve ekonomik birliktelik olan ve aynı evde yaşayan bireylerin oluşturduğu sosyal bir kurumdur (Gladding 2011). Sayın (1990), biyolojik ilişkiler sonucu insan türünün devamlılığını sağlayan, karşılıklı ilişkilerin belirli kurallara bağlandığı, kültürel zenginlikleri kuşaktan kuşağa aktaran, biyolojik, psikolojik, ekonomik, toplumsal, hukuksal ve benzeri yönleri bulunan toplumsal bir kurum olarak aileyi tanımlar.

Bir başka tanımda ise Yörükoğlu (2003), ailenin ana, baba ve çocuklardan oluşan bir kurum olduğunu, bu kurumun yasalarla belirlenen görevlerinin yanı sıra geleneklerle de belirlenen birçok başka işlevi olduğunu ifade eder. Aile, içinde bulunduğu toplumun bir birimi olarak onun özelliklerini taşır. Toplumun değer yargılarını, gelenek ve göreneklerini, beğenilerini, inançlarını, önyargılarını kısaca kültürünü yansıtır.

Kavram olarak aile, günümüze gelinceye kadar geçirdiği değişimlere bağlı olarak çeşitli şekillerde tanımlanmıştır. Ancak tanımları oluşturan temel nitelikler çok fazla değişikliğe uğramamıştır. Aile kavramını dört temel özellik oluşturmaktadır. Buna göre aile, aynı çatı altında yaşayan, aynı geliri paylaşan, evlenme kan ve akrabalık bağlarıyla birbirine bağlanmış, çeşitli rollerle birbirini etkileyen bireylerin oluşturduğu kurumdur (Ünlü 2001).

Bu bağlamda yapılan çok sayıda aile tanımları içinde ortak kavramları içine alan bir tanımları Türk Aile Yapısı Özel İhtisas Komisyonu (1987) tarafından yapılmıştır. Bu tanıma göre aile, kan bağı, evlilik ve diğer yasal yollardan aralarında akrabalık ilişkisi bulunan ve çoğunlukla aynı evde yaşayan bireylerden oluşan; bireylerin cinsel, psikolojik, sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarının karşılandığı, topluma uyum ve katılımlarının sağlandığı ve düzenlendiği temel birimdir. Dolayısıyla ailenin işlevleri de tanımdan anlaşılacağı gibi biyolojik (neslin sağlıklı devamlılığını sağlamak, cinsel dürtüleri düzenli ve sağlıklı yoldan doyuma ulaştırmak), psikolojik (karşılıklı sevgi ortamı yaratmak ve ait ve güvende hissetmek), sosyal (sosyalleşmeyi sağlamak, statü

sağlamak, eğitimi düzenlemek ve sosyal düzeni korumak) ve ekonomiktir (aile temel üretim birimleri ve alanlarıdır ve üyelerinin ekonomik ihtiyaçlarının karşılanmasını güven altına alan birimdir). Aile türleri topluma göre bazı değişiklikler gösterse de işlevleri evrenseldir. Bu işlevleri yerine getiren aile sağlıklı, yerine getiremeyen aile de sağlıklı aile olarak tanımlanır.

Sağlıklı olan aileler işlevlerini daha iyi yerine getirebildiklerinden işlevsel aile olarak da adlandırılırlar. İşlevsel ailelerde, aile üyeleri arasında etkili iletişim, olumlu bağlılık, karşılıklı yakınlık, birlikte zaman geçirmeye istekli olma, bireylerin birbirlerini cesaretlendirmesi, desteklemesi, rollerin açık olması ve bireysel fikirlere, kişisel farklılıklara saygı duyma vb. özellikler bulunmaktadır (Geçtan 1982). Bu ailelerde bireyler aile içi iletişimden memnun ve psikolojik olarak da sağlıklıdır; çok az çatışma yaşarlar, toplumsal hayattaki değişim ve gelişimlere kolay bir şekilde uyum sağlayabilirler (Frude 1991). Sağlıklı ailelerde bireyler birbirlerinin rol ve beklentilerine uygun davranırlar. Aile üyeleri kendisine ve diğer aile üyelerine karşı saygılıdır. Roller esnek, buna göre eğer ailede herhangi bir üye geçici olarak rolünü yerine getirmezse diğer üyeler onun rolünü üstlenir (Textor 1989).

Nystul (1993), sağlıklı ailenin işlevlerini; duyguları anlama ve paylaşma, bireysel farklılıkları kabullenme, ilgi ve sevgi duygularının gelişmesi, işbirliği, mizah duygusu, yaşamı sürdürmek ve güvenlik için gerekli ihtiyaçların karşılanması, problem çözme becerisi, aile üyelerinin birbirini takdir etmesi, aile üyeleri arasındaki sağlıklı iletişim kalıpları, birlikte zaman geçirme, sorunları çözme becerisi olarak tanımlamıştır.

Ailelerin işlevlerini gerçekleştirememesi sonucunda da karşımıza aile içi sorunlar ve sağlıklı aile yapıları çıkabilmektedir. Sağlıklı ailelerin en önemli özelliği, üyeleri arasında iletişimin bozuk, ilişkilerin kopuk ve katı kurallara bağlı olmasıdır. Bu tip ailelerde bireyler birbirlerine gerçek bir yakınlık duymazlar, birbirlerine karşı olumsuz duygu beslerler, olumsuz davranışlar sergilerler ve aile bireyleri sorunun çözümünde uygun çözüm için iş birliği içinde olmazlar (Bulut 1990). Turan (1999) da toplumsal değişim sonucu ailenin yapısında, işlevlerinde ve rollerinde meydana gelen

değişimlerin ister istemez aile ilişkilerini etkileyebileceğini, anne baba ve çocukların sosyal sorunlarla karşılaşabileceğini vurgulamaktadır.

Yapılan araştırmalarda algılanan aile desteği arttıkça ergenlik çağındaki çocukların uyum düzeylerinin yükseldiği, depresyon düzeylerinin azaldığı, ergenlerin aileleriyle olumlu ilişkilerinin, sosyal olarak uyumlarının olduğu ve aileye olumlu bakmanın stres azaltıcı ve uyum sağlayıcı etkisi olduğu gözlemlenmiştir. Yine yapılan diğer bir araştırmada aile işlevlerini sağlıklı algılayan öğrenciler okul başarısızlığı yaşamak, sigara içmek, düzensiz uyumak, yalnızlığı tercih etmek, içki içmek, interneti yoğun kullanmak, zamansız ağlamak, ilaç ve madde kullanmak gibi işlevsel olmayan başa çıkma mekanizmalarını daha fazla kullanmaktadırlar (Gündüz 2006; Kumbasar & Bulut 1997; Türküm ve ark. 2005). Bu araştırmaların bulguları, aileden algılanan desteğin ne kadar önemli olduğunu, aile işlevlerinin sağlıklılaşmasının çocuklardaki olumsuz etkilerini ve aile sistemindeki olumsuz etkilenmeyi doğrudan göstermektedir.

Dolayısıyla sağlıklı aile yapısının daha huzurlu bir toplumu oluşturacağı kabul edilmektedir. Diğer taraftan aile yapısında, aile içi iletişimde, ailedeki rol ve statülerde farklılaşmaların yaşanması aileleri bir takım sorunlarla yüz yüze getirebilmektedir. Kültürel, ekonomik, politik, sosyolojik, teknolojik ve benzeri gelişmelerle karşılaşan aile bireyleri, bu gelişmeler doğrultusunda yaşamlarında değişiklikler oluştururken bazı sorunlarla karşılaşabilmektedirler ve kimi zamanda bu sorunların üstesinden gelmekte zorlanabilmektedirler (Alpaydın & Canel 2011). Bu sorunların üstesinden gelemeyen aileler aile danışmanlığı yardımına ihtiyaç duyabilmektedir.

Toplumsal hayatın en önemli kurumlarından birinin aile olduğu kabul edilmektedir. Bu bağlamda sağlıklı aile yapılarının sağlıklı toplumu oluşturacağı konusunda genel bir görüş birliğinden söz edilebilir. Diğer yandan hem dünyada hem de ülkemizde aile yapısının giderek değişmesi, aile içi ilişkilerde, rol ve statülerde değişikliklerin yaşanması gibi birçok farklılaşma ile karşı karşıya kalması ve bu durumun bazı sorunları beraberinde getirmesi, aile araştırmalarının temel ilgi alanını oluşturmaktadır.

Ülkemizde aile yapısının modernleşme süreciyle paralel bir biçimde değiştiği söylenebilir. Bu durum yapılan iki araştırma kıyaslanarak somutlaştırılabilir. Timur'un (1972:5) yaptığı araştırmada Türkiye'de çekirdek aile oranı yüzde 59.7 iken, ASAGEM ve TÜİK tarafından yapılan araştırmada (2006:1) bu oran yüzde 80.7'dir. Bu yapısal değişiklik aile içi ilişkilerinde farklılaşmasına neden olmuştur. Bu durumun oluşmasında Türkiye'nin 1980'lerden sonra siyasi, iktisadi ve toplumsal alanda yaşanan değişikliklerin önemli bir rolü olduğu söylenebilir (Alpaydın & Canel 2011).

TÜİK tarafından yapılan 2008 Yaşam Memnuniyeti İstatistiklerine baktığımızda, ülkemizin yüzde 70.08'i mutluluk kaynağı olarak "ailenin tümü"nü göstermiştir¹. Türk toplumunun aileye değer veren yapısı, mutluluk kaynağını aile olarak algıladığı sonucunu doğurmaktadır. Türk toplumunun bu tutumunun aile içi ilişkilerin güçlendirilmesiyle desteklenmesinin önemini ortaya koymaktadır.

Aile, devamlılığını evlilik kurumuyla sağlamaktadır. Dolayısıyla evlilik ve ailenin iç içe geçmiş birlikteliği vardır. Sosyal hayatın önemli bir parçası olan evlilik, bireylerin uyum sağlamasını gerekli kılan bir kurumdur. Eşlerin fiziksel ve ruhsal sağlıklarının temelini oluşturan en önemli etmenler, eşlerin ruhsal, duygusal, cinsel ve sosyal ilişkilerinde uyumlu olabilmesidir (Kalkan 2002). Türk Medeni Kanunu'na göre evlilik, erkek ile kadının, yetkili merci önünde yapmış oldukları çift taraflı, iki şahit huzurunda gerçekleştirilen bir evlilik sözleşmesi ile kurulan karşı cinsten iki insanın özgür iradeleriyle hayatlarını birleştirdikleri akittir (Çiftçi & Biçici 2005). Bu bağlamda huzurlu toplum için ailelerin değişen toplum süreçlerine uyum sağlayabilmesi ve bu süreçte oluşabilecek sorunlarla baş edebilmesi çok önemlidir. Bu süreçte oluşabilecek sorunlar ailelerin işlevlerini yerine getirmesini engelleyerek sağlıklı bir aile olmasını engelleyecektir.

Tüm bu nedenlerle, modern toplum hayatında yalnız kalan ailelere yardım ve desteği sağlamak üzere çeşitli hizmetlerin geliştirilmesi görüşü ortaya çıkmıştır. Önceleri ailelere para yardımı, iş bulma vs. şeklinde başlayan hizmetler daha sonraları özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra bir takım sosyal yardım, yaşlı hizmetleri gibi hizmet

¹ www.tuik.gov.tr/ [ziyaret tarihi 22.03.2016]

alanlarının oluşturulmasıyla, aile hizmetlerinin daha çok aile içi ilişkilerin güçlenmesine, çatışmaların, kaygıların giderilmesine yönelik olmuştur. Hizmet konuları evlilik, karı-koca, çocuk-ebeveyn, kardeşler ve yakın akrabalarla ilişkiler gibi konular üzerine odaklanmıştır. Günümüzde ailelere, aile danışmanlığı, aile yaşamı açısından eğitim ve ailenin sosyal kurumlarla olan ilişkisini düzenleme ve savunuculuğunu yapma olarak üç boyutlu hizmet sunulmaktadır (Özer 2015).

Aile danışmanlığı, aile üyelerinin birbirleriyle karşılıklı etkileşim örüntülerini keşfetme ve bu yolla aile içindeki ilişki sistemini anlamayı hedefleyen, aile üyelerinin uyumsuz etkileşim süreçlerini, ailenin sahip olduğu içsel gücünü ve fonksiyonel kaynaklarını harekete geçirme yoluyla yeniden yapılandırmaya çalışan ve ailenin problem çözme yeteneğini geliştirmeyi hedefleyen bir süreçtir (Sholevar & Schwoeri 2003).

20. yüzyıl sanayi çağı, toplumsal hayatın tüm boyutlarını birbirleriyle bağlantılı olarak etkilemiş ve evlilik konsepti üzerinde derin etkiye sahip olacak olan bireycilik fikrinin yükselmesine sebep olmuştur. Teknolojinin gelişmesi, toplum yaşamını etkileyerek aile yapısının değişmesine, ailenin geniş aileden çekirdek aileye dönüşmesine, hatta tek ebeveynli ailelerin yaygınlaşmasına sebep olmuştur. Özellikle kadınların çalışma hayatında daha fazla aktif olması, çocuğun bakımının ve ev işlerinin eşler arasında paylaşılması gibi geleneksel rollerin dışında yeni rolleri getirmiştir. Aile üyelerinin bu rolleri kabullenmesi ve alışması zaman zaman çatışmalara sebep olmuştur. Bireyler geniş ailelerin otoriter yapısı içerisinde demokratik bir kişilik kazanma çabasına bağlı olarak kendileri ve eşleriyle olan ilişkilerinde, sosyal yaşamda çatışmalarla karşı karşıya kalmışlardır (Kessler 2014).

1940'lı yıllardan önceleri Amerika bünyesinde aile danışmanlığıyla ilgili neredeyse hiç bir çalışma bulunmamaktaydı. O dönemlerde üç önemli olgu aile danışmanlığının gelişimine engel olmaktadır. İlk olgu, algıyla mittir. Amerika'da bireycilik algısı hakim durumdadır. Kişilerin sorunlarını kendileri halletmesi beklenmektedir. Bu algı ise aile danışmanlığının gelişmesinde büyük bir engeldir. Diğer olgu, geleneklerdir. Tarih süresince kişiler, ailede bir problem durumu oluştuğunda ruh sağlığı alanında çalışan uzmanlardan ziyade doktorlara ya da avukatlara güven duymuşlardır. Başka bir olgu ise,

o döneme ait kuramsallaşan kavramlardır. 20. Yüzyılda Amerika'da psikolojiye ait olgular, psikanalikle davranışçılığa dair olgulardır. Bu olgular, bireylerle ilgilenmektense felsefi olmakla birlikte pragmatiktirler. Bu nedenlerden dolayı aile danışmanlığı alanındaki gelişmelerin bu zamanlarda oluşmadığını söyleyebiliriz (Gladding 2011). İlerleyen yıllarda ise profesyonel olarak çiftler ile çalışmakta olan derneklerin kurulması, şizofreni tanısı almış bir üyeye sahip ailelerle araştırmaların yapılması ve İkinci Dünya Savaşı gibi üç önemli olgunun aile danışmanlığının gelişiminde önemli etkiye sahip olduğunu söyleyebiliriz (Özabacı & Erkan 2014:28).

Aile danışmanlığı İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra hızlı bir gelişme göstermiştir. Birçok erkeğin orduya katılması, kadınların çalışma hayatına girmesi, ölümler ve sakatlıklar aileler için oldukça büyük sıkıntıları getirmiştir. Savaşın getirdikleriyle ailelerde yaşanan travmalar ve değişimlerle ilgili yardım ihtiyacı ortaya çıkmış ve ailelerin ruh sağlığı ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla 1946'da ABD'de ilk Ulusal Ruh Sağlığı Yasası çıkarılmıştır. Aile dinamikleri hakkında ilk çalışan Freud iken, ilk kez ayrıntılı inceleyen kişi Alfred Adler olmuştur. 1960-1969 yılları arasında aile danışmanlığında çok hızlı bir gelişme yaşanmış, birçok kuram ve kavramlar geliştirilmiştir. 1970-1979 yılları arasında iki büyük dernek (The American Association For Marriage And Family Therapy ve American Family Therapy Association) kurulmuştur. 1974'de ilk dergi basılmıştır. 1990' larda birçok kuram ortaya çıkmıştır (Gladding 2011).

1900'lü yılların başında dünyada kadın haklarına ilişkin yaşanan dönüşümlerinde etkisiyle Osmanlı Toplumunda özgürlük ve eşitlik hareketi olarak kadın hakları hareketi ortaya çıkmıştır. Kadın bu süreç içerisinde daha da özgürleşmeye ve bireyleşmeye başlamıştır. Bu dönemde Türk Kadınının kurtuluş mücadelesine olan katkıları sonucunda Mustafa Kemal'in önderliğiyle çıkarılan kanunlarda 1930 yılında yerel seçimlere katılma, 1934 yılında genel seçimlere katılma hakkını kazanmıştır. Dolayısıyla toplumsal yapı ve bu yapının içinde kadınlar değişmeye farklılaşmaya başlamıştır. Kadınlar aile ve toplumsal yaşamdaki ilişkiler ağında, çalışma ve siyaset yaşamında daha etkin olmanın gerekliliğini vurgulamış, Kadın İnkılabı'nın gerçekleşmesini istemişlerdir (Çakır 1996).

Son on beş yıla bakıldığında kadın haklarıyla ilgili son yıllarda yapılan birçok düzenlemeler bulunmaktadır. Bu düzenlemeler, 1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe giren Yeni Türk Medeni Kanun’unda kadın erkek eşitliğini sağlayan, cinsiyet ayrımcılığına son veren, kadının toplumsal yaşamdaki konumunu erkeklerle eşit hale getiren düzenlemeler, Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi’ne ilişkin olarak hazırlanan BM CEDAW İhtiyari Protokolü 30 Temmuz 2002 tarihinde Türkiye tarafından onaylanan ve 29 Ocak 2003 yılında yürürlüğe giren düzenlemeler, 10 Haziran 2003 tarihinde yürürlüğe giren Yeni İş Kanunu’nda işveren işçi ilişkisinde cinsiyet dahil hiçbir sebeple temel insan hakları bakımından ayrımcılığın olmamasını sağlayandızenlemeler, Yeni Türk Ceza Kanunu’ndaki cinsiyet eşitliği ve kadına karşı şiddet konusunda yapılan düzenlemeler, kadınların iş hayatında daha aktif çalışabilmeleri için yapılan düzenlemelerdir (Gökçimen 2008).

Kadın haklarına ilişkin yapılan bu düzenlemeler ve sosyal değişimin getirdiği gelişmelerle; geniş aileden çekirdek aileye geçiş, kadınların iş hayatında daha aktif olması, çalışan anne sayısının artması, dolayısıyla aile içinde ve dışında rollerin hızla değişmesi ve aile bireylerinin bu duruma uyum sağlayamaması, aile içindeki etkileşimi ve iletişimi bozmakta, ailenin varlığını korumasını güçleştirmekte ve de aile üyelerinin sosyal ve ruhsal varlığını sarsmaktadır. Kuşaklararası çatışmalar (Aslan 2002), eşler arası anlaşmazlıklar (Yılmaz 2001), işsizlik (Topbaş & Kurt 2006), aile içi şiddet (Page & İnce 2008), depresyon, madde bağımlılığı (Beyazyürek & Şatır 2000) vb. problemler ortaya çıkmış ve ailelerin geleneksel destekten yoksun kalmasıyla birlikte bu konularda çalışan kurumlara ailelerin ihtiyaçları artmıştır (Duman 2001). Geniş ailelerin içinde çocuklar ile alakalı problemler, ailenin bünyesinde büyük kişilerin soruna dahil olması ile çözülürken, günümüzde bu tarz geleneksel sayılabilecek yardımlaşma istemleri azalmış bulunmaktadır.

Evlilik ilişkisi en faydalı ilişkilerden olabildiği gibi, en fazla hayal kırıklığı ve sorun yaşanan bir ilişki de olabilir (Dush, Taylor ve Kroeger 2008; Gordon, Baucom ve Snyder 2004). Yapılan araştırma sonuçlarına göre gelişmiş ülkelerde kadınların yüzde 79’u ve erkeklerin yüzde 71’i evlidir (Goodwin, McGill ve Chandra 2009). Bu araştırma sonucu göstermektedir ki evlilik ilişkisi zorluklarına rağmen istenen ve

yürütölmeye çalışılan bir ilişki türüdüş. Evlilik ilişkileriyle ilgili pozitif bakış açıları olduğu gibi evliliklerin boşanma ile sonuçlanması, mutsuz, sorunlu ve doyumsuz evliliklerin yaşanması gibi olumsuz etkileri de görölmektedir (Kaslow, Thompson ve diğerleri 2000; Overbeek, Vollebergh, de Graaf, Scholte, de Kemp ve Engels 2006).

Antropolog Laura Betzig, 160 toplumu inceleyerek yaptığı araştırmaların sonucunda boşanmaların genelde evliliğin ilk yıllarında, dördüncü yıl içinde veya civarında olduğunu belirtmiştir (Akt: Fisher 2004). Gottman ve Levensan (2000)'ın yaptığı araştırmada ise, evliliğin ilk yedi yılında boşanmaların en üst düzeye ulaştığını ortaya koymuştur.

Türkiye'deki yaşam koşulları içinde evliliğin ilk yıllarının zorlayıcı aile yaşamı problemlerinin ve devamındaki aile yaşam döngüsünün getirdiği sorunlarının bilinmesi, ailelerin aile danışmanlığı hizmetinden daha çok hangi sorunları için yardım beklediklerinin anlaşılması bakımından yararlı olabilir. Evli bireylerin aile yaşamı ile ilgili yaşadıkları sorunların çözümleri için aile danışmanlığı yardımını iyi bir seçenek olarak görülmesi, bu yardımın doğrudan yaşadıkları sorunlara yönelik bir yardım olduğuna vurgu yapılarak tanıtılmasına bağlıdır. Ancak bilinen ve talep edilen hizmetler varlığını sürdürebilir. Bu nedenle aile danışmanlığının Türkiye'de sadece küçük bir azınlığın yararlandığı hizmetler olmaktan çıkarıp, toplumun büyük bir kısmının yararlandığı hizmetlere dönüştürölmesi çok önemlidir.

1.1 ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırma, evliliğinin ilk beş yılı içinde olan evli bireylerin sıklıkla yaşadıkları sorunların; hangi sorunları için aile danışmanına gitmeyi uygun gördüklerinin ve aile danışmanlığına ilişkin beklentilerinin belirlenmesini amaçlamaktadır.

Bu amaca uygun olarak aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır:

1. Evli bireylerin aile danışmanlığına beklentileri nelerdir? Bu beklentiler;
 - a. Cinsiyete göre değişmekte midir?
 - b. Yaşagöre değişmekte midir?
 - c. Eğitim düzeyine göre değişmekte midir?
 - d. Evlilik süresine göre değişmekte midir?
 - e. Çocuk sayısına göre değişmekte midir?
 - f. Eşlerini seçme biçimlerine göre değişmekte midir?
 - g. Sosyo-ekonomik durumuna göre değişmekte midir?
 - h. Aile danışmanlığına ilişkin bilgi düzeyi algılarına göre değişmekte midir?
2. Evli bireylerin evliliklerinin ilk bir ve ilk beş yılında yaşadıkları en önemli sorunlar nelerdir?
3. Evli bireylerin son yıllarda yaşadıkları en önemli sorunlar nelerdir?
4. Evli bireylerin çocuklarıyla yaşadıkları en önemli sorunlar nelerdir?
5. Evli bireylerin kendi aileleriyle yaşadıkları en önemli sorunları nelerdir?
6. Evli bireylerin eşlerinin aileleriyle yaşadıkları en önemli sorunları nelerdir?
7. Evli bireylerin aile bireyleriyle sorun yaşama sıklığı nedir?
8. Evli bireyler yaşadıkları aile içi sorunları çözemediğinde öncelikli olarak kimlerden yardım almaktadır?
9. Evli bireyler yaşadıkları aile içi sorunları çözemediğinde öncelikli olarak hangi uzmanlardan yardım almak istemektedir?
10. Evli bireyler aile içi sorunlarını çözerken nasıl bir yol izlemektedir?
11. Evli bireylerin aile içi sorunlarını çözerken kullandıkları yöntemler işe yarıyor mu?
12. Evli bireylerin aile içinde uzun süredir devam eden sorunları var mı?
13. Evli bireyler aile yaşantısı memnuniyet düzeyini ne sıklıkta tanımlamaktadır?
14. Evli bireyler hangi sorunlar için aile danışmanına başvurmaya öncelikle tercih etmektedirler.

1.2 ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Evlilik boyunca bireyler çeşitli problemler yaşamaktadır. Bazı bireyler bu problemleri kendileri çözebilirken, bazıları profesyonel yardım almakta bazıları da problemleri çözemeyip boşanmak için mahkemelere başvurumaktadırlar. Birey ve toplumun karşı karşıya olduğu ruh sağlığı sorunlarıyla birlikte hızla artan boşanma oranları aile danışmanlığına duyulan gereksinimi açık hale getirmektedir. Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) boşanma verilerine bakıldığında son yıllarda boşanma oranlarında ciddi bir artış olduğu gözlemlenmektedir. 2010-2015 yılları arasında 770,713 çift boşanmış ve boşanan çiftlerin 746,161'sinin boşanma nedeni ise şiddetli geçimsizliktir. Şiddetli geçimsizlik nedeniyle boşanan çiftlerin evlilik sürelerine baktığımızda ise bir yıldan az süre evli kalıp boşanan çiftlerin sayısı 2010-2015 yılları arasında 25,425, bir yıl evli kalıp boşanan çiftlerin sayısı 68,901, beş yıl evli kalıp boşanan çiftlerin sayısı 41,677, on yıl evli kalıp boşanan çiftlerin sayısı 25,215, yirmi yıl ve daha fazla evli kalıp boşanan çiftlerin sayısı ise 113,315'dur.² Toplumsal yaşamda meydana gelen değişimler, boşanma oranlarının artışında önemli bir rol oynamaktadır. Boşanma oranlarının artmasında, kadının ekonomik bağımsızlığının artması, aile yapılarının değişmesi, yasal olarak boşanmanın geçmişe oranla daha kolaylaştırılması ve toplumun boşanmaya olan yargılarının değişmesi gibi nedenler etki etmektedir (Ünlü 1993). Bu istatistiklere bakıldığında boşanma oranlarının en yüksek olduğu dönemler evliliğin ilk bir ve devamındaki beş yılıdır. İlk bir yıl ve devamındaki beş yılda aile danışmanlığı yardımının kritik önemini ortaya koyduğu söylenebilir.

Aile bireyleri bazı durumlarda rol ve sorumluluklarına uymakta zorlanabilirler. Etkileşim ve iletişim sorunları da bu duruma eklendiğinde sorunlar ciddi çatışmalara dönüşebilmektedirler. Bu durumdaki bireylerin aile danışmanlığına ihtiyaç duyabileceğini ileri sürmek gerçekçi olacaktır. Aile danışmanları, ailelere aile içi iletişim sorunlarının çözümü, ebeveyn kapasitesini artırma, aile bireylerinin farkındalık kazanarak bilinçlenmesi, sağlıklı aile yaşamına kavuşma gibi alanlarda ailelere yardımcı olmaktadır.

² www.tuik.gov.tr/ [ziyaret tarihi 27.02.2016]

Türkiye’de aile danışmanlığına kültürel olarak ne kadar yakın olduğumuzu gösteren araştırmaların sayısı neredeyse yok denecek kadar azdır. Uygulama geçmişi yeni olan aile danışmanlığı yardımının tanınması ve ailede karşılaşılan sorunların çözümünde bir alternatif olarak görülmesi önemlidir. Ülkemizde aile danışmanlığının etkin kılınabilmesi için evliliğin ilk yıllarında hangi sorunların yaşandığı devam eden süreçte çocuklarla birlikte başka hangi sorunların eklendiği, sorunları çözebilmek için hangi yollara başvurdıkları ve hangilerinin işe yaradığı, aile danışmanlığından beklentilerinin araştırılması bu hizmetlerin daha iyi organize edilmesi anlamında etkili olabilir.

1.3 ARAŞTIRMANIN SAYILTI LARI

Araştırmanın temel sayıltıları şunlardır:

- 1- Araştırmaya katılan evli bireyler veri toplama araçlarına içten yanıt vermişlerdir.

1.4 ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Araştırmanın çalışma grubu İstanbul ilinin Ümraniye ilçesinde yaşayan, ilkökul düzeyinde çocuğu olan evli bireylerden toplanan verilerle sınırlıdır.

1.5 TANIMLAR

- 1) **Evli Bireyler:** Aralarında evlilik bağı olan, aynı hanede yaşayan çocuklu ve çocuksuz evli bireyler.
- 2) **Aile:** Aile biyolojik ilişkiler sonucu insan türünün devamlılığını sağlayan, karşılıklı ilişkilerin belirli kurallara bağlandığı, kültürel zenginlikleri kuşaktan kuşağa aktaran, biyolojik, psikolojik, ekonomik, toplumsal, hukuksal ve benzeri yönleri bulunan toplumsal bir kurumdur (Sayın 1990).
- 3) **Aile Danışmanlığı:** Ailenin yapısal, işlevsel ve gelişimsel özellikleri bakımından aile içi ve çevre ilişkilerinde karşılaştığı psikososyal işlevsellikle ilgili sorunların

çözümüne yönelik tüm aile bireylerine verilen ve uzmanlık gerektiren hizmetler bütünüdür (Baltacı 2010).

- 4) **Aile Danışma Merkezi:** Aile yaşamının güçlenmesine, korunmasına, aile sorunlarının önlenmesine ve çözümüne yönelik hizmet veren, yeni evlenecek olan çiftlere aile sisteminin oluşturulmasında rehberlik hizmeti veren SHÇEK'e bağlı merkezlerdir (www.shcek.gov.tr).
- 5) **Aile Sorunları:** Ailenin işlevlerini yerine getirmesini engelleyen, aile üyelerinin aralarındaki ilişkiyi olumsuz etkileyen sorunlardır.

2.İLGİLİ KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE ARAŞTIRMALAR

Bu başlık altında önce Türkiye’de aile politikaları ve aile destek hizmetleri anlatılmış, ardından aile danışmasına/terapisine ilişkin kuram ve yaklaşımlara, yurt içi ve yurt dışı araştırmalara yer verilmiştir.

2.1 TÜRKİYE’DE AİLE POLİTİKALARI

Aile politikası aile yaşamına etki etmeyi amaçlayan, devlet tarafından geliştirilmiş prensipler ve planlı süreçlerdir. Aile politikaları, doğum hızı, aile büyüklüğü, çalışan ebeveynler için çocukların ve yaşlıların bakımına ilişkin hizmetler, koruyucu aile programları gibi konulara odaklanmaktadır (Barker 1999).

Genellikle üç tür aile politikası vardır. İlki, aileyi güçlendirme politikasıdır. Yani aileyi sürekli gelir sahibi yapacak ve iş bulmalarını (istihdam) sağlayacak ekonomik politikadır. İkincisi, eğitim ve danışma hizmetleridir. Aile hayatını geliştirmeye ve rahatlatmaya yönelik bir takım hizmetleri kapsamaktadır. Üçüncüsü ise, ailenin yerini tutacak önlemlerdir. Şöyle ki; aile bireylerinin ayrı ayrı ya da yarı zamanlı olarak yaptığı işleri devralacak hizmetler ve aile dışı kurumsal yapıların (kreşler, koruyucu aile hizmeti, yaşlı bakımı vb.) oluşturulmasını sağlayan politikadır (Dumon 1991).

Dumon (1991)’un aile politikaları hakkında yaptığı gruplandırmada birinci grup, aileyi sürekli gelir sahibi yapacak ekonomik önlemler ve iş bulma politikalarını içeren aile güçlendirme politikası ülkemizde T.C. Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK), Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları (SYDV), belediyeler, sivil toplum kuruluşları gibi birbirinden farklı pek çok kurum ve kuruluş tarafından düzenlenmekte ve planlanmaktadır. İkinci grup politikayı, eğitim ve danışma hizmetleri gibi, aile hayatını geliştirmeye ve rahatlatmaya yönelik hizmetler oluşturmaktadır. Bu eğitimlerin hem sorun çözücü hem de koruyucu işlevleri vardır. Örneğin, evlilik öncesinde çiftler için, eşler arası iletişim, sorun çözme becerileri, çocuk

yetiştirme, aile planlaması, kadın sağlığı, ailenin yasal ve sosyal hakları vb. konularda danışmanlık ve eğitim hizmetlerinin olması, farklı yaşam döngülerinde olan aileyi daha güçlü ve bilinçli yapacaktır. Aile birliğinin kurulmasından sonra oluşan sorunların çözümünde de aileyi güçlendiren ve destekleyen bu tür hizmetlerin önemli olduğu belirtilebilir. Ülkemizdeki duruma bakıldığında Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde “Benim Ailem”, “Erken ocukluk Eğitimi”, gibi başlıklar altında aile eğitimleri düzenlenmektedir. Bu eğitimler, halk eğitim merkezlerinde, SHÇEK’e bağlı toplum merkezlerinde ve aile danışma merkezlerinde verilmektedir. Bu kurumların yanı sıra bazı niversiteler, özel merkezler, belediyeler, hastaneler, sivil toplum kuruluşları da benzer eğitimleri vermektedir. Aile politikalarının sınıflandırılmasında cnc grup ise, ailenin yerini tutacak ve aile bireylerinin ayrı ayrı ya da yarı zamanlı olarak yaptığı işleri devralacak hizmetler ve aile dışı kurumsal yapıların oluşturulmasını sağlayan önlemlerdir. Ülkemizde de bu hizmetlerin planlanması ve yürütülmesi sorumluluğu SHÇEK’e verilmiştir.

Ülkemizin aileye yönelik hizmetler, Anayasa Medeni Kanun, TCK, 2828 Sayılı Sosyal Hizmetler ve ocuk Esirgeme Kurumu Kanunu, 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun, 4787 Sayılı Aile Mahkemeleri Kanunu çerçevesinde oluşturulmaktadır. Ülkenin aile politikasının temelini bu kanunlar oluşturmaktadır (İçağasioğlu oban ve zbesler 2009). 24/05/1983’de kabul edilen 2828 Sayılı Sosyal Hizmetler ve ocuk Esirgeme Kurumu Kanunu’yla korunmaya, bakıma veya yardıma muhtaç aile, ocuk, engelli, yaşlı ve diğer kişilere götürülen sosyal hizmetlere ve bu hizmetleri yürütmek üzere kurulan teşkilatın kuruluş, görev, yetki ve sorumluluklar ile faaliyet ve gelirlerine ait esas ve usulleri düzenlemeyi amaçlanmıştır.

Türkiye’de aile politikaları ile ilgili bir diğer önemli kurum 2004’de 5226 sayılı yasa ile kurulan Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğüdür. Bu kurumun temel amacı, aile odaklı çözüm politikaları oluşturmaktır.

2.2 AİLE DESTEK HİZMETLERİ

Çağdaş sosyal hizmet yaklaşımında, birey, aile ve toplumun birbirleri ile olan bağımlılık ilişkisi, daha kapsamlı ve çok boyutlu disiplinler arası yaklaşımı gerektirmiştir. Aile içerisindeki birey, sosyal rollerin gereğini yerine getirip diğer sistemler ve bireyler üzerindeki etkileriyle ele alınır. Aile içerisindeki birey, rolünün gereğini yerine getirirken (anne, eş..vb.) karşısındaki rol partnerinin (çocuğu ya da eşi) rolüyle uyumlu ya da tamamlayıcı olmalıdır (Aktaş 2004).

Aile sorunları birbirleriyle iç içe geçmiş bir haldedir. Her bir aile üyesinin bu sorunla ilgili sorumluluğunu bilmesi süreç bakımından önemlidir. Aile üyeleri bazı durumlarda bu sürecin aydınlatılmasında direnç gösterebilirler. Sözgelimi aile erkek eşin işsizliği, ekonomik sorunlardan dolayı toplumsal istihdam sorunundan kaynaklı olabilir. Ekonomik yoksulluk ve işsizlik aile üyelerinin birbirleri ile olan ilişkilerini olumsuz yönde etkileyecektir. Bu durum eşlerin birbirlerine karşı daha toleransız ve şiddet eğilimiiçinde olmalarına da neden olabilmektedir. Bu tür çevresel sorunların aile içi ilişkilerde yarattığı olumsuzluklar aile sistemine yönelik yapılan destek hizmetlerinin de önemini arttırmıştır. Aileyle çalışan uzmanlar, ailenin hali hazırdaki sorununu çözmek için işbirliği yapmak durumundadır (Aktaş 2005).

Ailelerin karşılaştığı sorunların çözümü için aileye yönelik planlı müdahale süreci; tanışma, ön değerlendirme, planlama, uygulama, son değerlendirme, sonlandırma ve izleme olarak yedi aşamadan oluşmaktadır (Duyan 2003).

Aile merkezli hizmetler Amerikan Çocuk Refah Birliği³ (The Child Welfare League of America) tarafından şöyle sınıflandırılmıştır:

- a) *Aile Kaynak, Destek ve Eğitim Hizmetleri (Family Resource, Support and Education Services)*: Toplum temelli hizmetler yetişkinleri destekler ve yardımcı olur. Bu hizmetler okul ya da aile kaynak merkezlerde verilebilir.

³ <http://www.cwla.org/> [ziyaret tarihi 20.04.2016]

- b) *Aile Merkezli Hizmetler (Family Centered Services) (Aile Temelli Hizmetler gibi-Family Based Services)*: Bu hizmetler ailenin dengesini ve kararlılığını tehdit eden durumlarla ilgili olarak aileler için vaka analizi, psikolojik danışma, terapi, eğitim, beceri geliştirme, hak savunuculuğu, aynı nakdi yardım hizmetleridir.
- c) *Yoğunlaştırılmış Aile Merkezli Hizmetler*: Bu hizmetler aileden çocuğun alınması veya kurum bakım hizmetinden aileye dönen çocukların bulunduğu kriz durumlarındaki aileler için verilmektedir. Bu hizmetlerdeki odak nokta, çocuğun korunması, ailenin korunması ve çocuğun uygun çevreye yerleştirilmesidir.

Cochran (1987), Weiss (1994), Weissbourd (1991), Miller, Replogle ve Heather (1995) (akt: Karataş & Acar 2008,s.4), aile destek hizmetlerinde yer alan ilkeleri, ailenin çocuğa bakım verme konusundaki becerilerini geliştirme ve çocuğun içinde yaşadığı yakın çevreyi uygun hale getirme yoluyla çocuk ve yetişkinin gelişimine katkıda bulunacak bir ekolojik yaklaşımı benimseme, tedavi edici yaklaşım yerine önleyici bir yaklaşımı benimseme, ailenin güçsüz yönlerinden ziyade güçlü yönleri üzerine yoğunlaşma, yerel gereksinim ve kaynaklara odaklanma, her ailenin bilgi ve sosyal desteğe ihtiyacı olduğunu kabul etme, bireyleri ve aileleri güçlendirerek kendi gereksinimlerini karşılamalarına ve artan şekilde kendi kendilerine yeterli olmalarına katkıda bulunmalarına yardımcı olma olarak belirtmişlerdir.

Aile destek kurumları faaliyetleri bakımından üç gruba ayrılır. Bunlar; psikolojik danışma ve tedavi hizmetleri, eğitici hizmetler ve hak savunuculuğu hizmetleridir.

2.2.1 Psikolojik Danışma ve Tedavi Hizmetleri

Psikolojik danışma ve tedavi hizmetleri daha çok sorun fark edildikten sonra sorunu çözmeye yöneliktir. Bu süreç inceleme, değerlendirme ve bunlara dayalı olarak tedavi planı belirleme ve uygulamayı içermektedir (Koşar 1992). Aile danışmanı, ailenin sosyal, kültürel ve ekonomik durumlarını incelemekte, üyelerin psikolojik özelliklerini belirlemekte, sosyal çevre kapsamında işleyişlerini, aile ve aile üyelerinin iç dünyalarını görmeye çalışmaktadır. Aile danışmanı, her aileyi bir sistem olarak ele almakta gelişimlerini tamamlamalarına yardımcı olmaktadır.

Aktaş (2005), aileyle çalışmanın oldukça dikkatle ve özenle yürütülmesi gereken bir süreç olduğunu vurgulamıştır. Ailelerle çalışan uzmanların, ailenin özgeçmişini, yaşadıkları sorunları anlama ve dinleme sorumlulukları vardır. Aile üyelerinin birbirleri ile konuşup tartışırken danışma sürecine devam etme motivasyonlarını yüksek tutmakta önemli bir uzmanlık rolüdür.

Psikolojik danışma ve tedavi hizmetlerinin içerisinde aile üyeleri arasındaki anlaşmazlıkların ilişki bozukluklarının giderilmesi yönünde çalışmalar yapılmaktadır. Eş zamanlı olarak ta aile üyelerine davranışlarını değiştirme yönünde motivasyon kazandırılır. Aile dengesinin bozulmasında en önemli sebeplerden biri üyeler arasında işlevsel olmayan iletişim kalıplarının gelişmesidir. Çoğu zaman danışman bu işlevsel olmayan iletişim kalıbını düzeltmeye çalışır. Aile üyelerinin işlevsel olmayan kalıpları görmelerini ve anlamalarını sağlar (Koşar 1992).

Aile danışması, bireysel psikolojik danışmadan oldukça farklıdır. Aile danışmasında aileyle ilgili müdahale süreci ya da problem çözme sürecinde aile üyelerinin tümünün katılımı beklenir ve ailenin ihtiyaçları ve amaçları ele alınır. Danışmanın gözlemlediği herhangi bir kaygı, korku, duygulanma ya da farklı bir belirti tek bir kişinin konusu olarak değil ailenin tümünü bağlayan bir konu olarak ele alınır ve işlenir (Özgüven 2000).

2.2.2 Eğitici Hizmetler

Eğitimin ilk ve temel kaynağı bireyin içinde yaşadığı ailesidir. Eğitici faaliyetlerle aile üyeleri arasındaki ilişkiler güçlenmekte, karşılıklı olarak sorumlulukları yürütebilme kabiliyetleri artmaktadır (Koşar 1992). Bu eğitici faaliyetlere aile hayatı eğitimi denilmektedir. Yeni evlenmiş ya da evlenmek üzere olan çiftler için yapılan faaliyetlerde bu doğrultudur.

Aile eğitiminin temel amacı, aile bireylerinin çağa uygun, kişisel ve duygusal gelişimlerinin olumlu yönde etkileyen bilgi, beceri ve davranış geliştirmelerini sağlamaktır. Eğitimler aile içi iletişimden, ocuk eğitimine kadar uzanan geniş bir yelpaze çerçevesinde verilmektedir (Aydın 2010). Aile hayatı eğitimi, aileyi bütünsel bir sistem olarak ele alır ve odak noktası koruyucu ve önleyici bir yaklaşımla ailenin işlevlerinin sağlıklı bir biçimde yerine getirilmesidir. Aile hayatı eğitimlerinin hedef noktaları, bireylerin kişilik gelişimlerine katkıda bulunmak, evliliğe hazırlamak, ailelerin ebeveynlik sorumlulukları kazanmalarına yardımcı olmak, aile bağlarını güçlendirmek, ocuk eğitimi ve gelişimi konusunda aileleri bilgilendirmek, ailelere destek olmak (özelikle dezavantajlı çocuklar ve bireyler konusunda), çocukları okula hazırlamada ve çocukların okul yaşantılarında ailelerin etkili olmalarını sağlamaktır.⁴

Aile hayatı eğitiminin içeriğinde; evliliğe hazırlanan çiftlerle yapılan, evliliğin anlamı ve evlilikten beklentiler, evlilik ilişkisi, cinsellik, iletişim becerileri, sorun çözme becerileri, aile planlaması, bütçe, çevreyle ilişkiler, ebeveyn olmaya hazırlanan kişilerle yapılan hamilelik öncesi hazırlık, doğum öncesi aşamadaki psikolojik değişiklikler, hamilelik sırasında evlilik ilişkisi, doğum öncesi ve doğum sonrası depresyonu önleme ve bununla baş etme, bebeklerin gelişimsel özellikleri, ebeveynlik rolleri, evli çiftlerle yapılan eşlerin rol ve sorumlulukları, cinsellik, evliliği zenginleştirme, iletişim becerileri, ebeveynler için duygu ve stres yönetimi, çocukların davranışsal sorunlarıyla baş etme konuları, gençlerle yapılan kendilik algısı, ebeveynle ilişkiler, rol ve

⁴ www.aile.gov.tr/ [ziyaret tarihi 14.04.2016]

sorumluluklar, duygu ve stres yönetimi, flört ve kur yapma, cinsellik gelişimi konuları bulunmaktadır.⁵

2.2.3 Hak Savunuculuğu Hizmetleri

Bazı durumlarda politikalar ailelerin aleyhine adaletsiz olabilir. Dolayısıyla aileler uzmanların savunuculuk rollerine ihtiyaç duyabilmektedir (Kirst-Ashman & Hull 1999). Uzmanlar hak savunucusu olarak kurumlara başvuran bireylerin haklarını korumak için birey ve diğer sistemler arasında bir arabulucu gibi hareket ederler (Duyan 2003).

Dış çevreden kaynaklanan faktörler ve sosyo-ekonomik etkiler ailelerin, işlevlerini sağlıklı olarak yerine getirmesinde önemli bir yer tutmaktadır. Yetersiz gelir, işsizlik, yetersiz ev koşulları, yetersiz ulaşım ve yetersiz sağlık olanakları vb. durumlar aileleri olumsuz olarak etkilemektedir (Kirst-Ashman & Hull 1999). Bu bakımdan aileler için ne tür hizmetlerin olduğunu araştırmak ve ailelerin ihtiyaç duyduğu hizmet kaynaklarıyla bağlantıların kurulması önem taşımaktadır.

Hak savunuculuğu faaliyetlerinde, ailenin sosyal kurumlarla ilişkisindeki güçlükler üzerinde durulur. Uzmanlar işlerini sosyal kurumlarda takip edemeyen ailelerin yanında yer alır ve işlerin izlenmesi, haklarının verilmesi için kurumlar üzerinde baskı oluştururlar (Koşar 2001).

Freddolino, Moxley ve Hyduk (2004,s.120) hak savunuculuk yollarını tanımlarken kişisel ve çevresel kaynakları düşük olan insanlar yüksek oranda incinebilir pozisyonda olduğunu ve onları savunacak kişilere ihtiyaç duyduğunu bu durumda hak savunuculuğun anlamının sadece birey adına konuşmak değil, aynı zamanda bireyi koruyacak, onun güvenliğini ve iyilik halini geliştirecek kaynakları bir araya getirmek anlamına geldiğini, uzmanın işlevselliği arttırmak için destek yaratmak gerektiğini, talepler geliştirmek gerektiğini; müracaatçının prosedürlerle ilgili olan hakları

⁵ <http://www.ncfr.org/cert/index.asp> [14.04.2016]

konusunda, sağlık ve hukuksal durumlarla ilgili konularda müracaatçıyı temsil etmesi gerektiğini ve kontrolü geliştirmek gerektiğini vurgulamıştır.

2.3 AİLE DANIşMASINA/TERAPİSİNE İLİşKİN KURAM VE YAKLAşIMLAR

Aile danışmanlığı ya da aile terapisi 20. ve 21. yüzyılların bir hareketi olarak ön plana çıkmıştır. Aileler ile psikolojik danışmanlık ve terapi yapmanın bir çok yolu bulunmaktadır (Gladding 2011). Araştırmanın bu bölümünde aile terapileri kuram ve yaklaşımları; aile sistemleri kuramı, psikodinamik aile terapisi, yapısal aile terapisi, stratejik aile terapisi, yaşantısal aile terapisi, bilişsel-davranışçı aile terapisi ve Bowen kuşaklararası aile terapisi olarak ele alınmıştır. Her kuram benzer hedeflere sahip olmakla birlikte kullandıkları teknikler ve stratejiler kendilerine özgüdür (Broderick & Weston 2009).

Aşağıda sırasıyla aile sistemleri kuramına, psikodinamik aile terapisine, yapısal aile terapisine, stratejik aile terapisine, yaşantısal aile terapisine, Bowen aile terapisine ve bilişsel-davranışçı aile terapisine yer verilmiştir.

2.3.1 Aile Sistemleri Kuramı

Aile Sistemleri Kuramı, her nesnenin bir diğerleriyle ilişkili olduğu düşüncesine dayanan Genel Sistem Kuramından gelmektedir. Bu kurama göre aileler, ortak bir geçmiş temelinde hem bireysel olarak üyelerin hem de bir bütün olarak ailenin gereksinimlerini karşılamak üzere bir araya gelmiş bireylerden oluşur. Her ailenin gereksinimlerini karşılamak için kendilerine özgü geliştirdiği yöntemler bulunmaktadır. Dolayısıyla aile sistemini oluşturan parçaların her birinin ayrı ayrı ve sistem içerisinde yerine göre, sistemle bir bütün olarak ele alınabilmesi için Aile Sistemleri Kuramı teorik ve pratik

alanlarda önemli bir çerçeve sunar. Aile Sistemleri Kuramı, hem ailenin yapısal karmaşıklığını hem de aile içindeki etkileşimleri yönlendiren etkileşimsel örüntüleri anlamaya yardımcı olmaktadır (Anderson & Sabatelli 2006).

Aile Sistemleri Kuramı aileyi çevresiyle ve birbirleriyle ilişki ve etkileşim içinde bulunan parçaların oluşturduğu dinamik bir bütün olarak ele alır. Ailede yer alan alt sistemlerin (anne-baba-çocuklar...) bir işlevi vardır ve her bir aile kendine özgü amaç etrafında şekillenmektedir. Aile çevresinden çeşitli kaynaklar (girdi) alan açık bir sistem olarak değerlendirilebilir. Çevresinden kendisine aktarılanlardan uygun olanları kabul eder, benimser, çevreye de dolaylı olarak kendisine yeniden dönebilir. Toplum içinde yaşayan aile, hem içindeki üyeleri, hem de dışındaki büyük sistemle karşılıklı bağılıkları onu bir bütün olarak ayakta tutar. Bu ilişki dış sistemde meydana gelen değişikliklerin aile sistemine yansımaya neden olur (Aktaş 2004).

Aile Sistemleri Kuramı, aile dinamiklerini bütün kapsamlı unsurları göz önünde bulundurur. Aktaş (2004) da aile danışmanlarının Sistem yaklaşımından etkilenerek Aile Sistemleri Kuramını geliştirdiklerini savunur ve aile danışmanlarının bu konuda göz önünde bulundurduğu başlıkları, aileler (ve diğer sosyal gruplar) kendilerini oluşturan unsurların bütününe toplamından daha farklı bir yapılanma özelliği gösterdiği, aile sistemini ve alt sistemleri ayakta tutan ve yönlendiren kurallar sistemi olduğu, her sistemin onun nasıl bir fonksiyona sahip olduğunu anlamada yardımcı sınırların olduğu, sınırların bütünüyle geçilmez değil yarı geçirgen (semi-permeable) özelliğine sahip olduğu, aile sistemlerinin göreceli olarak dengeli ve durağan bir yapı içinde olduğu, sistemin parçaları arasındaki iletişim ve geri bildirim sisteminin fonksiyonelliği için oldukça önemli olduğu, aile içindeki bireylerin davranışlarının nedenlerini bir nedensellik ilişkisi ile açıklamanın yeterli olmadığı, aile sisteminde, diğer açık sistemler gibi, çok sayıda farklı başlangıçlar benzer sonuçlar ortaya çıktığı, aile sisteminde diğer açık sistemler gibi amacının olduğu, aile sistemi bir çok alt sistemden(anne-baba-çocuklar..) oluştuğu ve bu parçalarıyla aile sistemi, büyük bir sistemin (toplum) parçası ya da alt kültür grubunun bir unsuru olduğu, aileyi oluşturan bireyler nasıl birçok alt sistemin (dolaşım, solunum,fiziksel yapısı vb.) bütünü ise aile sistemi de birçok alt sistemle ilişki içinde olduğu, aile, alt sistemlerin bütününden

etkilenen bir sistem olarak bütünü etkileyen bir sistem olma özelliğine sahip olduğu şeklinde sıralamışlardır.

2.3.2 Psikodinamik Aile Terapisi

Psikodinamik aile terapisi 1950'li yıllarda gelişmeye başlamıştır. Öncüleri ise; Nathan Ackerman, Ivon Boszomengi- Nagy ve James Fromo'dur (Gladding 2011). Psikodinamik aile terapisinin terapi modeli psikanalitik kurama dayanmaktadır (Broderick & Weston 2009).

Terapinin hedefi, aile üyelerini bilinç dışının sınırlamasından kurtarmak ve böylece aile üyelerinin birbirleriyle bir bütün olarak etkileşimde bulunmalarına yardım etmektir. Geçmişlerine bağlı olan bireyler yerine şu anki gerçeklerle ilgilenebilen bireyler olmalarına çalışılır. Krizde olan ailenin acil problemleri anlayış ve destekleyici tarzda ele alınır. Kriz çözüme ulaştıktan sonra danışmanlar aile ile uzun süreli danışma yapmak isterler. Ancak bu birçok aile tarafından kabul edilmeyebilir. Eğer danışmanlar amaçlarını yalnızca ailenin acil problemlerini çözüme ulaştırmak olarak algıarlarsa, diğer yaklaşımları benimseyen danışmanlardan hiçbir farkları kalmaz. Psikodinamik aile danışmanları savunmaları inceleme ve bastırılmış ihtiyaçları ortaya çıkartma yerine savunmaları destekler ve iletişimi açıklamaya çalışırlar. Diğer yaklaşımlarda ailenin davranışlarında değişim yapma (örneğin çocuğun okul fobisini giderme gibi) danışmanın amacı olarak görülürken; psikodinamik aile danışmasında bunlar yan ürün olarak algılanır. Asıl amaç, altta yatan çatışmaları çözmektir (Nichols 2013).

2.3.3 Yapısal Aile Terapisi

Yapısal aile terapisi 1960 ve 1970'li yıllarda temel şeklini almıştır. İlk ve en önemli temsilcisi Salvador Minuchin'dir. Diğer öncüleri ise, Braulio Montalvo, Bernice Rosman, Harry Aponte ve Charles Fishman'dır (Gladding 2011). Minuchin'e göre, aileler, aile üyeleri arasında karşılıklı ve tamamlayıcı işlevler içeren hiyerarşik bir yapıya sahiptir (Lindblad - Goldberg & Northey 2013).

Yapısal aile terapisinin temel amacı, aile sistemini yeniden düzenlemektir. Bu amaçla ailenin daha işlevsel bir etkileşim geliştirebilmesi için terapist yol gösterici bir rehber,yönetici rolü oynar. Terapi süreci, katılım, değerlendirme ve yeniden yapılandırma süreçlerini içerir. Katılım, terapistin bir çeşit lider niteliğinde, bir süreliğine aile sistemine dahil olmasını amaçlamaktadır. Değerlendirme süreci içinde ise terapist, ailenin var olan sınırlarını,sınırların esnekliğini, karşılıklı etkileşimi, alt sistemlerin ve koalisyonların varlığını, ailenin sorunlu üyelerinin davranış problemlerini ve var olan semptomlarını aile içinde nasıl sergileyip devam ettirdiklerini değerlendirir. Yeniden yapılanma aşaması ise daha karmaşık bir aşamadır ve terapistin aile içinde yeni farkındalıklar oluşturmasını, ailede bir değişim yaratmasını ve yeni davranış örüntülerini yapılandırmasını içerir. Tüm bu tekniklerin kullanılmasındaki ortak amaç, aile içerisinde yeni ve işlevsel sınırlar oluşmasına yardımcı olmak ve aile içindeki bozuk karşılıklı etkileşimi daha doyurucu bir hale getirmektir (Goldenberg & Goldenberg 2007).

Terapistin görevi, aile haritasını ortaya çıkartmaktır. Aile sisteminde her üyenin aile etkileşiminin nasıl olduğu hakkında bir algılayışı vardır. Bunlar aile haritasına yansıtılarak aile danışmasında bir araç olarak kullanılabilir. Bu nedenle yapısal terapistler, ailenin yapısal problemlerini birkaç basit problemle yapmış oldukları aile haritasına çıkarırlar. Bu haritalar ailede nelerin değişmesi gerektiği konusunu netleştirir. Terapist ve aile seans boyunca aktif çalışmaktadır. Seanslar şu andaki problem üzerine odaklanır. Genelde altı ayayakın bir süre çalışmayı gerektirir. Bazı seanslar arasında ev ödevleri verilebilir (Segrin 2004).

2.3.4 Stratejik Aile Terapisi

Stratejik aile terapisi'nin öncüleri Paul Watzlawick, John Weakland, Cloe Madanes ve Jay Haley'dir. Terapinin öncüleri önemli bir ölçüde Milton Erickson'un çalışmalarından etkilenmiştir (Gladding 2011).

Kuram bireylerin ve ailelerin hızla değişebileceğine inanmaktadır. Terapi yaklaşımı basit ve pragmatiktir. Semptomatik davranışların ve katı kuralların değişimine odaklanır. Yeniden şekillendirme (varolan probleme farklı bir açıdan baktırma), direktifler (görev veya ödevler verme), paradokslar (hastaya bir şey yapmasını söyleme), -miş gibi yapmak (korktuğu, yaşamak istemediği, sorunlu bir davranışı sergilemelerini-yaşayormuş gibi yapmalarını istemek) gibi çeşitli yaratıcı teknikler kullanılmaktadır. Çiftler veya bireylerle çalışılırken bu tekniklerden bir veya bir kaçını seçilerek kullanılmaktadır. Ancak aile bir sistem olarak ele alınır. Davranışa odaklanmanın amacı, hali hazırdaki problemi çözümlenebilir hale getirmektir. Bu şekilde değişimin desteklenmesi sağlanır. Tanımlanabilir davranışsal amaçlar hedeflenir. İç görüye önem verilmez (Nystul 1993). Terapinin yaklaşım açısı; semptomlara pozitif bakış açısıyla yaklaşmak, sağaltımın kısa süreli olması (yaklaşık 10 seans), halihazırdaki problemlili davranışın değiştirilmesi, her bir ailenin kendi spesifik ihtiyaçlarına uygun olarak çalışılması, yenilikçi, yaratıcı tekniklerin kullanılması, esnek, gelişimci ve yaratıcı yaklaşımlardır (Barker 1999).

Terapistin rolü, ailenin değişime olan direncini kırmasına yardımcı olabilmek ve problemin çözümüne yönelik stratejileri planlamaktır. Dirençle başa çıkmanın bir yolu da ailenin problemine yönelik pozitif kabuldür. Problemin net bir şekilde tanımlanmasına önem verilmektedir. Ardından problemin çözümüne yönelik daha önce denenmiş olan tüm çözümler ortaya konulur. Somut çözümlerin tanımlanmasından sonra, değişimi sağlayacak olan stratejiler uygulamaya konulur. Terapist bu süreç içerisinde ailenin problemlili davranışlarına yol açan karşılıklı kısır döngü etkileşimleri kırmaya çalışır. Stratejik terapi, ailenin etkileşimine ait geçmiş örüntülerle ilgilenmez. O andaki problemlili davranışın değiştirilmesi üzerinde çalışır (Goldenberg & Goldenberg 2007).

2.3.5 Yaşantısal Aile Terapisi

Hümanistik ve fenomenolojik görüşten temelini alan yaklaşımın öncüleri Virginia Satir, Carl Whitaker'dır. Bu yaklaşım, aile üyelerinin kendilerine ilişkin farkındalıklarını yükseltmeye odaklanmıştır. Eşler arasındaki problemlerin şimdi ve buraya getirilerek çözümlenmesinin, geçmiş yaşantılara eşlerin takılı kalmamasının doyumunu arttırdığı belirtilmektedir (Satir 1972, Akt. Gladding 2011), yaşantısal aile yaklaşımını temel alarak, ailedeki bireylerin duygusal farkındalıklarını artırmanın önemini vurgulamıştır. Aile fertleri, duygularını fark ettikçe, onları bastırma eğilimi göstermektedir. Aile üyeleri arasındaki duyguları bastırma eğilimi, üyeler arasında yeni sorunların ortaya çıkmasıyla sonuçlanmaktadır. Bu tip davranışlar sağlıklı aile ve evliliklerin ortaya çıkmasına zemin hazırlamaktadır.

Satir (1972; Akt. Nichols 2013)'e göre sağlıklı aileler üyelerine değer vermekte, birbirlerini dinlemekte, saygı göstermektedir. Eşler arasında sevgi ve saygı karşılıklıdır ve birbirlerine karşı eşler açık ve samimidir. Bu samimiyet ailenin diğer üyelerine de yansımaktadır. Aile içinde kaygı verici durumlar, öfkeler, kırgınlıklar açıkça konuşulabilmektedir.

Yaşantısal aile yaklaşımı, evliliği ailenin başlangıcı olarak görmekte, eşler ve aile üyeleri arasında duyguların, sözel ve sözel olmayan davranışların hayata geçirilmesinin önemini vurgulamaktadır. Ayrıca duygular, sözel ve sözel olmayan biçimde ifade edilerek aile üyelerinin şimdi ve burada ilkesine uygun davranması sağlanır, bu sayede üyelerin benlikle ilgili farkındalıkları arttırılmaya çalışılır (Nystul 1993).

Yaşantısal aile yaklaşımı insan kapasitesine önem vermektedir. Uyumsuz ya da sağlıklı davranışın, gelişim sürecinde bir aksaklıktan kaynaklandığını vurgulamaktadır. Aile içerisinde varolan eksiklik bireyin kapasitesini ve yeteneğini farketmemesinden kaynaklanmaktadır. Bu nedenle aile ve evlilik içerisindeki sorunları gidermek için eşlerin ve aile üyelerinin kapasitelerini farketmeleri ve potansiyellerini keşfetmeleri ve bunu şimdi ve burada yaşayabilmeleri sağlıklı aile ve evlilik için önemli görülmektedir (Goldenberg & Goldenberg 2007).

2.3.6 Bowen Aile Terapisi

Bowen aile terapisi tarihsel vurgusundan dolayı sıklıkla kuşaklararası aile terapisi olarak anılır. Ailenin geçmişine olan vurgusuna rağmen şimdiye de odaklanır. En önemli temsilcileri Murray Bowen ve Micheal Kerr'dir. Bowen aileyi, bir bütün olarak anlamak için üyeler arasındaki ilişkilerin akılcı, aynı zamanda tahmin edilebilir süreç açısından ele alınması gereken doğal bir sistem olarak kavramsallaştırırdı (Wylie 1991; akt. Gladding 2011).

Bowen Aile Terapisi'nin diğer sistem aile terapilerinden ayrılan yönü, ailenin duygusal sistemini vurgulaması ve bu sistemin tarihçesini dikkate alması, birkaç kuşak önceki aile yaşantılarının da şimdiki aile dinamiklerini belirlemede etkisi olduğunu vurgulamasıdır (Sharf 2008). Terapist, ailenin tarihçesine, hikâyesine odaklanmakla birlikte bugünü de dikkate alır (Gladding 2011). Bu bağlamda, Bowen Aile Terapisi'nin psiko-analitik bir yönü olduğu düşünülebilir; çünkü kuramda geçmiş aile yaşantılarına ve ilişki örüntülerine önem verilir. Ancak; bu yapılırken salt geçmişin gücünü dikkate alarak değişim mümkün görülmez, anın gücüne de inanılır.

Kuramda, ailelerin kendilerinden birkaç kuşak önceki aile üyelerinin psikolojik özelliklerini kendi ailelerine nasıl aktardıkları ve ailelerde etkileşimin bu durumdan nasıl etkilendiği ortaya konulur. Bowen'ın kuşaklararası geçiş olarak tanımladığı bu etkileşimler, terapide aileyi değerlendirme açısından bir odak noktası oluşturur (Sharf 2008). Ona göre, bir aileyi en iyi anlama yolu, aileyi üç kuşak öncesine kadar incelemekten geçer; çünkü kişilerarasında yaşanan ilişki biçimi, kuşaklar öncesinde yaşamış aile üyelerinin özellikleriyle ilişkilidir. Ailedeki değişim tüm aile üyeleriyle birlikte gerçekleşmelidir (Corey 2005). Aslında aile, yapısı itibarıyla bir bütünlük içinde anlam ifade eder. Dolayısıyla, değişimin de bütünden ayrı parçalarda aranmaması anlamlıdır.

2.3.7 Bilişsel – Davranışçı Aile Terapisi

Davranışçı terapistler, terapötik ortamda ailelerle çalışırken, öğrenme kuramının kurallarını uygulamaktadırlar. Operant ve klasik koşullanma prensiplerini ise, ailedeki değişimi sağlamak için uygulamaktadırlar. Ivan Pavlov, John B. Watson ve B.F. Skinner'in davranışçı yaklaşımla ilgili çalışmalarının sonucunda gelişmiş olan yaklaşımın aile terapisi açısından önemli diğer isimleri arasında, Albert Bandura, Neil Jacobson gibi isimler yer almaktadır.

Bilişsel - davranışçı terapiye göre; " bireylerin ilişkilerine dair sahip oldukları bilişsel öğeler (Örn; inanç, düşünce, beklentiler vb.) çift ve aile ilişkileriyle ilgili fikirlerini, duygularını ve davranışlarını belirler" (Sullivan & Schwebel 1995; akt. Gladding 2011).

Aile üzerinde meydana gelebilecek davranış değişikliğini desteklemek amacıyla, ailenin davranış veya problemle ilgili irrasyonel inanışlarını değiştirmek üzere çalışılmaktadır. Bilişsel-davranışçı aile terapi tekniklerinin kullanıldığı pek çok sağıltım çalışmasında, pekiştirme, yeniden yapılandırma, model alma, rol oynama, düşünceleri durdurma, operant koşullanma, kontrat yapma, iletişim ve problem çözme becerilerini geliştirme, klasik koşullanma, koçluk, biçimlendirme, tablollaştırma, irrasyonel düşünce değiştirme, sistematik duyarsızlaştırma, jeton biriktirme en sık kullanılan metotlar arasında yer almaktadır (Dattilio 2012).

Terapist müdahale esnasında direkt ve dikkatli davranır. Bir davranış pekiştirici olmanın yanı sıra, bir öğretmen veya bir uzman olarak yer alır. Esas odak noktası ailenin terapi ortamına taşıdığı problemlerdir. Aile üyeleri terapi esnasında davranışlarını değiştirmeyi veya geliştirmeyi öğrenirler (Nazlı 2003).

Bilişsel ve bilişsel davranışçı terapinin temel vurguları; görünen davranışın ve problemlerin tedavi edilmesi, yeni sosyal becerilerin öğrenilmesi ve işe yaramayanların elenmesi, cezalandırmadan ziyade, pozitif kontrol ve eğitim sistemleri hakkında bilgilendirmeyi tercih etmek, çeşitli davranışçı teknikler arasından basit, pragmatik ve işe yarar olanı seçmek, kısa süreli tedavi yaklaşımıdır (Barker 1999).

2.4 AİLE YAŞAM DÖNGÜSÜ

Aile Sistemleri Kuramı'na göre, çoğu aile, yapısı ve kültürel mirası ne olursa olsun, evlilik, ilk çocuğun doğumu, ergen çocuklar, emeklilik gibi öngörülebilir ve benzer evreler boyunca ilerlerler. Bu evreler aile yaşam döngüleridir. Aile yaşam döngüsü, ailenin toplumsal bir birim olarak yaşamı boyunca geçirdiği evrelerdir. Bu evrelerin belirlenmesi, her bir evre ile çevrede gelişen toplumsal olaylar arasındaki ilişkileri anlamak açısından çok önemlidir. Ailenin yaşam süresi boyunca yaşanan olay bir tür döngüdür. Ancak bu döngü bir “kısır döngü” değildir. Döngü bir sonraki evrenin de varlığıyla son derece dinamik ve değişken bir hal almaktadır. Bu süreçte sağlıklı bir ilerlemenin olabilmesi, her evrenin görev ve sorumluluklarının aile üyelerince yeniden düzenlenmesi ve evreye özgü stres kaynaklarının etkili bir şekilde yönetilmesine bağlıdır (Carter & McGoldrick 2005). Bu evrelerin her birinde aile bireyleri ve bir bütün olarak sistem, gelişimsel ihtiyaca uygun biçimde değişim gösterecek tutarlılığını korur. Sistemik açıdan bakıldığında, aile bu gelişimsel görevlerin yerine getirildiği ya da getirilmediği bağlamdır. İşlevsel bir aile, her bir aile üyesinin uygun gelişimsel görevleri yerine getirebildiği ve böylece aile yaşam döngüsünün işlevsel bir biçimde devam ettiği ve diğer sistemlerle başarılı bir biçimde etkileştiği bir ortam sağlar (Goldenberg & Goldenberg 2007).

Aile yaşam döngüsü modelinin ilk versiyonu 1956 yılında Evelyn Duvall (1977; Akt. Nystul 1993) tarafından geliştirilmiştir.

Tablo 2.1: Duvall'in Aile Yaşam Döngüsü Modeli

Aile Yaşam Döngüsü Evresi	Aile İçindeki Pozisyon	Ailenin Kritik Gelişimsel Görevi	Evrenin Süresi
1. Evli Çiftler (Çocuksuz)	Karı Koca	Karşılıklı doyurucu bir evlilik kurmak. Hamileliğe ve annelik babalık sözleşmesine uyum sağlamak.	2 Yıl
2. Bebekli Aileler (30 aylık bebeği olanlar)	Karı- Anne Koca-Baba Küçük kız çocuğu / oğlan çocuğu	Küçük Çocuğun gelişimine uyum sağlama, cesaretlendirme.	2-5 Yıl
3. Okul Öncesi Dönemde Çocuğu Olan Aileler (30 ay- 6 yaş)	Karı-Anne Koca-Baba Kız çocuk-kız kardeş Erkek çocuk- erkek kardeş	Okul öncesi dönem çocuğunun kritik ilgi ve ihtiyaçlarına uyum sağlamak.	3-5 Yıl
4. Okula Giden Çocuğu Olan Aileler (6-12 yaş)	Karı-Anne Koca- Baba Kız çocuk- kız kardeş Erkek çocuk- erkek kardeş	Okul çağında çocuğu olan ailelerle uyum içinde olmak. Çocukların eğitsel başarılarını cesaretlendirmek.	7 yıl
5. Ergenlik Çağında Çocukları Olan Aileler (13-20 yaş)	Karı-Anne Koca- Baba Kız çocuk- kız kardeş Erkek çocuk- erkek kardeş	Özgürlük ve sorumluluk arasında denge oluşturmak.	7 Yıl
6. Hareket Eden Merkezler Olarak Aile (Birinci çocuk evden ayrılmış, son çocuk evden ayrılıyor.)	Karı- Anne- Büyükanne Koca-Baba- Büyükbaba Kız çocuk-kız kardeş- hala Erkek çocuk-erkek kardeş-amca	Genç yetişkinleri, iş , askerlik, okul ve evlilik için özgür bırakmak.	8 Yıl
7. Orta Yaşlı Anne- Baba (Boşalmış evden emekliliğe)	Karı-Anne-Büyükanne Koca-Baba- Büyükbaba	Evlilik ilişkilerini tekrar inşa etmek, daha yaşlı ve daha genç kuşaklarla soy bağlarını sürdürmek.	15 +-
8. Aile Üyelerinin Yaşlanması (Emeklilikten her iki eşin ölümüne)	Dul Erkek-Dul Bayan Karı-Anne-Büyükanne Koca-Baba- Büyükbaba	Yalnız yaşama ile baş etme, emekliliğe uyum gösterme.	10-15+-

Kaynak: Evelyn Duvall 1977; Akt. Nystul 1993.

Yaşam döngüsü sürecinde evreler arası geçişlerde bazı sorunların ortaya çıkması doğaldır. Yaşam döngüsü içinde ortaya çıkan her bir olay, ailedeki roller ve üyeler arasındaki ilişki kurallarında birtakım değişiklikler ve düzenlemeler gerektirir. Diğer yandan bir olay, bu olayı ele almayla ilgili gerekli hazırlık ve düzenlemeler yapılmadan ortaya çıkarsa, bir kriz durumu yaşanabilir. Sistem, yeni durumu var olan durumla bütünleştirmedikçe daha büyük bir karmaşaya girebilir (Becvar & Becvar 1982).

Duvall'ın aile yaşam döngüsü evrelerinde ailelerin bazı gelişimsel görevleri bulunmaktadır. Birinci Evrede çocuksuz evli çiftlerin, karşılıklı olarak doyurucu bir evlilik ilişkisi kurma ve anne babalığa hazırlanma, akraba ağına katılma, ikinci evredeki küçük çocuklu ailelerin, küçük çocuklu aile durumuna uyum sağlama, anne-baba ve bebek için uygun ev ortamı oluşturma, üçüncü evredeki okul öncesi çağında çocuğu olan ailelerin, okul öncesi çocuğun gelişimsel gereksinimlerine uyum sağlama, uyarıcı zenginliği ve destekleyici bir çevre oluşturma, tükenmişlik ve mahremiyet kaybıyla baş etme, dördüncü evredeki okul çağında çocuğu olan ailelerin, okul çağı gereksinimlerine uyum sağlama, çocukların eğitimlerini destekleme, beşinci evredeki ergenlik çağında çocuğu olan ailelerin, özgürlük ve sorumluluk dengesini kurma, ergen çocuk sonrası yaşamı planlama, altıncı evredeki çocukları evden ayrılan aileler, gençlerin uygun ritüeller ve yardımla işe, askere gönderilmesi, evliliğe hazırlık, yedinci evredeki orta yaşlı anne babaların, evlilik ilişkisinin tekrar kurulması, genç ailelerle akrabalık bağlarının oluşturulması, sekizinci ve son evredeki yaşlı ailelerin, eş kaybı ve yalnız yaşamla baş edilmesi, aile evinin kapatılması veya yaşlılığa uyarlanması, emekliliğe uyum gibi gelişim görevleri vardır (Duvall 1977, akt: Nichols 2013).

Duvall'ın aile yaşam döngüsü modeli ilk çıktığı zamanlara kıyasla oldukça güç kaybetmiş durumdadır. Sonraları ortaya çıkan yeni modeller, Duvall'ın orijinal kavramını bugünün ailesine göre uyarlamışlardır (Gladding 2011).

Carter ve McGoldrick (1999), aile yaşam döngüsünü, bekar genç yetişkinler, yeni çift, küçük çocuklu aileler, ergen çocuklu aileler, çocukları evden ayrılan aileler, yaşamın son dönemindeki aileler olarak 6 başlıkta açıklamıştır.

Aile yaşam döngüsünün her bir evresinde kendine özgü uyum sağlamayı gerektiren güçlükler, gelişimsel görevleri ve üstesinden gelinmesi gereken değişimler vardır. Aile bireylerinin ve bir bütün olarak ailenin daha sağlıklı ve işlevsel olabilmesi için bunların üstesinden gelinmesi gerekmektedir.

a) Bekar Genç Yetişkinler: Bu dönemin en temel gelişimsel görevlerinden biri aileden kopmak ve farklı bir aile ile tekrar bağ kurmak ve aynı zamanda da bağımsız bir birey olma durumunda olmaktır (Durumey 1980; akt: Gladding 2011). Bunun için belli bir duygusal olgunluk düzeyine ulaşması gerektiği gibi (Gerson 1995, s.96; akt: Gladding 2011) kendisine özgü inançları, değerleri ve hedeflerinin olması da gereklidir.

Bekar genç yetişkinlerin karşı karşıya kaldığı en önemli zorluklardan bir tanesi hem içsel hem de dışsal olarak maruz kaldıkları evlenme yönündeki baskıların üstesinden gelmedir. Aynı zamanda da yalnızlıkla baş etmenin yollarını bulmak durumundadırlar. Bekar genç yetişkinler genellikle zayıf bir benlik algısı, kendini fiziksel veya ruhsal olarak içinde doğduğu aileden ayıramama ve başka insanlarla doyurucu ilişkiler kuramama gibi nedenlerle psikolojik danışmaya başvururlar (Gladding 2011).

b) Yeni Çift: Ailelerin Evlilikle Birleşmeleri: Yeni bir çiftin ilişkisi “çıkma” ile başlar. Bu dönem bireylerin birbirlerini tanıması, kendilerine uygunluk açısından test ettikleri bir zaman dilimidir. Çiftler evlilikle birlikte kendi ailelerinden ayrılmakta ve aile yaşam döngüsünün ilk evresi içerisine girerek, yeni bir aile formunun temellerini oluşturmaya başlamaktadırlar. Evlilik yaşantısı içerisindeki bireyin ilk olarak kendi ihtiyaçları, eşi, ailesi ve arkadaşları arasındaki dengeyi oturtması gerekmektedir. Ayrıca bireyin çift ilişkisi içerisinde kendi bireyselliklerinden ziyade, “biz” bilinciyle var olmayı öğrenmesi, bunun içinde ait olma duygusunu taşımaya alışması gerekmektedir (Wilkinson 1988).

Genel olarak yeni bir çiftin yaşam döngüsü daha çok uyum sağlama ve adaptasyonu kurma üzerine odaklıdır. Bu dönem yeni çiftlerin boşanma olasılıklarının en yüksek olduğu dönemdir. Çünkü bu dönemde eşler aralarındaki farklılıkları çözümlenmeye çalışırlar. Tek başına yaşamak yerine çift olarak yaşamaya uyum sağlayamama, akraba veya içinden gelen aileyle ilgili sıkıntılarla uğraşma, etkili ve yeterli iletişim kuramama, kişilerarası sorunları çözememe, çocuk sahibi olup olmama konusunda anlaşamama gibi sıkıntıları yaşamaktadırlar (Gladding 2011).

Tablo 2.2’de evliliği olumsuz etkileyen faktörler verilmiştir.

Tablo 2.2: Evliliği Olumsuz Etkileyen Faktörler

1.	Çiftin önemli bir kayıptan sonra tanışması ve evlenmesi.
2.	En az bir eşin geldiği aileden uzak oturmak istemesi.
3.	Eşlerin ailelerinin kültürlerinde önemli farklılıklar olması (din, eğitim, yaş vb.)
4.	Eşlerin birbirleriyle bağdaşmaz kardeş pozisyonuna sahip olmaları.
5.	Çiftin her birinin ailesine çok yakın veya çok uzak ikamet etmesi.
6.	Çiftin geldikleri ailelere ekonomik, fiziksel ya da duygusal olarak bağımlı olması
7.	Çiftin 20 yaşından önce veya sonra 30 yaşından sonra evlenmesi.
8.	Çiftin birbirlerini 6 ay tanımadan önce veya 3 yıl nişanlı kaldıktan sonra evlenmesi.
9.	Aile veya arkadaşlarının olmadığı koşullarda düğünün olması.
10.	Kadın eşin evliliğin ilk yılında veya öncesinde gebe kalması.
11.	Eşlerden birinin kardeşleri veya ebeveynleriyle zayıf ilişkilerinin olması.
12.	Eşlerden birinin çocukluk veya ergenliğini mutsuz bir dönem olarak görmesi.
13.	Eşlerin ebeveynlerinin istikrarsız ilişkilerinin olmuş olması.

Kaynak: Betty Carter ve Monica McGoldrick 1999. Akt. Gladding 2011

c) Küçük Çocuklu Aileler: Aile yaşam döngüsü içerisindeki en zor dönem, çiftin çocuk sahibi olduğu dönemdir. Dünyaya gelen yeni üye, evlilik ilişkisini her açıdan etkiler. Duygusal odaklanma, bireysel ihtiyaçlardan ve eşlerin birbirlerine odaklanmalarından ziyade, ailenin yeni üyesi üzerinde toplanır. Boş zaman ilgileri, maddi durum, aile içi ilişkiler değişir. Araştırmalar, evlilik doyumunun ilk bebeğin doğumundan itibaren azalmaya başladığını göstermektedir. Çiftler bebeğin bakımıyla ilgili pek çok işin üstesinden gelmek zorunda kalırlar, cinsel aktivitenin kalitesi azalır ve iletişimde bozulmalar başlar. Kadının doğum sonrası hormonal dengesinin değişmesi depresyona yol açabildiği gibi hem kadının hem de erkeğin yeni rollere ve sorumluluklara uyum sağlamakta zorlanması çift arasında bir çatışma kaynağına dönüşmektedir. Araştırmalar,

çiftin ebeveynliğe uyum sağlama süreci içerisinde evlilik problemlerinin ve boşanma oranlarının çok yüksek olduğunu göstermektedir. Aynı şekilde depresyona rastlanma sıklığı da dikkate değer bir şekilde artmaktadır. Bir anlamda ebeveyn rolünü üstlenen çift, ilişkilerinin geleceği konusunda riskalmaktadırlar (Kılıç 2012).

Küçük çocukları olan aileler genellikle, ilişki ve günlük etkinliklere yeniden şekil verme çabaları ve küçük çocuğu disipline etmekle ilgili sorunlar için psikolojik danışmana başvururlar (Minuchin 1995; akt. Gladding 2011).

d) Ergen Çocukları Olan Aileler: Ergen çocukları olan aileler kendilerine, ergen çocuklarına, ilişkilerine ve de yaşlanmakta olan ebeveynlerine bakmak durumundadırlar. Aile yaşam döngüsündeki bu dönem en aktif ve heyecan verici zamandır. Aileden aileye farklılık göstermekle birlikte genelde olaylar, stres ve sorumluluklarla doludur. Ailelerin bazıları uygun sınırlar koymada, ilişkileri tanımlamada ve birbirlerine yeterli düzeyde göz-kulak olmakta zorlanabilirler. Bazı aileler ise ya daha az sorumlulukları olduğundan ya da daha iyi organize olduğundan bu süreci daha rahat geçirirler (Ellis 1986; akt. Gladding 2011).

Çocukları ergenlik döneminde olan ebeveynleri zorlayan zorluklardan biri hak ve sorumluluklar arasında denge kurmaktır. Anne-baba alıştığı kuralları devam ettirmek isteyebilir. Ancak ergenin becerileri gelişmektedir. Dolayısıyla yeni kurallara, haklara ve sorumluluklara ihtiyaç duyar. Anne-baba çocukluk dönemindeki tutumlarına devam ederse buradan iki sonuç çıkabilir; her şeye itiraz eden, uyumsuz, asi bir ergen ya da büyümeyi erteleyen, becerileri gelişmeyen bir ergen (Şahin 2014).

Evlilik doyumunun en düşük olduğu dönem, ergenlerin evde olduğu dönem olarak görünmektedir. Bu dönemde hem kadının, hemde erkeğin evlilikten aldıkları doyum düşük tespit edilmektedir. Özellikle ergenlik döneminde evlilik doyumunun azalma nedeni evde bulunan çocuğun ergenlik krizi ile aile baskısının yanı sıra, ebeveynlerin orta yaş döneminde olması ve büyük anne ve büyük babaların yaşları ve sağlık sorunları nedeni ile ailenin yoğun bir stres altında olmasıdır. Diğer bir nedense bir sistem olan ailede değişim ve kural dayatmaları anne-babadan çocuğa doğruyken, ergenden aileye

doğru yeni istek, beklenti ve kurallarında yatılması sürecinde ailenin bu yeni döneme uyum sağlayamamasıdır (McCubin 1990).

Ergen çocukları olan aileler genellikle, ebeveyn ve ergenler arasında ailedeki sınırlar konusunda ve düşünceleri ifade etmeye ilişkin çatışma ve sorunlar, birbirinden uzaklaşma veya biriktirilen kızgınlıklar, yaşın ilerlemesi ile birlikte daha gençken kurulan düşlerin ve düşünülen olasılıkların yavaş yavaş elden kaydığını farketme, yaşlı ebeveynlere bakım, iş ve aile yükümlülüklerini dengelemedeki stres ve zorlanma yüzünden psikolojik danışmana başvururlar (Gladding 2011).

e) *Çocukların Ayrılması ve Sonrası*: Çocukların evden ayrılması sonucu ebeveynlerin yaşadığı depresif ve hüzünlü ruh hali boş yuva sendromu olarak tanımlanmaktadır. Çocuklarına aşırı derecede bağlı ve/veya bağımlı olan, kendine vakit ayırmayı bilmeyen ve sosyal bağları zayıf olan kişilerde derin bir kayıp ve boşluk hissinin yaşanma ihtimali büyük ölçüde artmaktadır. Bu dönemde aynı zamanda menopoza girme veya kendi ebeveynlerinin bakımını üstlenme olabilmektedir (Onur 1999).

Evlilik doyumunun hızla düştüğü dönem çocukların evden ayrıldıkları dönem olarak tespit edilmiştir. Ancak son çocuğun evden ayrılmasından sonraki döneme uyum sağlandıktan sonra ise (postparental), evlilikten alınan doyum artmaktadır (McCubin 1990).

Bu dönemdeki aileler genellikle, kendine eşine veya ayrılmış olan çocuğa ilişkin kayıp duygusu, yeteri kadar bağımsızlık kazanamayan çocukla çatışma, kişilerin evlilikleri veya kariyer hedeflerine ilişkin sıkıntı ve kızgınlıkları yüzünden psikolojik danışmana başvurmaktadır (Gladding 2011).

f) *Geç Yaşam Dönemlerinde Aile*: Aile yaşam döngüsünün son evresi olan bu dönemdeki aileler ya iş yaşamlarının son demlerinde ya da emekliliklerinin ilk zamanlarını yaşamaktadırlar. Bu grubun yaş ortalaması 65 ve üstüdür. Bu dönem kendi içinde üç grupta toplanabilir: “ genç yaşlılar (65-74), yaşlı yaşlılar (75-84), en yaşlılar (85 ve sonrası)” (Anderson 1998; akt. Gladding 2011).

İlişki kesme kuramına göre, yaşlılık dönemi toplumdan geri çekilme süreci olarak görülmektedir. Fiziksel olarak güçten düşerken toplumsal olarak da bir uzaklaşma yaşarlar ve kendi iç dünyalarına çekilirler. Bu yaş grubundaki insanlar için en önemli sorunlardan biri maddiyattır. Yaşlı insanlar ihtiyaçlarını karşılayacak paranın olup olmayacağından endişe duyarlar. Yaşlılık dönemiyle birlikte aile içi ilişkilerin yeniden düzenlenmesi gerekebilir. Genellikle yaşlı birey özellikle eşini kaybettikten sonra hayatının geri kalan kısmını nerede ve kimlerle geçireceği konusunda endişe duyarlar (Öz & Svift 2002).

Yaşlı çiftler genel olarak artık çalışmıyor olmaktan, çocuklara bakmıyor olmaktan ve/veya eşin ölümünden dolayı anlamsızlık duygusu yaşama ve yaşamdan zevk alamama, yaşlanmaktan kaynaklanan ölüm gerçeği ile yüzleşme ve güçsüzlük gibi durumlara uyum sağlama güçlükleri, çocuklar, torunlar ve eşin ailesiyle iyi ilişkiler kuramama nedenlerden dolayı psikolojik danışmana başvururlar (Gladding 2011).

2.5 İLGİLİ YURT DIŞI VE YURT İÇİ ARAŞTIRMALAR

2.5.1 Yurt Dışında Yapılan Bazı Araştırmalar

Kalmijn, De Graaf ve Poortman'ın (2004) yaptıkları araŐtırmayla evlenme yaŐı kúçúldúkke boşanma riskinin arttığı, çocuksuz çiftlerin boşanma riskinin çocuklu çiftlerin boşanma riskinden daha fazla olduğu, kadınların eğitim düzeyleri arttıkkça boşanma riskinin arttığına işaret etmektedirler.

Gottman ve Levensan'ın (2000) yapmış olduğu araştırmaya göre, evliliğin ilk yedi yılında boşanmaların en úst düzeye ulaŐtıđı ve çiftlerin ilk çocuklarının 14 yaŐına eriŐtiđi dönemin; boşanma riskinin yoğun olduğu ve evliliklerin devamı için en kritik olan süreçler olduğunu ortaya koymuştur.

Coontz (2006) yaptığı araştırmada pek çok çiftin boşanma nedenlerini, eşlerden birinin ya da her ikisinin kişilik özellikleri, ekonomik sıkıntılar ve toplumsal bütünleŐmede yaşanan problemlere işaret etmektedir.

Segrin ve Flora (2004), yaptıkları araştırmalarında eşler arası çatışmaların, ev işlerinin paylaşımı, ekonomik sorunlar, ebeveyn olmanın getirdiği sorumluluklar gibi konularda olduğunu saptamıştır.

Weiten (1986) yaptığı araştırmada evlilikte sıklıkla yaşanan ve çatışmaya neden olan sorunları, evliliğe yönelik gerçekçi olmayan mutluluk beklentileri, eşlerin birbirlerinden farklı rol beklentilerine sahip olmaları, evliliğe ilişkin ekonomik sorunlar, yetersiz iletişim, akrabalara ilişkin sorunlar, cinsel sorunlar, eşler arasında çocukların büyütülmesi ve disiplini ile ilgili fikir ayrılıkları, eşlerden birinin yeni ilgi alanları geliŐtirmesi, yeni bir ortam veya arkadaŐlıklar kurması ve diğer eşin buna uyum sağlayamaması, eşlerin birbirlerinden farklı yönlerde kendilerini geliŐtirmeleri, diğer sık

rastlanan sorunlar ise, kıskançlık, sadakatsizlik, yerme, dırıldır, patronluk taslama, başatlık, aşkın bitmesi, benmerkezcilik vb. olarak belirtmiştir.

Kersten (1990) evlilik sorunlarında yaşanan aşamaları incelediği araştırmasında, ilişkilerinde sorun yaşayan 49 eşle yaptığı ayrıntılı görüşmeler sonucunda, bireylerin evlilik problemleri açısından üç aşamadan geçtiklerini belirtmiştir. İlk aşamada eşler beklentilerinin karşılanmaması nedeniyle hayal kırıklığı yaşamakta, birbirlerini olumsuz bir şekilde değerlendirmeye başlamakta, ancak aynı zamanda eşini hoşnut etme ve problemleri çözümlene çabaları devam etmektedir. İkinci aşamada bireyler, evliliğin getirdiği kazanç ve kayıpları değerlendirmektedirler. Eşler ayrılma ve ayrılmama düşünceleri arasında gidip gelmektedirler. Evliliğe ilişkin umutlar sürse de şüpheler devam etmektedir. Üçüncü aşamada ise evliliğin sona erebileceği düşüncesi egemen olmakta ve problemlerden kaçınma, eşinden fiziksel olarak uzaklaşma gibi davranışlar başlamaktadır. Bu aşamada eşler arası çatışma çözümü, iletişim becerileri ve problem çözme becerileri gibi konularda aile danışmanlığı yardımı önem kazanmaktadır.

Evli bireylerin boşanma olasılığını arttıran araştırmalar incelendiğinde; evliliklerin ilk yıllarının riskli dönemler olduğu, eşler arası tartışmaların, kişilik farklılıkları, ekonomik sıkıntılar, ev ve çocuklarla ilgili iş bölümü ve köken ailelerden kaynaklandığı görülmektedir.

Storaasli ve Markman (1990) yaptıkları araştırma sonuçlarına göre evli bireylerin yaşadıkları problemlerle başa çıkma konusundaki yetersizliklerinin, evlilik doyumsuzluğunun en önemli etkenlerinden biri olduğu ifade edilmektedir.

Zainah, Nasir, Hashim ve Yusof (2012), yaptıkları çalışmada evlilik doyumu ile ailenin geliri ve evliliğin süresi arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu ortaya konmuştur.

Voydanoff (1999) yaptığı araştırmasında düşük geliri olan ailelerdeki erkekler üzerinde depresyon ve psikososyal alanda stres gibi etkileri bulunurken, düşük gelirli kadınlar üzerinde anksiyete ve depresyona sebep olduğunu saptamıştır.

McCubin (1990) yaptığı araştırmasında çocukların doğumuyla birlikte evlilik doyumunda azalma olduğunu, çocuklar ergenlik dönemine geldiinde bu doyumun en düşük miktara ulaştığını belirtmiştir.

Lawrence, Eldridge ve Christensen (1998) yaptıkları araştırmalarında aileye yeni bir üyenin katılımıyla birlikte evlilik doyumunun azaldığını, bireylerin bebeğin bakımıyla ilgili birçok işin üstesinden gelmek zorunda kaldığını, cinsel ilişkilerinin kalitesi azaldığını, iletişimde bozulmalar oluştuğunu, kadının doğum sonrasında hormonal dengesinin değişmesiyle birlikte depresyon yaşadığını, erkeğin de yeni bir role ve sorumluluklara uyum sağlamakta zorlandığını ve bu durumun bireyler arasında bir çatışma kaynağına döndüğünü tespit etmişlerdir. Araştırmalar bireylerin ebeveynliğe uyum sağlama süreci olan bu dönemde boşanma oranlarının çok yüksek olduğunu göstermektedir.

Belsky (1990), çocuğun evlilikte problem haline gelme nedeni olarak eşlerin aralarında var olan iletişim sorunlarını göstermekte ve bu sorunların çocuk ile olan ilişkiye ve çocuğu yetiştirme tarzına da yansıdığını vurgulamaktadır. Çocuğun evlilik doyumunu düşürücü bir unsur olarak görülmemesi gerektiğini, var olan sorunları ortaya çıkaran bir unsur olarak ifade edilmesi gerektiğini belirtmektedir.

Wallerstein (1992), çocukların evlilikte çift yönlü bazı etkileri olduğunu belirtmiş ve evliliklerinde mutsuz olan çiftlerin evliliklerini sürdürmelerinin nedeni olarak çocuklarının varlığını vurgulamıştır. Ayrıca ayrılmalarının eşlerin çocuklarının gelişiminin olumsuz yönde etkileneceğinden dolayı evliliği devam ettirdiklerini belirtmektedir.

Twenge, Campbell ve Foster (2003) yaptıkları araştırmasında anne-baba olanların olmayanlara göre evlilik uyumlarının daha az olduğu, çocuk sayısı ile evlilik uyumunun negatif korelasyon gösterdiği, ayrıca bebeklik döneminde bir çocuğa sahip olanların uyumlarının diğerlerine göre daha düşük bulunduğu, sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailelerde çocuk sayısının evlilik uyumunu önemli ölçüde azalttığı, kadınların

uyumlarının ebeveynlik rolünden daha çok etkilendiği uyumlarında ebeveynliğin negatif etkisinin olduğu, erkeklerin evlilik uyumlarının sahip olunan çocukların yaşları ile değişiklik göstermediği tespit edilmiştir.

Evlilik doyumu ile ilgili yapılan araştırmalara baktığımızda; problemlerle başa çıkma yetersizlikleri, evlilik süresi, çocuğun doğumu, çocuk sayısı ve ailenin geliri ile evlilik doyumu arasında negatif korelasyon bulunmaktadır.

Schneewind ve Gerhard'ın (2002), bir yıllık aralarla beş yıl boyunca çalışmaya katılan 83 evli çift ile yaptığı araştırmasında, çatışma çözüm stillerinin evliliğin ilk yılında olduğu ondan sonra büyük ölçüde alışkanlık haline geldiği bulunmuştur.

Hortaçsu (2007) çalışmasında, görücü usulü evlenen çiftlerin anlaşarak evlenen çiftlere göre daha fazla çatışma yaşadığını tespit etmiştir.

Grych ve Fincham (1990) yaptıkları araştırmalarında düşmanca, saldırganca, çözümlenmemiş ve çocuk odaklı çatışmaların çocukların üzerinde olumsuz etkiye sahip olduğunu ve eşler arasında yaşanan yoğun çatışmanın çocuklarda öfke, üzüntü ve çaresizlik duygularını ortaya çıkardığını belirtmiştir.

Yapılan pek çok araştırma sıklıkla çatışmaya maruz kalan çocukların daha fazla davranış problemleri yaşadıklarını ortaya koymuştur (Cummings ve ark. 1981; Porter & O' Leary 1980; Jankins & Smith 1991).

Wyman, Cowen, Hightower ve Pedro-Carroll (1985) 9-12 yaşları arasındaki 98 çocuk üzerinde yaptıkları araştırmada, boşanmış anne-babaların çocuklarının, daha fazla kaygı, daha düşük bilişsel yetenek ve daha az sosyal destek algıladıklarını belirtmişlerdir.

Konuyla ilgili olarak yapılan ve 92 çalışmayı kapsayan bir meta-analiz sonucunda boşanmanın çocuklarda akademik başarı, davranış, psikolojik uyum, benlik saygısı ve sosyal ilişkiler gibi alanlarda olumsuz sonuçlara neden olduğu ortaya konmuş ve boşanmanın uzun vadedeki etkilerini inceleyen 33 çalışmanın incelendiği diğer bir meta-analizde, çocukken boşanma deneyim, yaşayan kişilerin yetişkin yaşantılarında psikolojik uyum problemleri ve evliliklerinde büyük iniş çıkışlar yaşadıkları gösterilmiştir (Amato & Keith 1991, Akt. Şirvanlı- Özen 1998).

Ailede yaşanan çatışma durumlarıyla ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde; görücü usulü evlenen çiftlerin, flört ederek evlenen çiftlere göre daha çok çatışma yaşadığı, eşler arasında yaşanan yoğun çatışmaların çocuklar üzerinde olumsuz etkiye sahip olduğu, çatışmaya maruz kalan çocukların çatışmaya maruz kalmayan çocuklara göre daha fazla davranış problemleri gösterdiği ve boşanmış anne babaların çocuklarının boşanmamış anne babaların çocuklarına göre daha fazla kaygı, daha düşük bilişsel yetenek, daha az sosyal destek algıları, daha düşük akademik başarı, benlik saygısı ve psikolojik uyum gösterdikleri gözlemlenmektedir.

Carroll ve Doherty (2003) meta-analitik bir çalışmayla evlilik öncesi ilişki geliştirme programlarının etkililiğini test etmek amacıyla yaptıkları araştırmasında 13 deneysel ve 10 deneysel olmayan çalışmayı ele almışlardır. Sonuçlara göre, evlilik öncesi ilişkileri geliştirme programlarının iletişim becerileri, çatışma çözme becerileri ve ilişki niteliğinde artışa neden olduğu ve bu programların etkisinin altı aydan üç yıla kadar devam ettiğini göstermektedir.

Risch, Riley ve Lawler (2003) yaptıkları çalışmada beş ve daha az yıllık evli olan 1894 kişi ile çalışmışlardır. Araştırmanın amacı, evlilikteki en problemleri ortaya çıkararak evlilik öncesi ilişki geliştirme programlarının gelişimine ve var olan programların değerlendirilmesine önerilerde bulunmaktır. Araştırma sonuçlarına göre evlilikteki en problemleri konular sırasıyla, iş ve aile arasındaki dengeyi sağlamak, cinsel ilişkilerin sıklığı, evliliğe maddi borçlarla başlamak, kadının çalışıyor olması, ekonomik sıkıntılar, ev işlerinin paylaşılmasına ilişkin beklentiler, önemsiz konularda tartışmak, eş

ile iletişim, ebeveynler ya da kayınvalide, kayınpeder ve eş ile geçirilen zaman olarak saptanmıştır.

Bunların yanı sıra düzenlenen bir çalışmada, “Devlet Okullarındaki Anne Baba Eğitimcileri İçin Anne-Baba Eğitim Programı” ile devlet okullarındaki eğitimcilerin anne-babanın eğitim ihtiyaçlarını keşfetmeleri ve eğitimin çocuk ihmali ve istismarı üzerindeki etkililiğini anlamaları sağlanmaya çalışılmıştır (Halford Pepping & Petch, 2015). Bu programı geliştirme projesinin, aileler ve eğitimciler için düzenlenen toplam 8 saatlik ve 5 modüle (Çocuk Gelişimi, Ceza ile Disiplin, Anne-Babaların Sosyo Duygusal Gelişimi, Anne-Babanın İçsel ve Dışsal Stres Faktörleri, Ailenin Çocuğun Eğitimine Katılımı) ayrılan bir workshop içerdiği bilinmektedir. Her modül, bir başlık, tanıtım, çalışma planı ve kolaylaştırıcı örnekleri içermektedir. Araştırma sonunda, geliştirilen programın, anne-baba eğitimcilerinin anne babalar için sergileyecekleri performans için gereken bilgi ve becerilerini güçlendireceğine dikkat çekilmiştir.

Benzer şekilde Rapee (2012), çocuk-problem odaklı bir eğitimin anne babalıkla ilgili stresi azaltıp azaltmadığı saptanmaya çalışıldığı ve çalışmanın örneklemini, çocuğunun uyku veya yeme problemleri ile ilgili yardım almak için çocuk sağlığı merkezine gelen, aynı yaş ve cinsiyette çocuğa sahip toplam 66 İsveçli annenin oluşturduğu bir çalışmada, annelerin çok fazla olumsuz yaşantılarla ve çocuk bakımıyla ilgili problemlerle karşılaştıklarını ve stres düzeylerinin çok yüksek olduğunu saptamıştır. Bu program kapsamında çalışanlar, annelerle telefon görüşmesinden sonra çocuğun sağlık kayıtlarını almışlar ve 1-2 saatliğine ev ziyareti yapmışlardır. Çocukla ilgili problemler ve ailenin yaşam koşulları ile ilgili sorular yöneltilmiştir. Ailenin endişe ve korkuları hakkında bilgi alınmıştır. Pedagog, diyetisyen, hemşireler tarafından anne-çocuk iletişimleri gözlenmiş ve veri toplanmıştır. Düzenli ziyaretlerle var olan problemlerle ilgili eğitimler verilmiş ve anne-çocuk iletişimleri gözlenerek video kaydına alınmıştır. Eğitim sonunda, deney grubunun genel stres puanında, diğer gruba oranla, anlamlı bir şekilde düşme olduğu belirlenmiştir. Ayrıca deney grubunun, kontrol grubuna oranla, annelik sorumluluklarından dolayı sınırlanmalarının azaldığı; eşleriyle ilişkilerinden daha memnun kaldıkları saptanmıştır. Çocukla ilgili problemlerde de azalma gözlenmiştir.

Aile eğitim programlarıyla ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde; evlilik öncesi ilişki geliştirme programları, ailenin iletişim becerilerini, çatışma çözme becerilerini ve ilişki niteliğinde artışı sağladığını, bu programların etkisinin altı aydan üç yıla kadar devam ettiği görülmektedir.

2.5.2 Yurt İçinde Yapılan Bazı Araştırmalar

Aile danışmanlığı hakkında alan yazına bakıldığında evli bireylerin aile danışmanlığı hakkında algılarını gösteren fazla çalışma olmaması dikkat çekmektedir.

Göç (2006), yapmış olduğu bir araştırmada ailelerin psiko-sosyal sorunları ve aile danışma merkezlerinden yararlanma eğilimlerini araştırmıştır. Araştırmaya 150 kadın katılmıştır. Araştırmadan elde edilen verilere göre: kadınların yüzde 48'i ailede en çok eşleriyle sorun yaşadığını belirtmişlerdir. Çocuğun evdeki sorumlulukları ile ilgili sorunlar yüzde 22, aile büyükleri ile ilgili yaşanan sorunlar yüzde 33,3 kadınların yüzde 75,3'ü ailelerinde çözümleyemedikleri, tekrar eden sorunların olduğunu ve ilk sırada yüzde 40,7 oranla iletişim sorunları olduklarını belirtmişlerdir. Kadınların yüzde 61,3'ü aile içi sorunlarını öncelikle eşiyile çözmeye çalışmaktadır. Kadınların yüzde 55,3'ü sorunlarını çözdüklerini düşündüklerini ancak genellikle benzer bir durumla tekrar karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. Kadınların yüzde 54'ü sorunlarını aile içinde çözemediklerini, sabrettiklerini ve bir şeylerin değişeceğini umduklarını ifade etmişlerdir. Kadınların yüzde 70,7'si aile danışma merkezinden danışmanlık almayı düşünmekte, yüzde 29,3'ü ise düşünmemektedir.

Baltacı (2010), aile danışmanlığı hizmetinden yararlanmak isteyen evli kadınların nitelikleri konusunda araştırma yapmıştır. Araştırmaya 400 evli kadın katılmıştır. Araştırmadan elde edilen verilere göre: evli kadınların yüzde 40 gibi bir çoğunluğu aile içinde yaşadıkları sorunlar için kimseden yardım almadıklarını, yüzde 28'isinin eşinden

yardım aldığı ortaya konmuştur. Evli kadınların yüzde 54'ü aile danışmanlık hizmeti almak istediğini ifade etmiştir. Araştırmaya göre kadınların eğitim düzeyi düştükçe aile danışmanlık hizmeti alma eğilimi artarken, eğitim seviyesi yükseldikçe bu eğilim azalmaktadır. Aile danışmanlık hizmeti almak isteyen evli kadınların aile gelirleri düşük çıkmıştır. Aylık gelir düştükçe aile danışmanlık hizmeti alma eğilimi artmaktadır. Aile danışmanlık hizmeti almak isteyen kadınların yüzde 66'sının aile içinde çözümlenemeyen sorunları vardır. Aile danışmanlık hizmeti almak isteyen evli kadınların yüzde 32'si eşleri ile sık sık maddi konularda, yüzde 30'u iletişim konusunda, yüzde 33'ü çocuklarla ilgili konularda sorun yaşadığını belirtmiştir. Aile danışmanlık hizmeti almak isteyen evli kadınların yüzde 47'si cinsel konularda, yüzde 68'i şiddet konusunda, yüzde 66'sı kötü alışkanlıklar nedeniyle sorun yaşamadığını belirtmiştir.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından 2006 ve 2011 yıllarında yapılan ve 2014 yılında yayınlanan Türkiye Aile Yapısı Araştırmasında evli bireylere evliliğe ilişkin tutum, görüş ve ideallerine dair sorular sorulmuştur. Bu kapsamda 2006 yılında 12.208 hane ile görüşülmüş, bu hanelerde yaşayan toplam 48.235 ferden demografik bilgisi toplanmış ve 18 yaş üstü 23.279 kişi ile yüz yüze görüşme yapılmıştır. 2011 yılında ise 12.056 hane ile görüşülmüş, bu hanelerde yaşayan toplam 44.117 ferden demografik bilgileri toplanmış ve 18 yaş üstü olan 24.647 kişi ile yüz yüze görüşme yapılmıştır. Bu raporun sonuçlarına göre; 2006 yılında Türkiye genelinde çalışmaya katılanların yüzde 84'ü eşleriyle aile ve komşu çevresinde tanışmaktadır. 2011 yılında ise çalışmaya katılanların en çok iki sosyal çevre aracılığıyla eşleriyle tanıştıkları anlaşılmaktadır. Aile, akraba çevresi (yüzde 39) ve komşu, mahalle çevresi (yüzde 39) eşlerin birbirleriyle tanıştığı sosyal çevrelerdir.⁶

2006 yılında Türkiye'deki evli çiftlerin yüzde 47'si eşleriyle ilişkilerini iyi olarak tanımlarken, yüzde 46'sı ise çok iyi olarak değerlendirmektedir. Eşiyle ilişkisinin kötü olduğunu ifade edenler yüzde 0,5 iken çok kötü olduğunu ifade edenlerin oranı yüzde 0,4'dür. 2011 yılında ise eşleriyle ilişkilerini çok iyi bulanların oranı 2006 yılına göre

⁶ ailetoplum.aile.gov.tr / [ziyaret tarihi 14.04.2016]

yükselmiştir. Evli çiftlerin yüzde 62'si eşiyile ilişkisini çok iyi bulurken, iyi bulanların oranı yüzde 33'tür.

Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü 2006 yılı verilerine göre, eşiyile anlaşmazlık yaşaması durumunda eşlerinin genellikle sesini yükselttiğini belirten kadınların oranı yüzde 31,3 sesini bazen yükselttiğini belirtenlerin oranı yüzde 34,9 çok nadir sesini yükseltir diyenlerin oranı yüzde 9,6 bu tepkiyi hiçbir zaman vermediğini belirtenlerin oranı yüzde 24,2'dir. Katılımcıların yüzde 92,2'si eşlerinin hiçbir zaman fiziksel şiddet veya zor kullanmadığını belirtirken, yüzde 3,6'sı çok nadir, yüzde 3,2'si bazen, yüzde 0,9'uda genellikle şiddetmaruz kaldıklarını ifade etmişlerdir. Evli erkekler, son bir yıl içinde eşleriyle anlaşmazlık yaşama durumunda eşlerinin genellikle yüzde 39,5 sessiz kaldığını, yüzde 14 oranında eşlerinin seslerini yükselttiğini, yüzde 9,9 oranında kendilerine küstüğünü belirtmişlerdir. Eşlerinin bazen kendilerine küstüğünü belirtenlerin oranı ise yüzde 27'dir. Yüzde 45,7'si hiçbir zaman karılarının kendilerine seslerini yükseltmediğini belirtirken, yüzde 0,3'ü karılarının kendilerine fiziksel şiddet kullandığını belirtmişleridir.

Eşlerin ailelerinin ilişkilerine yansımalarından kaynaklanan sorunlar, ülkemizde batı kültürlerine oranla daha fazla yaşanan bir sorun alanı olarak göze çarpmaktadır. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü 2006 yılı verilerine göre kadınların yüzde 15,6'sı, erkeklerin ise yüzde 13,4'ü, erkeğin eşinin ailesiyile geçinememesi durumunu boşanma nedeni olarak görmektedir. Aynı şekilde kadının eşinin ailesiyile geçinememesi de kadınların yüzde 13,8'i ve erkeklerinde yüzde 12'si tarafından boşanma sebebi olarak görülmektedir. Ayrıca ülkemizde eşinin ailesiyile ilgili konularda sorun yaşadığını belirten bireylerin oranı yüzde 10,8'dir.

Yaş grubu, cinsiyet, çocuk sayısı ve evlilik süresine göre boşanma yüzdesi incelendiğinde, boşanma olaylarının yaklaşık yüzde 58'inin 25-39 yaş grubu erkeklerde ve 20-34 yaş grubu kadınlarda meydana geldiği görülmektedir. Boşanan kadınların, erkeklere göre daha genç yaş yapısına sahip olmasının, kadınların erkeklere nazaran daha erken yaşta evlenmelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Eşlerin yaşlarına göre boşanma yüzdesi incelendiğinde, boşanmaların yüzde 75,49'unda erkeğin yaşının

kadının yaşından daha büyük olduğu görülmektedir. Ancak, yüzde 17,06 kadar boşanma olayında kadının daha yaşlı olduğu, yüzde 7,45 kadar boşanma olayında ise kadın ve erkeğin aynı yaşlarda olduğu görülmektedir. Çocuk sayısına göre boşanma yüzdesi incelendiğinde, boşanmaların yüzde 43,85'inin çocuksuz ailelerde görülmesi, çocuk varlığının boşanmayı önleyen bir unsur olduğunu göstermektedir. Evlilik süresine göre boşanma yüzdesi incelendiğinde, Türkiye'de boşanmaların yüzde 44,89'unun evliliğin ilk beş yılı içinde meydana geldiği görülmektedir.

Eşle yaşanan sorunlara baktığımızda ise, en çok sorun yaşanan üç konu, ev ve çocuklar ile ilgili sorumluluklar, harcamalar ve gelirin yeterli olmamasıdır. 2006 yılında ev ve çocuklar ile ilgili sorumluluklar konusunda bazen sorun yaşadığını ifade edenler yüzde 34, sık sık sorun yaşadığını ifade edenler ise yüzde 3'tür. Harcamalar konusunda evli çiftlerin yüzde 29'u bazen sorun yaşadığını belirtirken, yüzde 3'ü ise sık sık bu konuda sorun yaşadığını belirtmiştir. Gelirin yeterli olmaması konusunda ise evli çiftlerin yüzde 28'i bazen sorun yaşadığını ifade ederken, yüzde 5'i sık sık sorun yaşadığını ifade etmiştir. 2011 yılında ise ev ile ilgili sorumluluklarda sorun yaşayanların oranı yüzde 38'dir. Bunu dile getirenlerin yüzde 35'i bazen sorun yaşadığı belirtirken, yüzde 3'ü sık sık sorun yaşadığını dile getirmiştir. Harcamalar konusunda sorun yaşayan evli çiftlerin oranı yüzde 32'dir. Bunların yüzde 27'si bazen, yüzde 5'i sık sık sorun yaşadığını dile getirmiştir. Gelirin yeterli olmaması konusunda sorun yaşayanların oranı ise yüzde 31'dir. Bunların yüzde 25'i bazen, yüzde 6'sı ise sık sık sorun yaşadığını dile getirmiştir.

Ülkemizde ev işlerinin paylaşımında genelde geleneksel iş bölümü görülmekte ve evişlerinin daha çok kadının sorumluluğunda olduğu gözlenmekte, tamir, bakım gibi işler ve faturaların ödenmesi gibi konularda erkeklere daha fazla sorumluluk yüklendiği görülmektedir. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü 2006 yılı verilerine göre Türkiye'de sofranın kurulup kaldırılması işini yüzde 2,4 oranında erkekler, yüzde 74,1 oranında kadınlar, geri kalanını da ailenin diğer fertleri veya akrabalar üstlenmektedir. Evde yemek yapan erkeklerin oranı yüzde 2 iken, kadınlar yüzde 87,1 oranında yemek işini üstlenmişlerdir. Ütü yapan erkeklerin oranı yüzde 2,2 iken, bu oran kadınlarda yüzde 84,3'tür. Günlük yiyecek alışverişini yüzde 33,3

oranında erkekler üstlenirken, bu oran kadınlarda yüzde 37,7'dir. Aile üyelerinin beraberce alışverişe çıktığı ailelerin oranı ise yüzde 26,8'dir. Aylık faturaların ödenmesi ise yüzde 69,1 ile erkeklerde yüzde 17 ile kadınlarda, yüzde 10,2 oranında ise ailede ortaklaşadır. Küçük bakım, onarım, tamir gibi işleri yüzde 68,4 oranında erkekler, yüzde 6,7 oranında kadınlar üstlenmekte, ailelerin yüzde 6,4'ü beraber üstlenirken, geri kalanı bir başka akrabadan veya ücret karşılığı dışardan yardım almaktadır.

2011 yılında Türkiye'de eş ile önemli bir sorun yaşadığında cevaplayıcıların yüzde 62'si kimseden bir destek almayı düşünmediklerini belirtirken, en yüksek oranda destek alınması düşünülen kimse yüzde 23 oranla aile büyükleridir. Aile büyüklerini çocuklar takip etmektedir. Cevaplayıcıların yüzde 6'sı çocuklarından destek almayı düşünmektedirler. Uzman kişi ve kurumlardan (psikolog, aile danışmanı vb.) destek almayı düşünenlerin oranı ise yüzde 3, kardeş ve akrabalarından destek almayı düşünenlerin oranı yüzde 2, arkadaşlarından yardım almayı düşünenlerin oranı yüzde 1,6 komşularından destek almayı düşünenlerin oranı yüzde 4, din adamlarından destek almayı düşünenlerin oranı ise yüzde 0,2'dir.

Özügürlü (2006) yaptığı araştırmasında, eşlerin ilişkilerini bozan ve çatışmalara yol açılan konuları şöyle belirlenmiştir: araştırmaya katılan 300 evli kadının yüzde 86' sını, kocaları tarafından kişiliklerine değer verilmediğini ve bunu ciddi bir sorun olarak gördüğünü, iletişim yetersizliğinden kaynaklanan bazı sorunların çözüme ulaşmadan devam ettiğini ve yüzde 96'sının sorunu ortaya koyamadığı, ortak bir amaç uğrunda birlik ve beraberlik kuramayanların yüzde 90 olduğu, eşler istemediği halde aile büyüklerinden müdahalede bulunmasından şikayetçi olanlar yüzde 56, evdeki iş paylaşımı konusunda anlaşmazlık yaşayanlar yüzde 93, eşlerden birisinin ya da her ikisinin topluluk içinde birbirlerine karşı ilgisizlik ve kırıcı davranışlarını ciddi bir sorun olarak görme oranı yüzde 96, eşlerinin dışarıda geçirdikleri zamanı kendileriyle paylaşmamasını ciddi bir sorun olarak görenlerin oranı yüzde 96 olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Hünler ve Gençöz (2003), yaptıkları araştırma sonucuna göre, algılanan evlilikte problem çözme becerilerinin evlilik doyumunun önemli bir yordayıcısı olduğu, bir

evliliğin yürütülmesi sırasında karşılaşılan problemlerin doğru problem çözme stratejileri ile çözülmesinin, ilişki için yapıcı ve olumlu sonuçlar doğuracağını belirtmektedirler. Ayrıca yaptıkları araştırma sonucuna göre, algılanan evlilikte problem çözme becerilerinin evlilik doyumunun önemli bir yordayıcısı olduğu görülmüştür.

Canel (2007), en az beş yıl evli ve çocuk sahibi olan 10 evli bireyle yaptığı çalışmada kendi geliştirdiği ailede problem çözme becerilerinin geliştirilmesi yoluyla evlilikten elde edilen psikolojik doyumun artırılmasına yönelik olarak düzenlenmiş grup çalışmasının, evli bireylerin evlilik memnuniyetlerini, evlilik uyumlarını, evlilik ilişkilerinden duydukları mutluluğu, eşlerine duydukları yakınlığı arttırmakta, eşle yaşanan çatışmalarını ve eşlerine karşı öfkelerini azaltmakta etkili olduğu ve stresle başa çıkma tarzlarının kendilerine güvenlerini arttırmakta etkili olduğu saptanmıştır.

Akça Koca (2013), 22 evli bireyle yaptığı çalışmada bir aile eğitim programının evli annelerin evlilik memnuniyeti, evlilikte sorun çözme becerisi ve psikolojik iyi oluşuna etkisini incelemiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre aile eğitim programının evli annelerin, evlilik memnuniyetlerini, evlilikte sorun çözme becerilerini ve psikolojik iyi oluş düzeylerini geliştirdiği ortaya konmuştur.

Bal ve Bedel (2015) yaptıkları araştırmasına 17'si deney, 16'sı kontrol grubu olmak üzere 33 kişi katılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre 7-19 yaş Aile Rehberliği Eğitim Programı'nın demokratik çocuk yetiştirme puanlarının artmasında, çocuklarla özdeşleşme puanının artmasında ve uyma davranışının puanının artmasında önemli bir etkisi olduğunu bulmuştur.

Yılmaz (2009) deney ve kontrol grubu olmak üzere 40 bireye haftada 120 dk ve 7 hafta olacak şekilde ayarlanmış bir evlilik öncesi ilişki geliştirme programı uygulamıştır. Araştırmanın sonucuna göre, evlilik öncesi ilişki geliştirme programının anlamlı bir düzeyde ilişki doyumunu arttırdığı saptanmıştır.

Yapılan aile eğitim programlarıyla ilgili araştırmalar incelendiğinde; aile eğitim programları, ailenin iletişim becerilerini, evlilik memnuniyetini, evlilikte çatışma çözüme becerilerini, psikolojik iyi oluşunu, çocuk yetiştirme tutumlarını, evlilik uyumlarını ve ilişki niteliğini olumlu bir şekilde etkilediği görölmektedir.

Çağ ve Yıldırım (2013), 811 evli bireyle yaptığı çalışmasında bireylerin evlilik memnuniyetlerinin algıladıkları eş desteği, cinsel yaşam memnuniyeti ve eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulmuştur.

Güleç (2014)'in 378 evli bireyle yaptığı araştırmaya göre evli bireylerde evlilik memnuniyet düzeyi ile evli bireylerde affedicilik düzeyi arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Beş faktör kişilik özellikleri ile evlilik memnuniyeti arasındaki ilişki ise, dışadönüklük arttıkça, duygusal dengesizlik azaldıkça evlilik memnuniyeti artmaktadır. Yumuşak başlılık, sorumluluk ve deneyime açıklık faktörleriyle evlilik memnuniyeti arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Evlilik memnuniyeti kapsamında yapılan bu iki araştırmada, evlilik memnuniyeti, algıladıkları eş desteği, cinsel yaşam memnuniyeti ve eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca evli bireylerde affedicilik düzeyi ile evlilikte memnuniyet düzeyi arasında anlamlı bir ilişki vardır. Bireyde dışadönüklük arttıkça, duygusal dengesizlik azaldıkça evlilik memnuniyeti artmaktadır.

Eskin (2012) aile danışmanlığı için başvuran çiftlerin evlilik doyumunu araştırdığı çalışmasında gönüllü olarak katılan 34 çiftle çalışmıştır. Çalışmanın sonucunda, şiddet sayısının hem kadın hem erkeklerin evlilik doyumunu azalttığı, çocuk sahibi olmanın erkeklerin, geç evlenmenin ise kadınların evlilik doyumunu arttırdığı, iletişimde eşin olumsuz davranışlarının erkeklerin, korkunun ise kadınların evlilik doyumunu azalttığı ortaya konmuştur. Yüksek evlilik doyumunu, erkeklerin tedavinin başarı şansına ilişkin algılarını ve terapide gösterecekleri çabanın miktarını arttırmıştır.

Taşköprü (2013) 323 evli bireyle yaptığı çalışmasında yaş, çocuk sahibi olma, gelir düzeyi, evlilikte yaşanan travmatik olaylar, problem çözme becerileri, stresle başa çıkma ve evlilik süresi ile evlilik doyumu arasında anlamlı bir ilişki bulmuştur. Sonuçlara göre 21-30 yaş arasındaki bireylerin evlilik doyumlarının, 41-50 ile 51-60 yaşlarındaki bireylere göre daha yüksek olduğu, 31-40 yaş arasında olan bireylerin 41-50 yaş grubundakilere göre daha yüksek evlilik doyum puanına sahip olduğu, çocuk sahibi olmayan bireylerin, çocuk sahibi olan bireylere göre evlilik doyum puanları daha yüksek olduğu, gelir düzeyi düşük olan bireylerin gelir düzeyi orta ve yüksek olan bireylere göre evlilik doyumları daha düşük olduğu, herhangi bir travmatik olay yaşamayan bireylerin evlilik doyumları daha yüksek olduğu, evlilik süresi arttıkça evlilik doyumunun azaldığı, problem çözme becerileri arttıkça evlilik doyumlarının arttığı bulunmuştur.

Bektaş ve Özben'in (2016) 835 evli bireyle yaptıkları psikolojik dayanıklılık araştırmasında öz yeterlilik, algılanan sosyal destek, yaşam doyumu, iyimserlik ve evlilik doyumu arttıkça psikolojik dayanıklılığın da arttığı ortaya konmuştur.

Yıldız (2013), 200 evli bireyle yaptığı araştırmasında evlilik doyumu ile bireylerin eğitim durumu evlenme tarzları arasında anlamlı bir fark olduğu ortaya konmuştur. Buna göre, eğitim durumu arttıkça bireylerin evlilik doyumları da artmaktadır. Severe, kendi isteğiyle evlenenlerin evlilik doyumları görücü usulü ile evlenenlere oranla daha yüksek olduğu ortaya konmuştur.

Evlilik doyumu ile ilgili yapılan araştırmalara baktığımızda, çocuk sayısının, evlilik süresinin, eğitim durumunun, gelir düzeyinin, evlenme tarzlarının, psikolojik dayanıklılığın ve problem çözme becerilerinin evlilik doyumu ile arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

TÜİK tarafından 2013 yılında yapılan bir araştırmada hem kadınların hem de erkeklerin kesin boşanma sebebi olarak gördükleri olayların önem sırasına göre kadının kocasını aldatması, kadının kötü alışkanlıkları olması, kadının kocasına kötü muamelede

bulunması, erkeğin kötü alışkanlıkları olması, erkeğin karısına kötü muamelede bulunması ve erkeğin karısını aldatması olduğu tespit edilmiştir.⁷

Çavuşoğlu (2010), çocukluk çağında yaşanan travmaların yetişkin romantik ilişkilere etkilerini inceledikleri çalışmalarında, çocukluk çağı travmaları ile aldatma eğilimi arasında anlamlı bir ilişki bulmuşlardır. Kişilerin çocukluk çağı travmaları arttıkça, romantik ilişkilerindeki aldatma eğilimleri de artmaktadır.

Beyazyürek ve Şatır (2000) 'ın yaptığı araştırmada bağımlı ebeveynler ile ya da bağımlı davranışların kabul gördüğü çevrede yaşayan çocuklarda bağımlılık geliştirme olasılığı diğer çocuklara göre belirgin derecede farklılık göstermektedir. Alkol ve madde kullanımının olmadığı ailelerde de baskılı ya da gevşek, tutarsız eğitim biçimi, aile içinde iletişim bozukluğu, duygu durum bozukluğu, çocuğun aileden uzaklaşması ve madde kullanan altkültürle tanışmasını kolaylaştırmaktadır.

Özbey (2012) anaokulu çağındaki çocukların problem davranışları ebeveynlerin evlilik uyumları ve sosyal destek sistemleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yaptığı araştırmada 89 6 yaş çocuğu ve 89 ebeveyn olmak üzere 178 kişiyle çalışmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre çocukların dışa yönelim problem davranışlarıyla ebeveynlerin evlilik uyumları arasında negatif ve anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Şirvanlı- Özen (1998) eşler arasındaki çatışmanın ve boşanmanın çocukların davranış ve uyum problemleri üzerindeki rolünü incelemiştir. Bu çalışmada anne baba arasındaki çatışma çocuklar tarafından değil yalnızca eşler tarafından değerlendirilmiş ve çatışmalı ve boşanmış anne babaların çocuklarının daha fazla uyum problemleri gösterdikleri belirlenmiştir.

⁷www.tuik.gov.tr / [ziyaret tarihi 12.04.2016]

3. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde sırasıyla araştırma modeli, araştırma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizinde kullanılan istatistiksel tekniklere ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

3.1 ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu araştırma betimsel tarama türünde bir araştırmadır. Betimsel araştırmalar, verilen bir durumu olabildiğince dikkatli bir şekilde tanımlar. Bu tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan bir yöntemdir. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu üzere tanımlanmaya çalışılır (Karasar 2006).

3.2 ARAŞTIRMA GRUBU

Araştırmada olasılığa dayalı olmayan örnekleme tekniklerinden kolayda örnekleme tekniği kullanıldığı için bu araştırmada evren tanılanmamıştır. Kolayda ya da uygun örnekleme ölçme aracına yanıt vermeyi kabul eden evren dahilindeki katılımcıların hepsi araştırmaya katılırlar ve bu arzu edilen örneklem büyüklüğüne erişene kadar devam eder. Ancak bu yöntemin sınırlılıklarına dayalı olarak evreni temsil etme yetkisinin olmadığı da bulgular yorumlanırken dikkate alınmalıdır (Altunışık, Coşkun, Bayraktaroğlu ve Yıldırım 2010). Araştırma grubu Ümraniye İlçesi Arif Nihat Asya İlkokulu, İstiklal Ortaokulu ve Hasan Tahsin İlkokulunun velilerinden veri toplama araçlarını almayı kabul eden 360 evli bireyden oluşmuştur. Eksik doldurulan ölçekler elendiğinde araştırma grubunda 167'si kadın ve 133'ü erkek olmak üzere toplam 300 katılımcı bulunmaktadır.

Tablo 3.1: Araştırma Grubunun Nitelikleri

	Arahklar	n (Kişi Sayısı)	% (Yüzde)
Cinsiyet	Kadın	167	55,7
	Erkek	133	44,3
Yaş Dağılımı	35 ve altı	93	31,0
	36-45	161	53,7
	46 ve üstü	46	15,3
Eğitim Durumu	İlkokul mezunu	48	16,0
	Ortaokul mezunu	32	10,7
	Lise mezunu	126	42,0
	Üniversite mezunu	94	31,3
Evlilik Süresi	7-10 yıl	74	24,6
	11-20 yıl	177	59
	21 ve üstü	49	16,3
Ortalama Aylık Gelir	0 - 1.999	40	13,3
	2.000- 3.999	175	58,3
	4.999- 5.999	66	22,0
	6.000 ve üstü	19	6,3

Yüzdeler n=300 üzerinden alınmıştır.

3.3 VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Bu tez çalışması kapsamında veri toplamak amacıyla “Kişisel Bilgi Formu”, “Ailevi Sorunlar ve Başvurabileceğiniz Çözüm Yollarına İlişkin Soru Listesi” ve “Evli Bireylerin Aile Danışmanlığından Beklentileri Ölçeği (ABDÖ)” geliştirilmiştir.

“Kişisel Bilgi Formu” araştırmanın bağımsız değişkenlerini ve çalışma grubunu betimleyecek içerikte sorulardan oluşturulmuştur.

“Ailevi Sorunlar ve Başvurabileceğiniz Çözüm Yollarına İlişkin Soru Listesi” geliştirilirken ailevi sorunlarla ilgili alan yazıntaranmış, 15 evli bireyle (6’sı erkek, 9’u kadın) yaşadıkları sorunlar hakkında görüşmeler yapılmıştır. Bu doğrultuda soru listesi hazırlanmıştır. Soru listesinin amaca uygunluğu beş alan uzmanının görüşüne sunulmuştur. Yapılan değerlendirme sonunda veri toplama aracının amaca uygun yeterli sayı ve içerikte maddeden oluştuğu; soru türleri ve yazılı yönergelerinin de uygun olduğuna ilişkin yeterli görüş olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

3.3.1 Evli Bireylerin Aile Danışmanlığından Beklentileri Ölçeğinin (ADBÖ) Geliştirilmesi

Evli Bireylerin Aile Danışmanlığından Beklentileri Ölçeği (ABDÖ) geliştirilirken öncelikle alan yazından yararlanılarak ölçekte yer alabilecek maddeler ve olası boyutlara ilişkin çalışma yapılmıştır. Ardından 15 evli bireyden (6’sı erkek, 9’u kadın) aile danışmanlığından beklentileri hakkında açık uçlu bir sorunun yazılı olduğu kağıda yanıtlarını yazmaları istenmiştir. Hem alan yazın hem de açık uçlu soruya verilen yanıtlardan yola çıkarak 50 soruluk madde havuzu oluşturulmuştur. Ölçme amacıyla tutarlı olmayan ve tekrar niteliğinde olan 10 madde bir alan uzmanının görüşü doğrultusunda elenerek ölçek uzman görüşü için uygun hale getirilmiştir.

3.3.1.1 ABDÖ'nün geçerlilik çalışmaları

Ölçeğin geçerlilik çalışması kapsamında kapsam geçerliği ve yapı geçerliği yapılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliliği için açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır.

3.3.1.2 Kapsam geçerliliği

Bir ölçekteki maddelerin, ölçülmek istenen tanımlanmış davranışlar bütününe ölçmede ne derece temsil ettiğini belirlemek ve ölçeğin ölçme amacına uygunluğunu sınamak amacıyla kapsam geçerliği çalışması (Büyüköztürk 2016) yapılmıştır. 40 maddelik ölçekteki maddelerin tanımlanmış amaca uygun sorular olup olmadığına ilişkin kapsam geçerliliğin sağlanması amacıyla beş uzmanın görüşüne başvurulmuştur. “Uygun Geliştirilebilir” ve “Uygun değil” derecelerine göre her bir madde değerlendirilmiştir. Uzman görüşleri doğrultusunda ölçek maddelerinden 10’u elenmiş, diğer maddelere önerilen ifade düzeltmeleri yapılmıştır. Uzman görüşü, ölçme aracının yapı geçerliği çalışması için ölçme amacına uygun içerikte maddelerden oluştuğuna ilişkin kapsam geçerliğinin olduğu yönündedir. İlgili uzman görüşleri sonucunda ölçekteki madde sayısı 14’ü olumsuz ve 16’sı olumlu ifadeden oluşan 30 madde olarak belirlenmiştir.

Uzman görüşünden sonra 30 maddelik ölçek 50 kişilik evli birey grubuna pilot uygulama amacıyla verilmiştir. Pilot uygulama sonunda ölçeğin yönergesinin, maddelerin ve yanıtlanma biçiminin anlaşılmasında güçlük yaşanmadığı görülmüştür.

3.3.1.3 ABDÖ'nün yapı geçerliliği: Açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi

3.3.1.3.1 Açımlayıcı faktör analizi

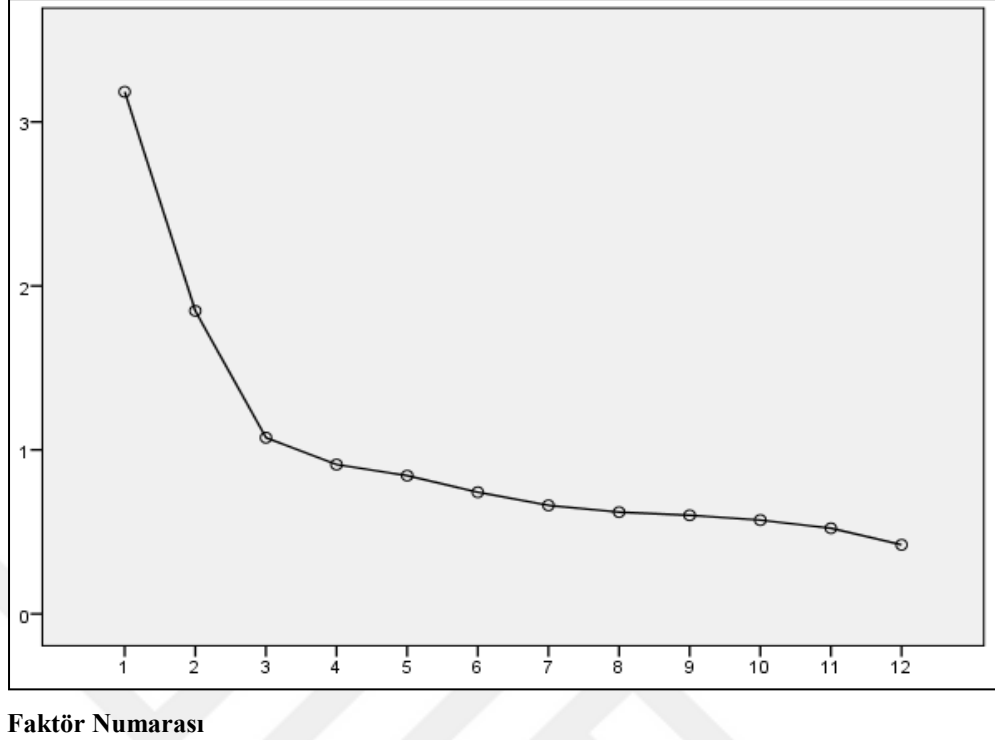
Yapı geçerliliği, bir testin ölçülmek istenen davranış bağlamında soyut bir kavramı doğru bir şekilde ölçebilme derecesini göstermektedir. Ölçeğin yapı geçerliliğini incelemek amacıyla faktör analizi kullanılmıştır. Ölçeğin faktör yapısını ortaya koymak amacıyla önce açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Açımlayıcı faktör analizi (AFA) öncesinde, verilerin ve örneklemin temel bileşenler analizine uygunluğunun incelenmesi amacıyla yapılan Kaiser-MeyerOlkin (KMO) ve Barlett testleri sonucunda, Kaiser-Meyer Olkin (KMO) katsayısının 0.79 ve Barlett testinin ise anlamlı olduğu ($p<0.05$) görülmüştür. KMO katsayısının 0.60 değerinin üzerinde olması ve Barlett testinin anlamlı bulunması ($p<0.05$), veri setinin temel bileşenler analizi için uygunluğunu faktörleştirilebilirliği ve örneklem büyüklüğünün yeterli olduğunu göstermektedir (Büyüköztürk 2016).

ABDÖ'nün yapı geçerliliği için yapılan açımlayıcı faktör analizinde ilk olarak bütün maddeler arasında korelasyon matrisi incelenerek korelasyonlarının olup olmadığına bakılmış ve faktör analizinin yapılabilmesine uygunluk gösteren nitelikte anlamlı ilişkilerin olduğu görülmüştür.

Yapılan AFA sonucunda 30 maddeden oluşan ölçekten, ölçeğin yapısına uymayan, yük değeri 0,30'un altında olan ve de birden fazla faktörde yük veren 18 madde aşamalı olarak ölçekten çıkarılmıştır.

Maksimum faktör sayısı ile ilgili olarak Şekil 3.1'deki grafik elde edilmiştir. Grafikte ikinci faktörden sonra ivmeli bir düşüş gözlenmektedir. Yani üçüncü ve dördüncü faktörden itibaren faktörlerin varyansları birbirlerine yakındır. Bu da ölçeğin üç ya da iki faktörlü bir yapıda olduğunu göstermektedir (Büyüköztürk 2016).

Şekil 3.1: Dağılım Grafiği

Açımlayıcı faktör analizinde faktör özdeğeri birin üzerinde olan ve toplam varyansın yüzde 42'sini açıklayan iki faktörlü bir yapı ortaya çıkmıştır. Varimax yapı döndürmesinden sonra 0.30'un altında olan faktör yükleri gösterilmediğinden ölçeğin faktör yüklerinin 0.30'un üzerinde olduğu bulunmuştur. ABDÖ'de ortaya çıkan faktörlerin açıkladıkları varyans yüzdeleri birinci faktörde 26,53 ve ikinci faktörde 15,40 bulunmuştur. İki faktörün toplam varyansın yüzde 41,93'ünü açıkladığı görülmektedir. Tavşancıl (2010)' a göre, faktör analizi sonucunda elde edilen varyans oranları ne kadar yüksek ise, ölçeğin faktör yapısı da o kadar kuvvetlidir. Sosyal bilimler alanında bu oran yüzde 40 ve üzerinde ise kabul edilen bir değerdir. Tablo 3.2'de Evli Bireylerin Aile Danışmanlığından Beklentileri (ABDÖ) ölçeği faktör yükleri verilmiştir.

Tablo 3.2: ABDÖ'nün Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları

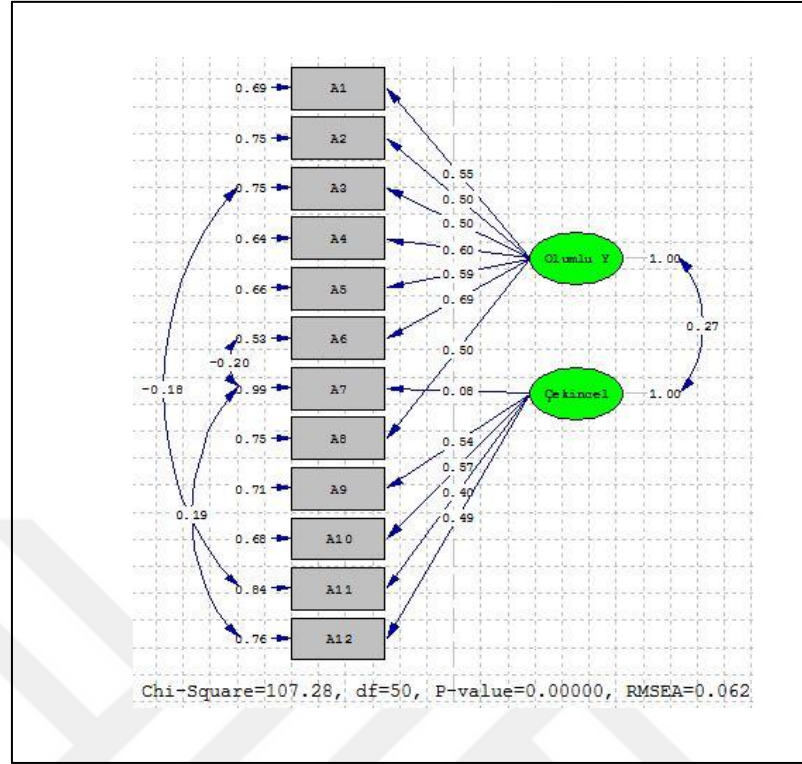
Madde	Faktör 1	Faktör 2	Ortak faktör varyansı (h ²)
Madde 6	,768		,590
Madde 5	,673		,469
Madde 4	,647		,423
Madde 1	,641		,426
Madde 3	,611		,378
Madde 2	,592		,364
Madde 8	,546		,318
Madde 12		,678	,461
Madde 11		,650	,440
Madde 10		,631	,420
Madde 9		,584	,428
Madde 7		,420	,314

Tablo 3.2'ye bakıldığında ölçeğin iki alt boyuttan oluştuğunu açıkça görülmektedir. Birinci faktörde toplam yedi maddenin (faktör yükleri 0,768 ile 0,546 arasında değişmekte); ikinci faktörde ise toplam beş maddenin (faktör yükleri 0,678 ile 0,420 arasında değişmekte) yer aldığı görülmüştür. ABDÖ alt boyutları madde içerikleri ve ölçeğin amacına uygun olarak birinci faktör aile danışmanlığına yönelik olumlu beklentiler ve ikinci faktör aile danışmanlığına yönelik çekinceler olarak adlandırılmıştır.

3.3.1.3.2 Doğrulayıcı faktör analizi

Ölçeğin orijinal formundaki iki boyutlu yapısının elde edilen verilerle ne derece uyumlu olduğunu belirlemek üzere doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen uyum indeksleri ($\chi^2=107,28$, $sd=50$, $p<0.000$, $RMSEA=.062$, $NFI=.84$, $NNFI=.88$, $CFI=.91$, $IFI=.91$, $RFI=.79$, $GFI=.94$, $AGFI=.91$, ve $SRMR=.074$) iki boyutlu modelin iyi uyum verdiğini ortaya koymuştur (Hu & Bentler, 1999). Ölçeğin faktör yüklerine ilişkin bulgular Şekil 3.2'de verilmiştir.

Şekil 3.2: Path Diyagramı

DFA’da modelin uygunluğunun sınanmasında gözlenen değişkenler arasındaki kovaryans ile modelde önerilen parametreler arasındaki kovaryans matrisi arasındaki farkın derecesi temelinde geliştirilmiş olan mutlak uyum indeksleri kullanılmaktadır. RMSEA; hata karelerinin ortalamasının karekökü olup, modelin anlamlı olabilmesi için RMSEA’nın 0.05 veya daha düşük olması beklenir. Ancak, model 0.05 ile 0.08 arasında bir RMSEA değeri kabul edilebilir uyum değer aralığıdır (Byrne & Campbell 1999; Brown & Cudeck 1993). SRMR; standartlaştırılmış ortalama hataların kareköküdür. SRMR değeri 0’a yaklaştıkça modelin uyum iyiliği artar. Model, 0.05’ten düşük bir SRMR değeri almışsa iyi uyum, 0.05 ile 0.10 arasında bir SRMR değeri almışsa kabul edilebilir uyum içerisinde. GFI; iyi uyum indeksi olarak ifade edilir. GFI, varsayılan modelce hesaplanan gözlenen değişkenler arasındaki genel kovaryans miktarını gösterir. GFI değeri 0 ile 1 arasında değişir. GFI’nin 0.90’ı aşması iyi bir model göstergesi olarak alınmaktadır. Bu gözlenen değişkenler arasında yeterince kovaryansın hesaplandığı anlamına gelmektedir (Ayyıldız, Cengiz ve Ustasüleyman 2006). AGFI düzenlenmiş iyi uyum indeksidir. Örneklem sayısı dikkate alınarak düzeltilmiş olan bir GFI değeridir. Örneklem sayısının özellikle büyük olduğu durumlarda AGFI daha

temsili bir uyum indeksidir. AGFI değeri 0-1 arasındadır. Bu değer 1'e ne kadar yaklaşırsa model uyumu o kadar iyi olur. CFI; karşılaştırmalı uyum indeksidir. Mevcut modelin uyumu ile gizil değişkenler arası korelasyonu ve kovaryansı yok sayan sıfır hipotez modelinin uyumunu karşılaştırır. Yani model tarafından tahmin edilen kovaryans matrisi ile sıfır hipotezli modelin kovaryans matrisini karşılaştırır (Ayyıldız, Cengiz ve Ustasüleyman 2006). CFI 0 ile 1 arasında değişen değerler alır. 0.97 ile 1 arasında CFI değerine sahip bir modelin iyi uyum içinde olduğu, 0.90 ile 0.97 arasında CFI değerine sahip bir modelin kabul edilebilir uyum içinde olduğu söylenebilir. NFI; normlaştırılmış uyum indeksi olup, CFI'ya alternatif olarak geliştirilmiştir. Örneklem sayısı ile pozitif ilişkilidir. Bu indeks varsayılan modelin temel ya da sıfır hipoteziyle olan uygunluğunu araştırır. 0-1 arasında değişen değerler alır. 0.95 ile 1 arasında NFI değerine sahip bir modelin iyi uyum içinde olduğu, 0.90 ile 0.95 arasında NFI değerine sahip bir modelin kabul edilebilir uyum içinde olduğu söylenebilir. NNFI ya da normlaştırılmamış uyum indeksi; örnek sayısının artmasından etkilenmemektedir. Her ne kadar normalite varsayımından hareket ediyor olsa da NNFI genel olarak 0-1 aralığında olmakla birlikte, bazen bu aralığın dışına çıkabilir (Şehribanoğlu 2005). 0.97 ile 1 arasında NNFI değerine sahip bir modelin iyi uyum içinde olduğu, 0.95 ile 0.97 arasında NNFI değerine sahip bir modelin kabul edilebilir uyum içinde olduğu söylenebilir. Uyum indekslerinin 0.90 değerinden büyük ve hata indekslerinin ise, 0.05 değerinden küçük olmasını önermektedir. Bir başka deyişle GFI, AGFI, CFI değerleri .90'ın üstünde, bunun yanı sıra SRMR ve RMSA değerleri de .05'in altında olmalıdır (Schumacker & Lomax 2013). χ^2/sd değerinin ise 2-3 arasının kabul edilebilir, 0-2 arasının ise iyi uyum değeri olarak kabul edilmektedir (Schermelleh-Engel, Moosbrugger ve Müller 2003). Evli Bireylerin Aile Danışmanlığından Beklentileri Ölçeği'nin Türkçe versiyonununun 12 madde ve iki faktörden oluştuğu (aile danışmanlığına yönelik olumlu beklentiler ve aile danışmanlığına yönelik çekinceler) doğrulayıcı faktör analizinin uyum indeksleri ile belirlenmiş ve bu model kuramsal ve istatistiksel açıdan uygun bulunmuştur.

3.3.2 ABDÖ'nün Güvenilirliği

Ölçeğin güvenilirliğini belirlemek için Cronbach-alfa formülü kullanılmıştır. Ölçeğin toplam iç tutarlılık güvenilirlik kat sayısı 0,61 olarak bulunmuştur. Araştırmalarda kullanılabilir ölçme araçları için öngörülen güvenilirlik düzeyinin 0,60 olduğu (Büyüköztürk 2016) dikkate alınır, ölçeğin güvenilirlik düzeyinin bu kapsamda yeterli olduğu söylenebilir. Tablo 3.3'te ölçeğin güvenilirlik çalışmasıyla ilgili değerler gösterilmektedir.

Tablo 3.3: ABDÖ İç Tutarlılık Sonuçları

	Cronbach's Alpha	Madde Sayısı
ADBÖ Güvenirlik	,61	12
Aile Danışmanlığına Yönelik Olumlu Beklentiler	,76	7
Aile Danışmanlığına Yönelik Çekinceler	,55	5

Tablo 3.3'te ABDÖ'nün Cronbach alfa güvenilirlik kat sayısı aile danışmanlığına yönelik olumlu beklentiler için 0,76, aile danışmanlığına yönelik çekinceler için 0,55 ve toplam ABDÖ puanları için 0,61 olduğu görülmektedir. Aile danışmanlığına ilişkin çekinceler boyutunun güvenilirliği bu boyutta bulunan madde sayısının az olması nedeniyle düşük çıkmıştır. Bu değer toplam ABDÖ'nün düşük (0,61) ancak kabul edilebilir alt sınırdan çıkmasını da açıklamaktadır.

Sonuç olarak geçerliliği ve güvenilirliği için yeterli kabul edilebilecek kanıt elde edilen ABDÖ'nün 7 maddesi "aile danışmanlığına ilişkin olumlu beklentiler" ve 5'i "aile danışmanlığına ilişkin çekinceler" olmak üzere toplam 12 maddeden oluşmaktadır. Dolayısıyla ölçekten toplam ve iki alt boyut olmak üzere üç puan elde edilmektedir. Ölçekten alınabilecek toplam en düşük puan 12 ve en yüksek puan 60'tır. Ölçek maddeleri "1= Benim için hiç doğru değil, 2= Benim için biraz doğru, 3= Benim için kısmen doğru, 4= Benim için büyük ölçüde doğru, 5= Benim için tamamen doğru" olmak üzere 5'li likert ile yanıtlanmaktadır.

3.4 VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırmanın verileri araştırma grubuna giren, veri toplama araçlarını almayı kabul eden evli bireylerden toplanmıştır. Veri toplama araçları okul aile birliği aracılığıyla ilkokul ve ortaokuldaki velilere ulaşılarak verilmiştir. Verilerin toplanması bir aylık bir çalışma sonunda tamamlanmıştır.

3.5 VERİLERİN ANALİZİ

Araştırmanın problemler ve alt problemlerine uygun olan test istatistikleri kullanılmıştır. Bu kapsamda frekans ve yüzdeler hesaplanırken, öncelikle verilerin normal dağılıma uygun olup olmadığına bakmak için Kolmogorov Smirnov normallik testi yapılmıştır. Veriler normal dağılım gösteren parametrik olan ikili grupları karşılaştırırken Bağımsız örneklem için t-testi, normal dağılım göstermeyen parametrik olmayan Mann Whitney-U testi yapılmıştır. İki gruptan daha fazla sayıda grupları karşılaştırırken normal dağılım gösteren veriler için Tek Yönlü ANOVA testi, göstermiyorsa Kruskal Wallis-H testi kullanılmıştır. İki grubun varyanslarının homojen olup olmadığına bakmak için Levene Homojenlik Testi yapılmıştır. Post hoc testi olarak Scheffe Testi sonuçlarına bakılmıştır.

4. BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın temel amacına dayalı olarak geliştirilen alt problemler için yapılan istatistik analizlerle yanıt aranmış ve bulgular sırasıyla verilmiştir.

4.1 EVLİ BİREYLERİN AİLE DANIŞMANLIĞINDAN BEKLENTİLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE GÖRE FARKLILIK GÖSTERİP GÖSTERMEDİĞİNE İLİŞKİN BULGULAR

Araştırmanın bu kısmında “evli bireylerin aile danışmanlığından beklentileri cinsiyet, yaş, eğitim durumu, evlilik süresi, çocuk sayısı, evlenme şekli, sosyo-ekonomik durumu ve aile danışmanlığı yardımına ilişkin bilgi düzeyi algısı”na göre değişip değişmediğine bakılmıştır.

Bu değişkenlere göre aile danışmanlığı beklenti puanlarının değişip değişmediğine geçmeden önce ABDÖ puanlarının betimsel istatistikleri Tablo 4.1’de verilmiştir.

Tablo 4.1: Ölçek Puanlarının Betimsel İstatistikleri

	n	Minimum	Maksimum	X	S
Olumlu Beklenti	300	12,00	35,00	23,86	5,11
Çekinceler	300	6,00	25,00	17,17	3,94
Aile Danışmanlığı Beklentisi	300	27,00	59,00	41,02	6,57

Olumlu beklenti puan ortalaması $23,86 \pm 5,11$; çekinceler puan ortalaması $17,17 \pm 3,94$; Aile beklentisi puan ortalaması $41,02 \pm 6,57$ ’dir.

Tablo 4.2: İfadelere Katılım Düzeyinin Betimsel İstatistikleri

Boyut	Maddeler	n	X	S
Olumlu Beklenti	ADBÖ1	300	3,57	0,94
	ADBÖ2	300	3,26	1,21
	ADBÖ3	300	3,57	1,07
	ADBÖ4	300	3,58	0,99
	ADBÖ5	300	3,47	1,11
	ADBÖ6	300	2,96	1,31
	ADBÖ7	300	3,44	1,21
Çekinceler	ADBÖ8	300	3,93	1,20
	ADBÖ9	300	3,66	1,29
	ADBÖ10	300	3,59	1,25
	ADBÖ11	300	3,02	1,43
	ADBÖ12	300	2,97	1,36

Olumlu beklenti maddelerinden en fazla katılım gösterilen maddeler ADBÖ1, ADBÖ3 ve ADBÖ4'dir. Çekinceler ölçeğinde maddelerde ters dönüşüm yapılmış ve analizler buna göre yapılmıştır. Çekinceler maddelerinden en fazla katılım gösterilen maddeler ADBÖ8 ve ADBÖ9'dir.

Aile danışmanlığından beklentiler ölçeğinin olumlu beklenti boyutunda en fazla katılım gösteren birinci maddesi; "Problem yaşamam da aile ilişkilerimi desteklemek için aile danışmanına başvurabilirim", üçüncü maddesi; "Aile danışmanlığı yardımıyla ilişki problemlerini nasıl çözeceğimizi öğreneceğimize inanıyorum", dördüncü maddesi ise; "Aile danışmanlığı yardımı ailemle olan sorunlarımı çözebilir" dir.

Ölçeğin çekinceler boyutunda en çok katılım gösteren maddelerden sekizinci madde; "Aile danışmanlığının en fazla üç oturumda sorunumuzu çözmesini beklerim." Ve dokuzuncu madde ise; "Aile danışmanının bize yardım edebilmesi için evli ve çocuklu olması gerektiğini düşünüyorum." dur.

4.1.1 Evli Bireylerin Aile Danışmanlığına İlişkin Beklentilerinin Cinsiyete Göre İncelenmesiyle İlgili Bulgular

Araştırmanın “Evli bireylerin aile danışmanlığından beklentileri cinsiyete göre değişmekte midir?” alt problemi ikili grupların puanları arasındaki fark test edilmiş, sonuçlar Tablo 4.3, 4.4, 4.5, 4.6, 4.7 ve 4.8’de gösterilmiştir.

Tablo 4.3: Cinsiyet Gruplarının Olumlu Beklenti Puanı Bakımından Normallik Testi

Alt boyut	Cinsiyet	KolmogorovSmirnov Normallik Testi	
		sd	p
Olumlu Beklenti	Kadın	167	,000
	Erkek	133	,027

Olumlu beklenti puanının cinsiyete göre normallik testi sonucuna göre puan cinsiyet gruplarında normal dağılım göstermemiştir ($p < 0,05$). Buna göre olumlu beklentinin cinsiyet grupları açısından karşılaştırılması MannWhitney-U testi ile yapılmıştır.

Tablo 4.4: Cinsiyet Gruplarının Olumlu Beklenti Puanı Bakımından Karşılaştırılması

Alt boyut	Cinsiyet	n	Sıra Ort.	U	p
Olumlu Beklenti	Kadın	167	145,78	10317,500	,290
	Erkek	133	156,42		

Olumlu beklentinin cinsiyet grupları açısından karşılaştırılması için yapılan MannWhitney-U testi sonucuna göre olumlu beklenti puanı cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($U=10317,500$; $p > 0,05$).

Tablo 4.5: Cinsiyet Gruplarının Çekinceler Puanı Bakımından Normallik Testi

Alt boyut	Cinsiyet	Kolmogorov-Smirnov Normallik Testi		Levene Homojenlik Testi	
		sd	p	F	p
Çekinceler	Kadın	167	,055	1,195	,275
	Erkek	133	,052		

Çekinceler puanının cinsiyete göre normallik testi sonucuna göre puan cinsiyet gruplarında normal dağılım göstermiştir ($p>0,05$). Buna göre çekincelerin cinsiyet grupları açısından karşılaştırılması bağımsız örneklem için t testi ile yapılmıştır. Grupların homojenliğinin test edilmesi amacıyla yapılan Levene testi sonucuna göre cinsiyet grupları çekinceler puanı açısından homojendir. Buna göre t testinde varyansların homojen olduğu durumda kullanılan istatistik değerleri kullanılmıştır.

Tablo 4.6: Cinsiyet Gruplarının Çekinceler Puanı Bakımından Karşılaştırılması

Alt boyutlar	Cinsiyet	n	X	S	t-test		
					t	sd	p
Çekinceler	Kadın	167	17,32	4,11	,77	298	,44
	Erkek	133	16,97	3,71			

Çekinceler boyutunun cinsiyet grupları açısından karşılaştırılması için yapılan bağımsız örneklem için t-testi sonucuna göre çekinceli beklenti puanı cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($t=0,772$; $p>0,05$).

Tablo 4.7: Cinsiyet Gruplarının ABDÖ Toplam Puanı Bakımından Normallik Testi

Ölçek	Cinsiyet	Kolmogorov-Smirnov Normallik Testi	
		sd	p
ABDÖ Toplam Puan	Kadın	164	,060
	Erkek	130	,034

ABDÖ toplam puanının cinsiyete göre normallik testi sonucunda normal dağılım bulunmamıştır($p < 0,05$). Buna göre ABDÖ toplam puanı cinsiyet grupları açısından karşılaştırılması Mann Whitney-U testi ile yapılmıştır.

Tablo 4.8: Cinsiyet Gruplarının ABDÖ Toplam Puanı Bakımından Karşılaştırılması

Ölçek	Cinsiyet	n	Sıra Ort.	U	p
ABDÖ Toplam Puan	Kadın	167	148,83	10826	0,708
	Erkek	133	152,60		

ABDÖ toplam puanının cinsiyet grupları açısından karşılaştırılması için yapılan Mann Whitney-U testi sonucuna göre ABDÖ toplam puanı cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($U=10826$; $p > 0,05$).

4.1.2 Evli Bireylerin Aile Danışmanlığına İlişkin Beklentilerinin Yaşa Göre İncelenmesiyle İlgili Bulgular

Araştırmanın “Evli bireylerin aile danışmanlığından beklentileri yaşa göre değişmekte midir?” alt problemi ikili grupların puanları arasındaki fark test edilmiş, sonuçlar Tablo 4.9 ve 4.10’da gösterilmiştir.

Tablo 4.9: Yaş Gruplarının Olumlu Beklenti, Çekinceler ve ABDÖ Toplam Toplam Puanı Bakımından Normallik Testi

Ölçek	Yaş	Kolmogorov-Smirnov Normallik Testi	
		sd	p
Olumlu Beklenti	35 yaş ve altı	93	,005
	36-45 arası	161	,005
	46 ve üstü	46	,000
Çekinceler	35 yaş ve altı	93	,001
	36-45 arası	161	,007
	46 ve üstü	46	,047
ABDÖ Toplam Puan	35 yaş ve altı	93	,053
	36-45 arası	161	,066
	46 ve üstü	46	,008

Olumlu beklenti, çekinceler ve ABDÖ toplam puan yaşa göre normallik testi sonucuna göre puan yaş gruplarında normal dağılım göstermemiştir ($p < 0,05$). Buna göre olumlu beklenti, çekinceler ve ABDÖ toplam puanları açısından karşılaştırılması Kruskal Wallis–H testi ile yapılmıştır.

Tablo 4.10: Yaş Gruplarının Olumlu Beklenti, Çekinceler ve ABDÖ Toplam Puanı Bakımından Karşılaştırılması

Ölçek	Yaş	n	Sıra Ort.	Kruskal-Wallis testi		
				X^2	sd	p
Olumlu Beklenti	35 yaş ve altı	93	142,31	2,543	2	,280
	36-45 arası	161	150,46			
	46 ve üstü	46	167,20			
Çekinceler	35 yaş ve altı	93	157,37	4,467	2	,107
	36-45 arası	161	153,52			
	46 ve üstü	46	126,03			
ABDÖ Toplam Puan	35 yaş ve altı	93	147,46	0,200	2	,905
	36-45 arası	161	152,46			
	46 ve üstü	46	149,78			

Olumlu beklenti, çekinceler ve ABDÖ toplam puanının yaş grupları açısından karşılaştırılması için yapılan Kruskal Wallis-H testi sonucuna göre olumlu beklenti, çekinceler ve ABDÖ toplam puanı yaşa göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($X^2=4,260, X^2=8,562, X^2=2,906; p>0,05$).

4.1.3 Evli Bireylerin Aile Danışmanlığına İlişkin Beklentilerinin Eğitim Durumuna Göre İncelenmesiyle İlgili Bulgular

Araştırmanın “Evli bireylerin aile danışmanlığından beklentileri eğitim durumuna göre değişmekte midir?” alt problemi ikili grupların puanları arasındaki fark test edilmiş, sonuçlar Tablo 4.11 ve 4.12’de gösterilmiştir.

Tablo 4.11: Eğitim Durumu Gruplarının Olumlu Beklenti, Çekinceler ve ABDÖ Toplam Puanı Bakımından Normallik Testi

Ölçek	Eğitim durumu	Kolmogorov-Smirnov Normallik Testi	
		sd	p
Olumlu Beklenti	İlkokul mezunu	48	,027
	Ortaokul mezunu	32	,004
	Lise mezunu	126	,053
	Üniversite ya da lisansüstü mezunu	94	,006
Çekinceler	İlkokul mezunu	48	,200*
	Ortaokul mezunu	32	,200*
	Lise mezunu	126	,191
	Üniversite ya da lisansüstü mezunu	94	,001
ABDÖ Toplam Puan	İlkokul mezunu	48	,200*
	Ortaokul mezunu	31	,035
	Lise mezunu	123	,017
	Üniversite ya da lisansüstü mezunu	92	,182

Olumlu beklenti, çekinceler ve ABDÖ toplam puanının eğitim durumuna göre normallik testi sonucuna göre puan eğitim durumu gruplarında normal dağılım göstermemiştir ($p<0,05$). Buna göre olumlu beklenti, çekinceler ve ABDÖ toplam puanının eğitim durumu grupları açısından karşılaştırılması Kruskal Wallis-H testi ile yapılmıştır.

Tablo 4.12: Eğitim Durumu Gruplarının Olumlu Beklenti, Çekinceler ve ABDÖ Toplam Puanı Bakımından Karşılaştırılması

Ölçek	Eğitim durumu	n	Sıra Ort.	Kruskal-Wallis-H testi			İkili Karşılaştırma
				X^2	sd	p	
Olumlu Beklenti	İlkokul mezunu	48	148,21	1,365	3	,714	-
	Ortaokul mezunu	32	135,11				
	Lise mezunu	126	154,84				
	Üniversite ya da lisansüstü mezunu	94	151,10				
Çekinceler	İlkokul mezunu	48	110,45	14,431	3	,002	1-3 1-4
	Ortaokul mezunu	32	139,02				
	Lise mezunu	126	164,01				
	Üniversite ya da lisansüstü mezunu	94	156,75				
ABDÖ Toplam Puan	İlkokul mezunu	48	123,32	9,050	3	,029	1-3 1-4
	Ortaokul mezunu	32	130,70				
	Lise mezunu	126	162,44				
	Üniversite ya da lisansüstü mezunu	94	155,12				

Olumlu beklentinin eğitim durumu grupları açısından karşılaştırılması için yapılan Kruskal Wallis testi sonucuna göre Olumlu Beklenti puanı eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($X^2=1,365$; $p>0,05$).

Çekincelerin eğitim durumu grupları açısından karşılaştırılması için yapılan Kruskal Wallis-H testi sonucuna göre, çekinceler puanı eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermektedir ($X^2=14,431$; $p<0,05$). İlkokul mezunlarının puan sıra ortalaması 110,45; ortaokul mezunlarının 139,02; lise mezunlarının 164,01; üniversite/yüksek lisans mezunlarının puan sıra ortalaması ise 156,75'tir. Buna göre ilkokul mezunlarının çekinceler puanı en düşük iken lise mezunlarının en yüksektir. Yapılan Bonferroni düzeltilmeli Mann Whitney-U testi sonucuna göre ilkokul mezunu olanlar ile lise ve üniversite ya da lisansüstü mezunu olanlar arasında çekinceler puanı açısından anlamlı fark bulunmaktadır.

ABDÖ toplam puanının eğitim durumu grupları açısından karşılaştırılması için yapılan Kruskal Wallis-H testi sonucuna göre ABDÖ toplam puanı eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermektedir ($X^2=9,050$; $p<0,05$). İlkokul mezunlarının puan sıra ortalaması 123,32; ortaokul mezunlarının 130,70; lise mezunlarının 162,44; üniversite/yüksek lisans mezunlarının puan sıra ortalaması ise 155,12'dir. Buna göre

ilkokul mezunlarının aile danışmanlığı beklentisi puanı en düşük iken lise mezunlarının en yüksektir.Yapılan Bonferroni düzeltmeli Mann Whitney-U testi sonucuna göre ilkokul mezunu olanlar ile lise ve üniversite ya da lisansüstü mezunu olanlar arasında ABDÖ toplam puanı açısından anlamlı fark bulunmaktadır.

4.1.4 Evli Bireylerin Aile Danışmanlığına İlişkin Beklentilerinin Evlilik Süresine İncelenmesiyle İlgili Bulgular

Araştırmanın “Evli bireylerin aile danışmanlığından beklentileri evlilik süresine göre değişmekte midir?” alt problemi ikili grupların puanları arasındaki fark test edilmiş, sonuçlar Tablo 4.13, 4.14, 4.15, 4.16, 4.17 ve 4.18’de gösterilmiştir.

Tablo 4.13: Evlilik Süresi Gruplarının Olumlu Beklenti Puanı Normallik Testi

Alt boyutlar	Evlilik süresi	KolmogorovSmirnov Normallik Testi	
		sd	p
Olumlu Beklenti	7-10 arası	74	,087
	11-20 arası	177	,000
	21 yıl ve üstü	49	,000

Olumlu beklenti puanının evlilik süresine göre normallik testi sonucuna göre puan evlilik süresi gruplarında normal dağılım göstermemiştir ($p<0,05$). Buna göre olumlu beklenti evlilik süresi grupları açısından karşılaştırılması Kruskal Wallis-H testi ile yapılmıştır.

Tablo 4.14: Evlilik Süresi Gruplarının Olumlu Beklenti Puanı Bakımından Karşılaştırılması

Alt boyutlar	Evlilik süresi	n	Sıra Ort.	Kruskal-Wallis-H testi			İkili Karşılaştırma
				χ^2	sd	p	
Olumlu Beklenti	7-10 arası	74	137,29	9,548	2	,008	1-3 2-3
	11-20 arası	177	146,66				
	21 yıl ve üstü	49	184,33				

Olumlu beklentinin evlilik süresi grupları açısından karşılaştırılması için yapılan Kruskal Wallis-H testi sonucuna göre olumlu beklenti puanı evlilik süresine göre anlamlı farklılık göstermektedir ($X^2=9,548$; $p<0,05$). 7-10 yıldır evli olanların puan sıra ortalaması 137,29; 11-20 yıldır evli olanların puan sıra ortalaması 146,66 ve 21 yıl ve üstü süredir evli olanların puan sıra ortalaması ise 184,33'tür. Buna göre 7-10 yıl arası evli olanların olumlu beklenti puanı en düşük iken 21 yıl ve üstü süredir evli olanların en yüksektir. Yapılan Bonferroni düzeltmeli Mann Whitney-U testi sonucuna göre evlilik süresi 21 yıl ve daha fazla olanlar ile 7-10 yıldır evli olanlar ve 11-20 yıldır evli olanlar arasında olumlu beklenti puanı açısından anlamlı fark bulunmaktadır.

Tablo 4.15: Evlilik Süresi Gruplarının Çekinceler Puanı Normallik Testi

Alt boyutlar	Evlilik süresi	KolmogorovSmirnov Normallik Testi		Levene Homojenlik Testi	
		sd	p	F	p
Çekinceler	7- 10 arası	74	,084	1,208	,300
	11-20 arası	177	,200*		
	21 yıl ve üstü	49	,200*		

Çekinceler puanının evlilik süresine göre normallik testi sonucuna göre puan evlilik süresi gruplarında normal dağılım göstermiştir ($p>0,05$). Buna göre çekinceli beklentinin evlilik süresi grupları açısından karşılaştırılması ANOVA testi ile yapılmıştır. Grupların homojenliğinin test edilmesi amacıyla yapılan Levene testi sonucuna göre evlilik süresi grupları çekinceler puanı açısından homojendir. Buna göre ANOVA testinde varyansların homojen olduğu durumda kullanılan istatistik değerleri kullanılmıştır.

Tablo 4.16: Evlilik Süresi Gruplarının Çekinceler Puanı Bakımından Karşılaştırılması

Alt boyutlar	Evlilik süresi	n	X	S	ANOVA	
					F	p
Çekinceler	7-10 arası	74	17,61	4,15	,671	,512
	11-20 arası	177	17,07	3,89		
	21 yıl ve üstü	49	16,86	3,79		

Çekincelerin evlilik süresi grupları açısından karşılaştırılması için yapılan ANOVA testi sonucuna göre çekinceler puanı evlilik süresine göre anlamlı farklılık göstermemektedir (F=0,760 ; p<0,05).

Tablo 4.17: Evlilik Süresi Gruplarının ABDÖ Toplam Puanı Normallik Testi

Ölçek	Evlilik süresi	Kolmogorov-Smirnov Normallik Testi	
		sd	p
ABDÖ Toplam Puan	7-10 arası	74	,200*
	11-20 arası	177	,015
	21 yıl ve üstü	49	,003

ABDÖ toplam puanının evlilik süresine göre normallik testi sonucuna göre puan evlilik süresi gruplarında normal dağılım göstermemiştir (p<0,05). Buna göre ABDÖ toplam puanının evlilik süresi grupları açısından karşılaştırılması Kruskal Wallis-H testi ile yapılmıştır.

Tablo 4.18: Evlilik Süresi Gruplarının ABDÖ Toplam Puanı Bakımından Karşılaştırılması

Ölçek	Evlilik süresi	n	Sıra Ort.	Kruskal Wallis-H testi		
				X^2	sd	p
ABDÖ Toplam Puan	7-10 arası	74	146,31	5,360	2	,069
	11-20 arası	177	145,00			
	21 yıl ve üstü	49	176,68			

ABDÖ toplam puanının evlilik süresi grupları açısından karşılaştırılması için yapılan Kruskal Wallis-H testi sonucuna göre ABDÖ toplam puanı evlilik süresine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($X^2=6,645$; $p<0,05$).

4.1.5 Evli Bireylerin Aile Danışmanlığına İlişkin Beklentilerinin Çocuk Sayısına Göre İncelenmesiyle İlgili Bulgular

Araştırmanın “Evli bireylerin aile danışmanlığından beklentileri çocuk sayısına göre değişmekte midir?” alt problemi ikili grupların puanları arasındaki fark test edilmiş, sonuçlar Tablo 4.19 ve 4.20’de gösterilmiştir.

Tablo 4.19: Çocuk Sayısı Gruplarının Olumlu Beklenti, Çekinceler ve ABDÖ Toplam Puanı Normallik Testi

Ölçek	Çocuk Sayısı	Kolmogorov-Smirnov Normallik Testi	
		sd	p
Olumlu Beklenti	Tek çocuk	49	,200*
	2 çocuk	174	,000
	3 çocuk	60	,004
	4 ve daha fazla	17	,149
Çekinceler	Tek çocuk	49	,200*
	2 çocuk	174	,042
	3 çocuk	60	,200*
	4 ve daha fazla	17	,200*
ABDÖ Toplam Puan	Tek çocuk	49	,200*
	2 çocuk	174	,042
	3 çocuk	60	,200*
	4 ve daha fazla	17	,200*

Olumlu beklenti, çekinceler ve ABDÖ toplam puanının çocuk sayısına göre normallik testi sonucuna göre puan çocuk sayısı gruplarında normal dağılım göstermemiştir ($p<0,05$). Buna göre olumlu beklenti, çekinceler ve ABDÖ toplam puanının çocuk sayısı grupları açısından karşılaştırılması Kruskal Wallis–H testi ile yapılmıştır.

Tablo 4.20: Çocuk Sayısı Gruplarının Olumlu Beklenti, Çekinceler ve ABDÖ Toplam Puanı Bakımından Karşılaştırılması

Ölçekler	Çocuk sayısı	n	Sıra Ort.	Kruskal-Wallis-H testi		
				X^2	sd	p
Olumlu Beklenti	Tek çocuk	49	155,77	,474	3	,925
	2 çocuk	174	150,28			
	3 çocuk	60	145,25			
	4 ve daha fazla	17	156,09			
Çekinceler	Tek çocuk	49	167,38	3,170	3	,366
	2 çocuk	174	149,78			
	3 çocuk	60	137,93			
	4 ve daha fazla	17	153,62			
ABDÖ Toplam Puan	Tek çocuk	49	166,62	3,102	3	0,376
	2 çocuk	174	149,64			
	3 çocuk	60	137,85			
	4 ve daha fazla	17	157,47			

Olumlu beklenti, çekinceler ve ABDÖ toplam puanının çocuk sayısı grupları açısından karşılaştırılması için yapılan Kruskal Wallis-H testi sonucuna göre olumlu beklenti, çekinceler ve ABDÖ toplam puanı çocuk sayısına anlamlı farklılık göstermemektedir ($X^2=0,474$, $X^2=3,170$, $X^2=3,102$; $p>0,05$).

4.1.6 Evli Bireylerin Aile Danışmanlığına İlişkin Beklentilerinin Eşlerini Seçme Biçimlerine Göre İncelenmesiyle İlgili Bulgular

Araştırmanın “Evli bireylerin aile danışmanlığından beklentileri eşlerini seçme biçimlerine göre değişmekte midir?” alt problemi ikili grupların puanları arasındaki fark test edilmiş, sonuçlar Tablo 4.21 ve 4.22’de gösterilmiştir.

Tablo 4.21: Evlenme Şekli Gruplarının Olumlu Beklenti, Çekinceler ve ABDÖ Toplam Puanı Normallik Testi

Ölçek	Eşle Evlenme Şekli	Kolmogorov-Smirnov Normallik Testi	
		<i>sd</i>	<i>p</i>
Olumlu Beklenti	Flört aşk ilişkisi	140	,008
	Yakın çevrenin tanışması	88	,057
	Görücü usulü	66	,020
Çekinceler	Flört aşk ilişkisi	140	,039
	Yakın çevrenin tanışması	88	,040
	Görücü usulü	66	,200*
ABDÖ Toplam Puan	Flört aşk ilişkisi	140	,015
	Yakın çevrenin tanışması	88	,076
	Görücü usulü	66	,192

Olumlu beklenti, çekinceler ve ABDÖ toplam puanının evlenme şekline göre normallik testi sonucuna göre puanlar evlenme şekli gruplarında normal dağılım göstermemiştir ($p < 0,05$). Buna göre olumlu beklenti, çekinceler ve ABDÖ toplam puanının evlenme şekli grupları açısından karşılaştırılması Kruskal Wallis-H testi ile yapılmıştır.

Tablo 4.22: Evlenme Şekli Gruplarının Olumlu Beklenti, Çekinceler ve ABDÖ Toplam Puanı Bakımından Karşılaştırılması

Ölçek	Eşle Evlenme Şekli	N	Sıra Ort.	Kruskal-Wallis-H testi		
				X^2	sd	p
Olumlu Beklenti	Flört aşk ilişkisi	140	147,00	,362	2	,834
	Yakın çevrenin tanıştması	88	151,47			
	Görücü usulü	66	143,27			
Çekinceler	Flört aşk ilişkisi	140	152,26	1,429	2	,489
	Yakın çevrenin tanıştması	88	147,70			
	Görücü usulü	66	137,14			
ABDÖ Toplam Puan	Flört aşk ilişkisi	140	151,50	1,339	2	0,512
	Yakın çevrenin tanıştması	88	148,99			
	Görücü usulü	66	137,04			

Olumlu beklenti, çekinceler ve ABDÖ toplam puanının eşle evlenme şekli grupları açısından karşılaştırılması için yapılan Kruskal Wallis-H testi sonucuna göre olumlu beklenti,çekinceler ve ABDÖ toplam puanı evlenme şekline göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($X^2=0,362, X^2=1,429, X^2=1,339; p>0,05$).

4.1.7 Evli Bireylerin Aile Danışmanlığına İlişkin Beklentilerinin Sosyo-Ekonomik Durumuna Göre İncelenmesiyle İlgili Bulgular

Araştırmanın “Evli bireylerin aile danışmanlığından beklentileri sosyo-ekonomik durumuna göre değişmekte midir?” alt problemi ikili grupların puanları arasındaki fark test edilmiş, sonuçlar Tablo 4.23, 4.24’de gösterilmiştir.

Tablo 4.23: Gelir Gruplarının Olumlu Beklenti, Çekinceler ve ABDÖ Toplam Puanı Normallik Testi

Ölçek	Aylık Ortalama Gelir	Kolmogorov-Smirnov Normallik Testi	
		<i>sd</i>	<i>p</i>
Olumlu Beklenti	0-1999	40	,019
	2.000-3999	175	,021
	4.000-5999	66	,000
	6000- +	19	,039
Çekinceler	0-1999	40	,200*
	2.000-3999	175	,013
	4.000-5999	66	,001
	6000- +	19	,200*
ABDÖ Toplam Puan	0-1999	37	,200*
	2.000-3999	172	,056
	4.000-5999	66	,000
	6000- +	19	,200*

Olumlu beklenti, çekinceler ve ABDÖ toplam puanının gelire göre normallik testi sonucuna göre puan gelir gruplarında normal dağılım göstermemiştir ($p < 0,05$). Buna göre olumlu beklenti, çekinceler ve ABDÖ toplam puanının gelir grupları açısından karşılaştırılması Kruskal Wallis-H testi ile yapılmıştır.

Tablo 4.24: Gelir Gruplarının Olumlu Beklenti, Çekinceler ve ABDÖ Toplam Puanı Bakımından Karşılaştırılması

Ölçek	Aylık Ortalama Gelir	N	Sıra Ort.	Kruskal-Wallis-H testi		
				X^2	sd	p
Olumlu Beklenti	0-1999	40	168,40	6,422	3	,093
	2.000-3999	175	140,66			
	4.000-5999	66	167,02			
	6000- +	19	146,05			
Çekinceler	0-1999	40	137,73	4,450	3	,217
	2.000-3999	175	153,87			
	4.000-5999	66	158,73			
	6000- +	19	117,82			
ABDÖ Toplam Puan	0-1999	40	156,30	5,478	3	0,140
	2.000-3999	175	145,05			
	4.000-5999	66	168,80			
	6000- +	19	124,87			

Olumlu beklenti, çekinceler ve ABDÖ toplam puanının gelir grupları açısından karşılaştırılması için yapılan Kruskal Wallis-H testi sonucuna göre olumlu beklenti, çekinceler ve ABDÖ toplam puanı gelire göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($X^2=6,422$, $X^2=4,450$, $X^2=5,478$; $p>0,05$).

4.1.8 Evli Bireylerin Aile Danışmanlığına İlişkin Beklentilerinin Aile Danışmanlığına Yönelik Algıladıkları Bilgi Düzeyine Göre İncelenmesiyle İlgili Bulgular

Araştırmanın “Evli bireylerin aile danışmanlığından beklentileri, aile danışmanlığına ilişkin algıladıkları bilgi düzeyine göre değişmekte midir?” alt problemi ikili grupların puanları arasındaki fark test edilmiş, sonuçlar Tablo 4.25, 4.26’de gösterilmiştir.

Tablo 4.25: Aile Danışmanlığı Bilgisi Gruplarının Olumlu Beklenti, Çekinceler ve ABDÖ Toplam Puanı Normallik Testi

Ölçek	Aile Danışmanlığı Bilgisi	Kolmogorov-Smirnov Normallik Testi	
		<i>sd</i>	<i>p</i>
Olumlu Beklenti	Hiç	16	,198
	Biraz	43	,061
	Orta	93	,003
	İyi	125	,020
	Çok İyi	23	,200*
Çekinceler	Hiç	16	,200*
	Biraz	43	,001
	Orta	93	,024
	İyi	125	,027
	Çok İyi	23	,200*
ABDÖ Toplam Puan	Hiç	16	,158
	Biraz	42	,133
	Orta	92	,007
	İyi	122	,200*
	Çok İyi	22	,134

Olumlu beklenti, çekinceler ve ABDÖ toplam puanının aile danışmanlığına ilişkin algıladıkları bilgilerine göre normallik testi sonucuna göre puan aile danışmanlığı bilgisi gruplarında normal dağılım göstermemiştir ($p < 0,05$). Buna göre olumlu beklenti, çekinceler ve ABDÖ toplam puanının aile danışmanlığı bilgisi grupları açısından karşılaştırılması Kruskal Wallis-H testi ile yapılmıştır.

Tablo 4.26: Aile Danışmanlığı Bilgisi Gruplarının Olumlu Beklenti, Çekinceler ve ABDÖ Toplam Puanı Bakımından Karşılaştırılması

Ölçek	Aile Danışmanlığı Bilgisi	n	Sıra Ort.	Kruskal-Wallis-H testi		
				X^2	sd	p
Olumlu Beklenti	Hiç	16	145,59	2,954	4	,566
	Biraz	43	145,92			
	Orta	93	149,85			
	İyi	125	147,78			
	Çok iyi	23	179,91			
Çekinceler	Hiç	16	120,09	5,764	4	,218
	Biraz	43	158,59			
	Orta	93	142,64			
	İyi	125	160,64			
	Çok iyi	23	133,20			
ABDÖ Toplam Puan	Hiç	16	128,56	2,167	4	0,705
	Biraz	43	150,44			
	Orta	93	146,34			
	İyi	125	153,49			
	Çok iyi	23	166,43			

Olumlu beklenti, çekinceler ve ABDÖ toplam puanının aile danışmanlığı bilgisi grupları açısından karşılaştırılması için yapılan Kruskal Wallis-H testi sonucuna göre olumlu beklenti, çekinceler ve ABDÖ toplam puanı aile danışmanlığı bilgisine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($X^2=2,954, X^2=5,764, X^2=2,167; p>0,05$).

4.2 AİLEVİ SORUNLAR VE BAŞVURABİLECEKLERİ ÇÖZÜM YOLLARINA İLİŞKİN BULGULAR

Bu bölümde araştırmaya katılan evli bireylerin evliliklerinin ilk bir yılında, iki-beş yılları arasında ve son yıllarda sıklıkla yaşadıkları önemli sorunlara ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4.27’de araştırmaya katılan evli bireylerin evliliklerinin ilk bir yılında çözmekte zorlandığı sorunların sıklıklarına yönelik bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4.27: İlk Bir Yıl Ailelerin Çözmekte Zorlandığı Sorunların Sıklıklarının Frekans ve Yüzdeleri

	Hiç		Nadiren		Ara sıra		Sık sık		Her zaman	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Köken ailelerle ilgili sorunlar	36	11,9	88	29,3	77	25,7	62	20,7	37	12,3
Fikir ayrılıkları sorunları	23	7,7	100	33,3	117	39,0	50	16,7	10	3,3
Kişilik Farklılıklarından Kaynaklı Sorunlar	59	19,7	118	39,3	79	26,3	27	9,0	17	5,7
Evle İlgili İş Bölümüyle İlgili Sorunlar	139	46,3	81	27,0	50	16,7	19	6,3	11	3,7
Dinlenme ve Boş Zaman Etkinlik Tercihleri İle İlgili Sorunlar	145	48,3	86	28,7	39	13,0	20	6,7	10	3,3
Maddi sorunlar	123	41,0	90	30,0	60	20,0	10	5,3	11	3,7
Romantizm ve tutkuyla ilgili sorunlar	141	47,0	104	34,7	34	11,3	17	5,7	4	1,3
Stresle başa çıkma sorunları	123	41,0	89	29,7	67	22,3	11	3,7	10	3,3
İş ve çalışma biçimi ile ilgili sorunlar	140	46,7	94	31,3	48	16,0	14	4,7	4	1,3
Duygusal yakınlık sorunları	192	64,0	62	20,7	30	10,0	9	3,0	7	2,3
Manevi sorunlar	151	50,3	96	32,0	42	14,0	10	3,3	1	0,3
Kültür Farklılıklarından Kaynaklı Sorunlar	179	59,7	75	25,0	26	8,7	10	3,3	10	3,3
Kötü alışkanlıklar	231	77,0	51	17,0	7	2,3	7	2,3	4	1,3
Cinsel sorunlar	182	60,7	82	27,3	26	8,7	5	1,7	5	1,7
Çapkınlık ve Başkalarını Çekici Bulma İle İlgili Sorunlar	233	77,7	41	13,7	17	5,7	6	2,0	3	1,0
Şiddet	262	87,3	27	9,0	4	1,3	3	1,0	4	1,3
Aldatma sorunları	256	85,3	35	11,7	5	1,7	1	0,3	3	1,0

Yüzdeler n=300 üzerinden alınmıştır.

Elde edilen bulgulara göre en sık yaşadıkları sorunlar sıralandığında; evli bireylerin yüzde 11,9'u köken ailelerle ilgili sorun yaşama sıklığını hiç olarak yanıtlarken, yüzde 20,7'si sık sık ve yüzde 12,3'ü her zaman olarak yanıtlamıştır. “Sık sık” ve “her zaman” seçeneklerine verilen yanıtlar birlikte dikkate alındığında evli bireylerin yüzde 33'ü evliliklerinin ilk yılında köken ailelerle ilgili sorunlar yaşamaktadır.

Evli bireyler fikir ayrılıkları sorununu yaşama sıklığını yüzde 7,7'si hiç olarak tanımlarken, yüzde 16,7'si sık sık ve yüzde 3,3'ü her zaman yaşadığını belirtmiştir. “Sık sık” ve “her zaman” seçeneklerine verilen yanıtlar birlikte dikkate alındığında evli bireylerin yüzde 20'si evliliklerinin ilk yılında fikir ayrılıkları ile ilgili sorunlar yaşamaktadırlar.

Evli bireylerin yüzde 19,7'si kişilik farklılıklarından kaynaklı yaşadıkları sorunları hiç olarak yanıtlarken, yüzde 9'u sık sık, yüzde 5,7'si ise her zaman yaşadığını belirtmiştir. “Sık sık” ve “her zaman” seçeneklerine verilen yanıtlar birlikte dikkate alındığında evli bireylerin yüzde 14,7'si evliliklerinin ilk yılında kişilik farklılıklarından kaynaklı sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Evli bireylerin yüzde 46,3'ü evle ilgili iş bölümüyle ilgili sorunları hiç olarak yanıtlarken, yüzde 6,3'ü sık sık, yüzde 3,7'si ise her zaman yaşadığını belirtmiştir. “Sık sık” ve “her zaman” seçeneklerine verilen yanıtlar birlikte dikkate alındığında evli bireylerin yüzde 10'u evliliklerinin ilk yılında evle ilgili iş bölümüyle ilgili sorunlar yaşamaktadırlar.

Evli bireyler evliliklerinin ilk yılında en az yaşadıkları sorunları sırasıyla, yüzde 64 “hiç” yanıtıyla duygusal yakınlık sorunları, yüzde 50,3 “hiç” yanıtıyla manevi sorunlar, yüzde 59,7 “hiç” yanıtıyla kültür farklılıklarından kaynaklı sorunlar, yüzde 77 “hiç” yanıtıyla kötü alışkanlıklardan kaynaklanan sorunlar, yüzde 60,7 “hiç” yanıtıyla cinsel sorunlar, yüzde 77,7 “hiç” yanıtıyla çapkınlık ve başkalarını çekici bulma ile ilgili sorunlar, yüzde 85,3 “hiç” yanıtıyla aldatma sorunları ve yüzde 87,3 “hiç” yanıtıyla şiddet ile ilgili sorunlar olarak yanıtlamışlardır.

Tablo 4.28’de araştırmaya katılan evli bireylerin evliliklerinin ilk 2-5 yılında çözmekte zorlandığı sorunların sıklıklarına yönelik bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4.28:İlk İki-Beş Yılları Arasında Ailelerin Çözmekte Zorlandığı Sorunların Sıklıklarının Frekans ve Yüzdeleri

	Hiç		Nadiren		Ara sıra		Sık sık		Her zaman	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Kişilik Farklılıklarından Kaynaklı Sorunlar	18	6,0	82	27,3	102	34,0	85	28,3	13	4,3
Fikir ayrılıkları sorunları	24	8,0	90	30,0	97	32,3	67	22,3	21	7,0
Ev ve çocuklarla ilgili iş bölümü	47	15,7	91	30,3	89	29,7	50	16,7	23	7,7
Köken ailelerle ilgili sorunlar	85	28,3	84	28,0	78	26,0	38	12,7	15	5,0
Çocuklarla ilgili sorunlar	75	25,0	91	30,3	97	32,3	31	10,3	6	2,0
Dinlenme ve Boş Zaman Etkinlik Tercihleri İle İlgili Sorunlar	147	49,0	72	24,0	46	15,3	20	6,7	15	5,0
Maddi sorunlar	106	35,3	95	31,7	69	23,0	16	5,3	14	4,7
Stresle başa çıkma sorunları	112	37,3	105	35,0	60	20,0	17	5,7	6	2,0
Romantizm ve tutkuyla ilgili sorunlar	130	43,3	95	31,7	56	18,7	15	5,0	4	1,3
Duygusal yakınlık sorunları	179	59,7	76	25,3	27	9,0	14	4,7	4	1,3
Kültür Farklılıklarından Kaynaklı Sorunlar	158	52,7	81	27,0	44	14,7	7	2,3	10	3,3
İş ve çalışma biçimi ile ilgili sorunlar	145	48,3	95	31,7	45	15,30	11	3,7	4	1,3
Kötü alışkanlıklar	239	79,7	36	12,0	11	3,7	9	3,0	5	1,7
Manevi sorunlar	178	59,3	71	23,7	38	12,7	10	3,3	3	1,0
Cinsel sorunlar	203	67,7	55	18,3	33	11,0	7	2,3	2	0,7
Aldatma sorunları	256	85,3	30	10,0	5	1,7	3	1,0	6	2,0
Çapkınlık ve Başkalarını Çekici Bulma İle İlgili Sorunlar	230	76,7	43	14,3	19	6,3	4	1,3	4	1,3
Şiddet	257	85,7	23	7,7	13	4,3	4	1,3	3	1,0

Yüzdeler n=300 üzerinden alınmıştır.

Elde edilen bulgulara göre evli bireylerin evliliklerinin iki-beş yılları arasında en sık yaşadıkları sorunlar sıralandığında; yüzde 6,0 oranla kişilik farklılıklarından yaşadıkları sorunları hiç olarak yanıtlarken, yüzde 28,3'ü sık sık, yüzde 4,3'ü her zaman olarak yanıtlamıştır. “Sık sık” ve “her zaman” seçeneklerine verilen yanıtlar birlikte dikkate alındığında evli bireylerin yüzde 32,7'si evliliklerinin iki ve beş yılları arasında kişilik farklılıklarından kaynaklı sorun yaşadıklarını belirtmiştir.

Fikir ayrılıklarından kaynaklı sorunları yüzde 8'i hiç, yüzde 22,3'ü sık sık ve yüzde 7'si her zaman olarak yanıtlamıştır. “Sık sık” ve “her zaman” seçeneklerine verilen yanıtlar birlikte dikkate alındığında evli bireylerin yüzde 29,3'ü evliliklerinin iki ve beş yılları arasında fikir ayrılıklarından kaynaklı sorun yaşadığını belirtmiştir.

Ev ve çocuklarla ilgili iş bölümünden kaynaklı sorunları yüzde 15,7'si hiç, yüzde 16,7'si sık sık ve yüzde 7,7'si her zaman olarak yanıtlamıştır. “Sık sık” ve “her zaman” seçeneklerine verilen yanıtlar birlikte dikkate alındığında evli bireylerin yüzde 24,4'ü evliliklerinin iki ve beş yılları arasında ev ve çocuklarla ilgili iş bölümünden kaynaklı sorun yaşamaktadırlar.

Köken ailelerden kaynaklı sorunları yüzde 28,3'ü hiç, yüzde 12,7'si sık sık ve yüzde 5'i her zaman olarak yanıtlamışlardır. “Sık sık” ve “her zaman” seçeneklerine verilen yanıtlar birlikte dikkate alındığında evli bireylerin yüzde 17,7'si evliliklerinin iki ve beş yılları arasında köken ailelerden kaynaklı sorun yaşamaktadırlar.

Evli bireyler evliliklerinin iki ve beş yılları arasında en az yaşadıkları sorunları ise, yüzde 52,7 “hiç” yanıtıyla kültür farklılıklarından kaynaklı sorunlar, yüzde 59,7 “hiç” yanıtıyla duygusal yakınlıktan kaynaklı sorunlar, 59,3 “hiç” yanıtıyla manevi sorunlar, yüzde 67,7 “hiç” yanıtıyla cinsel sorunlar, yüzde 76,7 “hiç” yanıtıyla çapkınlık ve başkalarını çekici bulma ile ilgili sorunlar, yüzde 79,7 “hiç” yanıtıyla kötü alışkanlıklardan kaynaklı sorunlar, yüzde 85,3 “hiç” yanıtıyla aldatmadan kaynaklı sorunlar ve yüzde 85,7 “hiç” oranıyla şiddetten kaynaklı sorunlar olarak yanıtlamışlardır.

Tablo 4.29’da araştırmaya katılan evli bireylerin evliliklerinin son yıllarında çözmekte zorlandığı sorunların sıklıklarına yönelik bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4.29: Son Yıllarda Ailelerin Çözmekte Zorlandığı Sorunların Sıklıklarının Frekans ve Yüzdeleri

	Hiç		Nadiren		Ara sıra		Sık sık		Her zaman	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Ev ve çocuklarla ilgili iş bölümü	28	9,3	89	29,7	89	29,7	68	22,7	26	8,7
Romantizm ve tutkuyla ilgili sorunlar	26	8,7	94	31,3	92	30,7	72	24,0	16	5,3
Çocuklarla ilgili sorunlar	41	13,7	73	24,3	106	35,3	60	20,0	20	6,7
Köken ailelerle ilgili sorunlar	38	12,7	88	29,3	102	34,0	55	18,3	17	5,7
Kişilik Farklılıklarından Kaynaklı Sorunlar	38	12,7	103	34,3	99	33,0	51	17,0	9	3,0
Dinlenme ve Boş Zaman Etkinlik Tercihleri İle İlgili Sorunlar	97	32,3	102	34,0	61	20,3	30	10,0	10	3,3
Stresle başa çıkma sorunları	79	26,3	117	39,0	74	24,7	22	7,3	8	2,7
Fikir ayrılıkları sorunları	62	20,7	126	42,0	85	28,3	22	7,3	5	1,7
Duygusal yakınlık sorunları	113	37,7	99	33,0	64	21,3	19	6,3	5	1,7
İş ve çalışma biçimi ile ilgili sorunlar	140	46,7	79	26,3	61	20,3	12	4,0	8	2,7
Maddi sorunlar	131	43,7	85	28,3	65	21,7	8	2,7	10	3,3
Kültür Farklılıklarından Kaynaklı Sorunlar	163	54,3	84	28,0	35	11,7	12	4,0	6	2,0
Kötü alışkanlıklar	216	72,0	52	17,3	19	6,3	6	2,0	7	2,3
Cinsel sorunlar	185	61,7	62	20,7	41	13,7	5	1,7	7	2,3
Manevi sorunlar	175	58,3	76	25,3	39	13,0	7	2,3	3	1,0
Çapkınlık ve Başkalarını Çekici Bulma İle İlgili Sorunlar	245	81,7	39	13,0	8	2,7	6	2,0	2	0,7
Şiddet	268	89,3	20	6,7	6	2,0	3	1,0	3	1,0
Aldatma sorunları	265	88,3	21	7,0	9	3,0	2	0,7	3	1,0

Yüzdeler n=300 üzerinden alınmıştır.

Elde edilen bulgulara göre evli bireylerin evliliklerinin son yıllarında en sık yaşadıkları sorunlar sırasıyla; ev ve çocuklarla ilgili iş bölümünden kaynaklı sorunlara yüzde 9,3'ü hiç, yüzde 22,7'si sık sık ve yüzde 8,7'si her zaman olarak yanıt vermiştir. “Sık sık” ve “her zaman” seçeneklerine verilen yanıtlar birlikte dikkate alındığında evli bireylerin yüzde 30,4'ü evliliklerinin son yıllarında ev ve çocuklarla ilgili iş bölümünden kaynaklı sorunlar yaşamaktadırlar.

Evli bireyler romantizm ve tutkuyla ilgili sorunları yüzde 8,7'si hiç, yüzde 24'ü sık sık ve yüzde 5,3'ü her zaman olarak yanıtlamışlardır. “Sık sık” ve “her zaman” seçeneklerine verilen yanıtlar birlikte dikkate alındığında evli bireylerin yüzde 29,3'ü evliliklerinin son yıllarında romantizm ve tutkuyla ilgili sorunlar yaşamaktadırlar.

Evli bireyler çocuklarla ilgili sorunları yüzde 13,7'si hiç, yüzde 20'si sık sık ve yüzde 6,7'si her zaman olarak yanıtlamışlardır. “Sık sık” ve “her zaman” seçeneklerine verilen yanıtlar birlikte dikkate alındığında evli bireylerin yüzde 26,7'si evliliklerinin son yıllarında çocuklarla ilgili sorunlar yaşamaktadırlar.

Evli bireyler köken ailelerle ilgili sorunları yüzde 12,7'si hiç, yüzde 18,3'ü sık sık ve yüzde 5,7'si her zaman olarak yanıtlamışlardır. “Sık sık” ve “her zaman” seçeneklerine verilen yanıtlar birlikte dikkate alındığında evli bireylerin yüzde 24'ü köken ailelerle ilgili sorunlar yaşamaktadırlar.

Evli bireylerin evliliklerinin son yıllarında en az yaşadıkları sorunlar sırasıyla; yüzde 61,7 “hiç” yanıtıyla cinsel sorunlar, yüzde 72 “hiç” yanıtıyla kötü alışkanlıklardan kaynaklı sorunlar, yüzde 81,7 “hiç” yanıtıyla çapkınlık ve başkalarını çekici bulmaktan kaynaklı sorunlar, yüzde 88,3 “hiç” yanıtıyla aldatma sorunları ve yüzde 89,3 “hiç” yanıtıyla şiddetten kaynaklı sorunlar olarak yanıtlamışlardır.

Tablo 4.30’da araştırmaya katılan evli bireylerin çocuklarıyla yaşadıkları sorunların sıklıklarına yönelik bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4.30: Çocuklarla Yaşanan Sorunların Sıklıklarının Frekans ve Yüzdeleri

	Hiç		Nadiren		Ara sıra		Sık sık		Her zaman	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Evdeki sorumluluklarıyla ilgili sorunlar	22	7,3	102	34,0	95	31,7	64	21,3	17	5,7
Ebeveyn-çocuk iletişim sorunları	24	8,0	107	35,7	101	33,7	53	17,7	15	5,0
Ergenlik dönemi sorunları	112	37,3	88	29,3	64	21,3	31	10,3	5	1,7
Okul başarısızlığı	147	49,0	97	32,3	43	14,3	8	2,7	5	1,7
Disiplinsiz davranışlar	147	49,0	101	33,7	39	13,0	9	3,0	4	1,3
Arkadaş çevresi ile ilgili sorunlar	204	68,0	68	22,7	21	7,0	6	2,0	1	0,3
Çevresine zarar veren davranış sorunları	210	70,0	65	21,7	18	6,0	5	1,7	2	0,7
Kötü alışkanlıklar	250	83,3	35	11,7	10	3,3	1	0,3	4	1,3

Yüzdeler n=300 üzerinden alınmıştır.

Elde edilen bulgulara göre evli bireylerin çocuklarıyla ilgili sorunlar yüzde 7.3’ü hiç, yüzde 21,3’ü sık sık ve yüzde 5.7’si her zaman olarak yanıt vermişlerdir. “Sık sık” ve “her zaman” seçeneklerine verilen yanıtlar birlikte dikkate alındığında evli bireylerin yüzde 27’si çocuklarıyla evdeki sorumluluklarıyla ilgili sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Ebeveyn-çocuk iletişim sorunlarına yüzde 8’si hiç, yüzde 17,7’si sık sık ve yüzde 5’i her zaman olarak yanıt vermişlerdir. “Sık sık” ve “her zaman” seçeneklerine verilen yanıtlar birlikte dikkate alındığında evli bireylerin 22,7’si çocuklarıyla ebeveyn-çocuk iletişimi sorunları yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Evli bireylerin çocuklarıyla en az yaşadıkları sorunları ise, yüzde 70 “hiç” yanıtıyla çevresine zarar veren davranış sorunları, yüzde 83,3 “hiç” yanıtıyla kötü alışkanlıklardan kaynaklanan sorunlar olduğu görülmektedir.

Tablo 4.31’de araştırmaya katılan evli bireylerin kendi aileleriyle yaşadıkları sorunların sıklıklarına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4.31: Kendi Ailesiyle Yaşanan Sorunların Sıklıklarının Frekans ve Yüzdeleri

	Hiç		Nadiren		Ara sıra		Sık sık		Her zaman	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
İletişim sorunları	104	34,7	118	39,3	51	17,0	17	5,7	10	3,3
Kişilik farklılıkları	123	41,0	103	34,3	52	17,3	16	5,3	6	2,0
Özel hayata müdahalede bulunmanın yarattığı sorunlar	172	57,3	72	24,0	36	12,0	17	5,7	3	1,0
Zorlayıcı maddi destek beklentilerine ilişkin sorunlar	205	68,3	64	21,3	17	5,7	8	2,7	6	2,0
Güç çatışması	211	70,3	62	20,7	18	6,0	5	1,7	4	1,3
Mal paylaşımına ilişkin sorunlar	257	85,7	21	7,0	14	4,7	3	1,0	5	1,7

Yüzdeler n=300 üzerinden alınmıştır.

Elde edilen bulgulara göre evli bireylerin kendi aileleriyle iletişim sorunlarını yüzde 34,7 hiç, yüzde 5,7 sık sık ve yüzde 3,3 her zaman olarak belirtmişlerdir. “Sık sık” ve “her zaman” seçeneklerine verilen yanıtlar birlikte dikkate alındığında evli bireylerin yüzde 9’u kendi aileleriyle iletişim sorunları yaşamaktadırlar. Kişilik farklılıklarından kaynaklanan sorunları yüzde 41 hiç, yüzde 5,3 sık sık ve yüzde 2 her zaman olarak yanıtlamışlardır. . “Sık sık” ve “her zaman” seçeneklerine verilen yanıtlar birlikte dikkate alındığında evli bireylerin yüzde 7,3’ü kendi aileleriyle kişilik farklılıklarından kaynaklı sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Evli bireyler kendi aileleriyle en az yaşadıkları sorunları ise; yüzde 68,3 “hiç” yanıtıyla zorlayıcı maddi destek beklentilerine ilişkin sorunlar, yüzde 70,3 “hiç” yanıtıyla güç çatışmasından kaynaklı sorunlar ve yüzde 85,7 “hiç” yanıtıyla mal paylaşımına ilişkin sorunlar olarak belirtmişlerdir.

Tablo 4.32’de araştırmaya katılan evli bireylerin eşlerinin aileleriyle yaşadıkları sorunların sıklıklarına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4.32: Eşin Ailesiyle Yaşanan Sorunların Sıklıklarının Frekans ve Yüzdeleri

	Hiç		Nadiren		Ara sıra		Sık sık		Her zaman	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Özel hayata müdahalede bulunmanın yarattığı sorunlar	65	21,7	95	31,7	88	29,3	32	10,7	20	6,7
Kişilik farklılıkları	70	23,3	84	28,0	95	31,7	29	9,7	22	7,3
İletişim sorunları	120	40,0	70	23,3	71	23,7	21	7,0	18	6,0
Gelin/damat olmanın getirdiği rol beklentilerine ilişkin çatışma	159	53,0	69	23,0	47	15,7	16	5,3	9	3,0
Zorlayıcı maddi destek beklentilerine ilişkin sorunlar	206	68,7	41	13,7	26	8,7	14	4,7	13	4,3
Mal paylaşımına ilişkin sorunlar	227	75,7	43	14,3	11	3,7	7	2,3	12	4,0
Güç çatışması	215	71,7	34	11,3	36	12,0	5	1,7	10	3,3

Yüzdeler n=300 üzerinden alınmıştır.

Elde edilen bulgulara göre sırasıyla evli bireyler eşlerinin aileleriyle özel hayata müdahalede bulunmanın yarattığı sorunları yüzde 21,7 hiç, yüzde 10,7 sık sık ve yüzde 6,7 her zaman olarak yanıtlamışlardır. “Sık sık” ve “her zaman” seçeneklerine verilen yanıtlar birlikte dikkate alındığında evli bireylerin yüzde 17,4’ü eşlerinin ailesiyle özel hayata müdahalede bulunmanın yarattığı sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Kişilik farklılıklarından kaynaklanan sorunları yüzde 23,3 hiç, yüzde 9,7 sık sık ve yüzde 7,3 her zaman olarak yanıtlamışlardır. . “Sık sık” ve “her zaman” seçeneklerine verilen yanıtlar birlikte dikkate alındığında evli bireylerin yüzde 17’si eşlerinin ailesiyle kişilik farklılıklarından kaynaklı sorunlar yaşamaktadırlar.

Evli bireyler eşinin ailesiyle en az yaşadıkları sorunları ise, yüzde 68,7 “hiç” yanıtıyla zorlayıcı maddi destek beklentilerine ilişkin sorunlar, yüzde 72,7 “hiç” yanıtıyla güç

çatışmasından kaynaklı sorunlar ve yüzde 75,7 “hiç” yanıtıyla mal paylaşımına ilişkin sorunlar olarak belirtmişlerdir.

Tablo 4.33’de araştırmaya katılan evli bireylerin aile bireyleri ile sorun yaşama sıklıklarına ilişkin frekans ve yüzdelere yer verilmiştir.

Tablo 4.33: Aile Bireyleri İle Sorun Yaşama Sıklıklarının Frekans ve Yüzdelikleri

	Hiç		Nadiren		Ara sıra		Sık sık		Her zaman	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Eşin anne babasıyla	89	29,7	90	30,0	75	25,0	36	12,0	10	3,3
Çocuklarıyla	56	18,7	129	43,0	75	25,0	37	12,3	3	1,0
Kendi anne babasıyla	105	35,0	104	34,7	57	19,0	26	8,7	8	2,7
Eşle	63	21,0	138	46,0	74	24,7	16	5,3	9	3,0

Yüzdelere n=300 üzerinden alınmıştır.

Elde edilen verilere göre evli bireyler eşin anne babasıyla sorun yaşama sıklığına yüzde 29,7 hiç, yüzde 12 sık sık ve yüzde 3,3 her zaman olarak yanıt vermişlerdir. “Sık sık” ve “her zaman” seçeneklerine verilen yanıtlar birlikte dikkate alındığında evli bireylerin yüzde 15,3’ü eşlerinin aileleriyle sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Evli bireyler çocuklarıyla sorun yaşama sıklıklarına yüzde 18,7 hiç, yüzde 12,3 sık sık ve yüzde 1 her zaman olarak yanıt vermişlerdir. “Sık sık” ve “her zaman” seçeneklerine verilen yanıtlar birlikte dikkate alındığında evli bireylerin yüzde 13,3’ü çocuklarıyla sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Kendi anne babasıyla sorun yaşama sıklıklarına yüzde 35 hiç, yüzde 8,7 sık sık ve yüzde 2,7 her zaman olarak yanıt vermişlerdir. “Sık sık” ve “her zaman” seçeneklerine verilen yanıtlar birlikte dikkate alındığında evli bireylerin yüzde 11,4’ü kendi anne babasıyla sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Eşle sorun yaşama sıklıklarına yüzde 21 hiç, yüzde 5,3 sık sık ve yüzde 3 her zaman olarak yanıt vermişlerdir. . “Sık sık” ve “her zaman” seçeneklerine verilen yanıtlar birlikte dikkate alındığında evli bireylerin yüzde 8,3’ü eşyle sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 4.34’de araştırmaya katılan evli bireylerin aile içi sorunlarını çözerken kimlerden yardım aldıklarına ilişkin frekans ve yüzdeler yer almaktadır.

Tablo 4.34: Aile İçinde Çözölemeyen Sorunlarda Yardım Almaya İlişkin Frekans ve Yüzdeler

	n (Kişi Sayısı)	% (Yüzde)
Kendi Ailesinden	121	40,3
Hiç Kimseden	112	37,3
Arkadaşlarından	33	11,0
Çocuklarından	18	6,0
Eşinin Ailesinden	15	5,0
Komşularından	1	0,3

Yüzdeler n=300 üzerinden alınmıştır.

Elde edilen bulgulara göre sırasıyla evli bireylerin yüzde 40,3’ü aile içi sorunlarını çözerken kendi ailesinden yardım aldığını belirtmişlerdir. Evli bireylerin yüzde 37,3’ü aile içi sorunlarını çözerken hiç kimseden yardım almadıklarını, yüzde 11’i arkadaşlarından, yüzde 6’sı çocuklarından, yüzde 5’i eşinin ailesinden ve yüzde 0,3’ü komşularından yardım aldıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 4.35’te araştırmaya katılan evli bireylerin aile içi sorunlarını çözerken hangi uzmana başvurmak istediklerine dair bulgular yer almaktadır.

Tablo 4.35: Aile İçinde özölemeyen Sorunlarda Başvurulmak İstenen Uzmanların Frekans ve Yüzdeleri

	n (Kişi Sayısı)	% (Yüzde)
Aile ve ift Danışması	117	39,0
Psikolojik Danışman	116	38,7
Psikiyatrist	36	12,0
Din Görevlisi	15	5,0
Aile Hekimi	7	2,3
Yaşam Kou	4	1,3
Klinik Psikolog	3	1,0
Diğer	2	0,7

Yüzdeler n=300 üzerinden alınmıştır.

Elde edilen bulgulara göre sırasıyla evli bireylerin yüzde 39’u aile içi sorunlarını özlemek için aile ve çift danışmanına, yüzde 38,7’si psikolojik danışmana, yüzde 12’si psikiyatristte, yüzde 5’i din görevlisine, yüzde 2,3’ü aile hekimine, yüzde 1,3’ü yaşam kouna, yüzde 1’i klinik psikologa ve yüzde 0,7’si diğer uzmanlara başvurmak istediklerini belirtmişlerdir.

Tablo 4.36’da araştırmaya katılan evli bireylerin aile içi sorunların çözümünde izledikleri çözüm yollarına ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 4.36: Aile İçi Sorunların özümünde İzlenen Yolların Frekans ve Yüzdeleri

	n (Kişi Sayısı)	% (Yüzde)
Karşılıklı konuşarak, problemimizi çözmek için ailecek çeşitli yollar bulmaya çalışırız.	171	57,0
Konuşuyoruz fakat aldığımız kararları uygulayamıyoruz.	51	17,0
Tartışıyoruz ve genelde sorunlarımızı özemiyoruz.	32	10,7
Sorunun üzerinde durmayız ve zamana bırakırız.	28	9,3
Sorunu eşime anlatırım ve onun dediği olur.	9	3,0
Bir uzmana (Psikolojik danışman, aile danışmanı, psikolog, psikiyatrist vb.) başvururuz.	5	1,7
Sorunu eşime anlatırım ve benim dediğim olur.	2	0,7
Diğer	2	0,7

Yüzdeler n=300 üzerinden alınmıştır.

Bu verilere göre sırasıyla evli bireylerin yüzde 57'si karşılıklı konuşarak, problemimizi çözmek için ailecek çeşitli yollar bulmaya çalıştıklarını, yüzde 17'si konuştuklarını fakat aldıkları kararları uygulayamadıklarını, yüzde 10,7'si tartıştıklarını ve genelde sorunlarını çözemediklerini, yüzde 9,3'ü sorunun üzerinde durmadığını ve zamana bıraktığını, yüzde 3'ü sorunu eşine anlattığını ve onun dediğinin olduğunu, yüzde 1,7'si bir uzmana başvurduklarını, yüzde 0,7'si sorunu eşine anlattığını ve kendi dediğinin olduğunu ve yüzde 0,7'si de diğer çözüm yollarına başvurduklarını belirtmişlerdir.

Tablo 4.37'de araştırmaya katılan evli bireylerin aile içi sorunları çözerken kullandıkları yöntemlerden yararlanıp yararlanmadıklarına ilişkin frekans ve yüzdeler yer almaktadır.

Tablo 4.37: Aile İçi Sorunları Çözerken Kullanılan Yöntemlerden Yararlanıp Yararlanmadıklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

	n (Kişi Sayısı)	% (Yüzde)
Evet	134	44,7
Hayır	37	12,3
Bazen	129	43,0

Yüzdeler n=300 üzerinden alınmıştır.

Elde edilen veriler araştırmaya katılan evli bireylerin yüzde 44,7'si sorunlarını çözerken kullandıkları yöntemin işe yaradığını, yüzde 43'ü bazen işe yaradığını ve yüzde 12,3'ü kullandıkları yöntemin işe yaramadığını belirtmiştir.

Tablo 4.38’de araştırmaya katılan evli bireylerin ailelerinde uzun zamandır devam eden sorunların olup olmadığına ilişkin frekans ve yüzdeler yer almaktadır.

Tablo 4.38: Ailede Uzun Zamandır Devam Eden Sorunun Olup Olmadığına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

	n (Kişi Sayısı)	% (Yüzde)
Evvet	57	19,0
Hayır	243	81,0

Yüzdeler n=300 üzerinden alınmıştır.

Elde edilen veriler evli bireylerin yüzde 81’i ailelerinde uzun zamanlı devam eden sorun olmadığını, yüzde 19’u ailelerinde uzun zamanlı devam eden sorun olduğunu belirtmiştir.

Tablo 4.39’da araştırmaya katılan evli bireylerin aile yaşantısından memnun olma sıklıkları verilmiştir.

Tablo 4.39: Aile Yaşantısından Memnun Olup Olmamaya İlişkin Frekans ve Yüzdeler

	n (Kişi Sayısı)	% (Yüzde)
Hiç	5	1,7
Nadiren	19	6,3
Ara Sıra	63	21,0
Sık Sık	107	35,7
Her Zaman	106	35,3

Yüzdeler n=300 üzerinden alınmıştır.

Elde edilen bulgulara göre evli bireylerin yüzde 35,3’ü aile yaşantısından her zaman memnun olduğunu, yüzde 35,7’si sık sık memnun olduğunu, yüzde 21’i ara sıra memnun olduğunu, yüzde 6,3’ü nadiren memnun olduğunu ve yüzde 1,7’si hiç memnun olmadıklarını belirtmiştir.

Tablo 4.40’da araştırmaya katılan evli bireylerin hangi sorun alanlarında aile danışmanından yardım almak istediklerine ilişkin frekans ve yüzdeler yer verilmiştir.

Tablo 4.40: Aile Danışmanından Yardım Almak İstenen Sorun Alanlarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

	n (Kişi Sayısı)	% (Yüzde)
Ebeveyn-çocuk iletişim sorunları	146	48,7
Çocuklarla ilgili sorunlar	145	48,3
Ergenlik dönemi sorunları	100	33,3
Stresle başa çıkma sorunları	76	25,3
Eşin ailesiyle iletişim sorunları	70	23,3
Evle çocuklarla ilgili iş bölümü	69	23,0
(Köken) Ailelerle ilgili konular	69	23,0
Kişilik farklılıklarından kaynaklı sorunlar	63	21,0
Evdeki sorumluluklarıyla ilgili sorunlar	61	20,3
Gelin/damat olmanın getirdiği rol beklentilerine ilişkin çatışma	59	19,7
Kültür farklılıklarından kaynaklı sorunlar	56	18,7
Aldatma sorunları	56	18,7
Eşin ailesi ile güç çatışması	52	17,3
Okul başarısızlığı	49	16,3
Şiddet	48	16,0
Maddi sorunlar	48	16,0
Fikir ayrılıkları ile ilgili sorunlar	48	16,0
Çocukların arkadaş çevresi ile ilgili sorunlar	44	14,7
Çocukların çevresine zarar veren davranış sorunları	39	13,0
Çocukların disiplinsiz davranışları	39	13,0
Özel hayata müdahalede bulunmanın yarattığı sorunlar	37	12,3
Kötü alışkanlıklar (Alkol, sigara, kumar vb.)	35	11,7
İşle ve çalışma biçimiyle ilgili konular	34	11,3
Dinlenme ve boş zaman etkinlik tercihleriyle ilgili sorunlar	33	11,0
Kötü alışkanlıklar	33	11,0
Duygusal yakınlık sorunları	32	10,7
Romantizm ve tutkuyla ilgili sorunlar	24	8,0
Cinsel sorunlar	24	8,0
Manevi konularla ilgili sorunlar	22	7,3
Zorlayıcı maddi destek beklentileriyle ilgili sorunlar	17	5,7
Çapkınlık, başkalarını çekici bulma ve kıskançlık sorunları	15	5,0
Mal paylaşımına ilişkin sorunlar	4	1,3

Yüzdeler n=300 üzerinden alınmıştır.

Elde edilen bulgulara göre 32 sorun alanından en çok yardım alınmak istenen sorun alanlar sıralandığında; yüzde 48,7 oranla ebeveyn-çocuk iletişim sorunları, yüzde 48,3 oranla çocuklarla ilgili sorunlar, yüzde 33,3 oranla ergenlik dönemi ile ilgili sorunlar, yüzde 25,3 oranla stresle başa çıkma sorunları, yüzde 23,3 oranla eşin ailesiyle iletişim sorunları, yüzde 23 oranla evle çocuklarla ilgili iş bölümü, yüzde 23 oranla köken

ailelerle ilgili sorunlar, yüzde 21 oranla kişilik farklılıklarından kaynaklanan sorunlar ve yüzde 20,3 oranla evdeki sorumluluklarıyla ilgili sorunlara ilişkin aile danışmanından yardım almak istedikleri görülmektedir.

5.TARTIŞMA

5.1 EVLİ BİREYLERİN AİLE DANIŞMANLIĞINDAN BEKLENTİLERİ VE BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE BEKLENTİLERİN DEĞİŞİP DEĞİŞMEDİĞİ BULGULARININ YORUMLARI

5.1.1 Evli Bireylerin Aile Danışmanlığına İlişkin Beklentilerinin Cinsiyete Göre İncelenmesine İlişkin Bulgularının Yorumu

Evli bireylerin aile danışmanlığından beklentileri olumlu beklenti, çekinceler ve aile danışmanlığı beklentilericinsiyete göre değişmemektedir. Ancak Baltacı (2010)'nın yaptığı araştırmada kadınların aile danışmanlığı hizmetine başvurma eğilimi erkeklere oranla daha yüksek bulunmuştur. Bu araştırmada farkın çıkmaması erkeklerin evlilik ve aile yaşantısından olumlu beklentiler içinde olabilecekleri ile de açıklanabilir. Eskin (2012) tarafından yapılan bir araştırmada yüksek evlilik doyumu, erkeklerin aile danışmanlığının tedavideki başarı şansına ilişkin algılarını ve terapide gösterecekleri çabanın miktarını arttırdığına ilişkin bulgu bu yorumu destekler görünmektedir. Bu bulgular birlikte ele alındığında kadın ve erkeğin aile danışmanlığı beklentileri arasında farkın olmaması erkeklerin de kadınlarla birlikte direnç göstermeden aile danışmanına başvurabileceği ve işbirliği yapabilecekleri yönünde yorumlanabilir.

5.1.2 Evli Bireylerin Aile Danışmanlığına İlişkin Beklentilerinin Yaşa Göre İncelenmesine İlişkin Bulgularının Yorumu

Evli bireylerin aile danışmanlığından beklentileri olumlu beklenti, çekinceler ve aile danışmanlığı beklentileri yaşa göre değişmemektedir. Bu bulgu her yaştaki bireyin aile danışmanlığından beklentilerinin benzer nitelikte olduğu yönünde yorumlanabilir. Ancak ailelerin bulunduğu yaşam döngülerine göre ihtiyaçları değişmesine rağmen, aile danışmanlığından beklentilerinin olduğu gerçeği değişmemektedir. Carter ve McGoldrick (1999) tanımladıkları aile yaşam döngüsü evrelerinde ailelerin psikolojik ihtiyaçlarını buldukları döngülere göre belirtmiştir. Yeni evlenen çift, çift olarak yaşamaya uyum sağlayamama, köken aileler ile ilgili sorunlar ve yeterli iletişim kuramama gibi sorunlar nedeniyle psikolojik danışmana başvurmaktadır. Küçük çocuklu aileler, küçük çocuğu disipline etme ile ilgili sorunlar, ev ve iş sorumluluk paylaşımında sorunlar gibi nedenlerle psikolojik danışmana başvurmaktadır. Ergen çocuklu aileler, ebeveyn-ergen iletişim sorunları, çocuklarla yaşanan çatışmalar, yaşlı ebeveynlere bakım, iş ve ailedeki sorumlulukların dengelenmemesinin getirdiği stres ve zorluklar, evlilik doyumunun düşmesi gibi nedenlerle psikolojik danışmana başvurmaktadır. Çocukları evden ayrılan aileler, çocuklarına olan bağımlılıkları fazla ise boş yuva sendromu, menapozun getirdiği sorunlar ve evlilik doyumunun düşmesi gibi sorunlarla psikolojik danışmana başvurmaktadır. Geç yaşam dönemlerinde olan aileler, çalışma hayatının bitmesi, eşin ölümünden kaynaklı anlamsızlık duygusu, ölüm korkusu, yaşamdan zevk alamama, güçsüzlük ve aileyle olan iletişim sorunları nedeniyle psikolojik danışmana başvurmaktadır (Gladding 2011).

Yapılan araştırmalara göre (McCubin 1990) ergenlik döneminde çocuğu olan ailelerin evlilik doyumu diğer yaşam döngülerinde bulunan ailelerin evlilik doyumuna göre oldukça düşüktür. Taşköprü (2013) tarafından yapılan araştırmada evli bireylerin yaşları ilerledikçe evlilik doyumlarının azaldığı görülmektedir.

Tüm bu araştırma sonuçları ve yaşam döngülerinde olan ailelerin ihtiyaçları doğrultusunda aile danışmanlığından beklentilerinin içeriği farklı olsa da bu durum ailelerin aile danışmanlığından beklentilerinin olduğu gerçeğini değiştirmemektedir.

5.1.3 Evli Bireylerin Aile Danışmanlığına İlişkin Beklentilerinin Eğitim Durumuna Göre İncelenmesine İlişkin Bulgularının Yorumu

Evli bireylerin aile danışmanlığından olumlu beklenti ve aile danışmanlığı beklentileri eğitim durumuna göre değişmemekte ancak çekinceler boyutu eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermektedir. İlkokul mezunlarının aile danışmanlığı beklentisi lise, üniversite ve lisansüstü mezunlarına göre daha olumsuzdur. Bu bulgu eğitim seviyesi arttıkça aile danışmanlığı hizmetinden çekinceli beklentinin arttığını göstermektedir. Destekleyici bir şekilde Baltacı (2010) da, kadınların eğitim düzeyi arttıkça aile danışmanlığından yardım alma eğilimlerinin azalmakta olduğunu bulmuştur. Bu durum eğitim düzeyi yüksek bireylerin daha sorgulayıcı olmaları ve problem çözme becerileri ile stresle başa çıkma becerilerini daha etkin olarak kullanabildikleri şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca yapılan araştırmalarda, bireylerin eğitim düzeyi, evlilik doyumu ve evlilik memnuniyeti arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğuna işaret edilmektedir (Çağ & Yıldırım 2013; Yıldız 2013). Bu durum eğitim düzeyi yüksek olan bireylerin evlilik doyumunun da yüksek olması ayrıca evlilik doyumu yüksek olan bireylerin ailedeki problemlerin çözümünde etkin rol oynaması ve psikolojik dayanıklılıklarının yüksek olması (Taşköprü 2013; Bektaş & Özben 2016; Storaasli & Markman 1990), evlilik memnuniyeti arttıkça affedicilik düzeyinin de artması (Güleç 2014) nedeniyle daha az sorun yaşadıkları ve bundan dolayı aile danışmanlığından daha az beklentilerinin olduğu şeklinde yorumlanabilir.

5.1.4 Evli Bireylerin Aile Danışmanlığına İlişkin Beklentilerinin Evlilik Süresine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgularının Yorumu

Çiftlerin evlilik süresi arttıkça aile danışmanlığından olumlu beklentileri de artmaktadır. Bunun yanı sıra çiftlerin evlilik sürelerine göre çekinceler ve aile danışmanlığı beklentileri arasında fark bulunmamıştır. Araştırmalara bakıldığında bireylerin evlilik süreleri arttıkça evlilik doyumlarının azaldığı (Zainah, Nasir, Hashim ve Yusof 2012; Taşköprü 2013) görülmektedir. Bu durum ailelerin bulunduğu yaşam döngüsü ve o döngüde yaşadıkları problemlerin sıklığı ve baş edilememesiyle ilgili olabilir. Hem çocukların büyümesi hem yaşlanan ve bakıma ihtiyacı olan köken aile hem de ailenin kendi problemleri birleştiğinde aileler zorlanabilmektedir. Bu bakımdan ailelerin sıklıkla tekrar eden ve çözümlenemedikleri sorunlar yaşaması kaçınılmaz olacaktır. Bu bulgu var olan durumun evli bireylerin aile danışmanlığından olumlu beklentilerini arttırdığı şeklinde yorumlanabilir.

5.1.5 Evli Bireylerin Aile Danışmanlığına İlişkin Beklentilerinin Çocuk Sayısına Göre Değişkenliği Bulguları Göre İncelenmesine İlişkin Bulgularının Yorumu

Evli bireylerin aile danışmanlığından olumlu beklenti, çekinceler ve aile danışmanlığı beklentisi çocuk sayısına göre değişmemektedir. Yapılan araştırmalara göre çocuk sayısı ve evlilik uyumu arasında negatif ilişki olduğunu göstermektedir (Twenge, Campbell ve Foster 2003). Yine yapılan başka araştırmalar çocuğun doğumuyla birlikte evlilik doyumunun azaldığını göstermektedir (Lawrence, Eldridge ve Christensen 1998; McCubin 1990). Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından 2006 yılında yapılan araştırmalar kapsamında boşanan çiftlerin yüzde 43,85'i çocuksuz, %56'sı ise çocuklu ailelerdir. Taşköprü (2013) yaptığı araştırmasında çocuk sahibi olan bireylerin olmayanlara göre evlilik doyumlarının daha düşük olduğunu belirtmiştir. Bu bulgu yapılan araştırmalar kapsamında, çocuğun evliliğin uyumunu ve doyumunu düşürmesinin yanı sıra boşanma kararı aşamasında pek önleyici bir unsur olmadığını, ayrıca evli bireylerin sahip olduğu çocuk sayısı farketmeksizin yine de benzer sorunları yaşayabileceklerini ve bu nedenle aile danışmanlığından beklentilerinin değişmeyeceği şeklinde yorumlanabilir.

5.1.6 Evli Bireylerin Aile Danışmanlığına İlişkin Beklentilerinin Eşlerini Seçme Biçimlerine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgularının Yorumu

Evli bireylerin aile danışmanlığından beklentileri olumlu beklenti, çekinceler ve aile danışmanlığı beklentisi eşlerini seçme biçimlerine göre değişmemektedir. Hortaçsu (2007) yaptığı bir araştırmasında görücü usulü evlenen çiftlerin, anlaşarak evlenen çiftlere göre daha fazla çatışma yaşadıklarını belirtmiştir. Yıldız (2013) ise kendi isteğiyle evlenen çiftlerin görücü usulü ile evlenen çiftlere göre evlilik doyumları daha yüksek olduğu bulmuştur. Bu bulgular kapsamında evli bireylerin eşlerini seçme biçimleri onların evlilikte çatışma yaşamalarını ve evlilik doyumlarının düzeylerini belirlemektedir ancak bireylerin evlenmeden önce tanışma süreleri farklı, evlendikten sonra buldukları yaşam döngülerine göre yaşadıkları sorunlar benzer olduğu için evli bireylerin eş seçme biçimlerine göre aile danışmanlığından beklentilerin farklılaşmadığı şeklinde yorumlanabilir.

5.1.7 Evli Bireylerin Aile Danışmanlığına İlişkin Beklentilerinin Sosyo-ekonomik Durumuna Göre İncelenmesine İlişkin Bulgularının Yorumu

Evli bireylerin aile danışmanlığından beklentilerinin olumlu beklenti, çekinceler ve aile danışmanlığı beklentisi sosyo-ekonomik durumuna göre değişmemektedir. Yapılan araştırmalara göre ailenin geliri ile evlilik doyumu arasında negatif bir ilişki olduğunu göstermektedir (Zainah, Nasir, Hashim ve Yusof 2012; Taşköprü 2013). Voydanoff (1999) yaptığı araştırmasında düşük geliri olan ailelerdeki erkekler üzerinde depresyon ve psikososyal alanda stres gibi etkileri bulunurken, düşük gelirin kadınlar üzerinde anksiyete ve depresyona neden olduğu saptanmıştır. Yine yapılan bir çok araştırmada ekonomik sorunlar boşanma nedenlerinin en önemlileri arasında gösterilmektedir (Weiten 1986; Segrin & Flora 2004). Bu bulgular ailenin sosyo-ekonomik durumunun ailenin sürekliliği bakımından önemini ortaya koymaktadır. Baltacı (2010)'nın yaptığı araştırmasında ise kadınların gelir düzeyi düştükçe aile danışmanlığından yardım alma

eğilimlerinin artmakta olduğunu göstermektedir. Bu durum sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan ailelerin aile danışmanlığından beklentilerinin daha fazla olabileceğini düşündürse de bu araştırma bulgusu bunu desteklememektedir. Ayrıca ekonomik sorunların farklı sorunlara da sebep olabileceği göz önünde bulundurulursa, ailelerin aile danışmanlığından beklentilerinin sosyo-ekonomik duruma göre farklılık göstermemesi, ekonomik sorunlar dışında yaşadıkları diğer sorunların benzer olmasından kaynaklandığı şeklinde yorumlanabilir.

5.1.8 Evli Bireylerin Aile Danışmanlığına İlişkin Beklentilerinin Aile Danışmanlığına İlişkin Algıladıkları Bilgi Düzeylerine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgularının Yorumu

Evli bireylerin aile danışmanlığından beklentilerinin olumlu beklenti ve çekinceli beklenti boyutu aile danışmanlığına ilişkin algıladıkları bilgi düzeylerine göre değişmediği bulunmuştur.

Baltacı (2010) tarafından yapılan çalışmada evli kadınlara devlet tarafından ücretsiz olarak aile danışmanlığı hizmeti verildiğini bilip bilmedikleri sorulmuştur. Evli kadınların yüzde 72,7'si bilmediğini, yüzde 27,3'ü bildiğini söylemiştir. Ayrıca evli kadınların yüzde 54'ünün aile danışmanlığına başvurma eğilimi olduğu saptanmıştır. Yapılan çalışmada evli kadınların yüzde 27,3'ünün aile danışmanlığının devlet tarafından ücretsiz olarak verildiğini bilmesine rağmen evli kadınların yüzde 54'ü aile danışmanlığı yardımını almak için eğilim göstermektedir. Göç (2006) ise çalışmaya katılanların büyük bir çoğunluğu aile danışmanlığı yardımını almak istediklerini göstermiştir. Bu çalışmada ise evli bireylerin yüzde 49'u aile danışmanlığına ilişkin bilgi düzeyini iyi ve çok iyi olarak tanımlamış, hatta bilgi düzeyini olumlu algılayanların aile danışmanlığından beklenti puanlarının daha yüksek olduğu görülse de algıladıkları bilgi düzeylerine göre evli bireylerin aile danışmanlığından beklentilerinde anlamlı farklılık bulunmamıştır. Bu çalışmanın bulgusu yanında diğer araştırma bulguları dikkate alındığında aile danışmanlığı yardımını daha çok tanıtılır ve

yaygınlaştırılırsa ailelerin bu yardıma ilişkin daha az çekincelere ve olumlu beklentilere sahip olabileceklerini düşünmenin gerçekçi olacağına işaret etmektedir.

5.2 AİLEVİ SORUNLAR VE BAŞVURABİLECEKLERİ ÇÖZÜM YOLLARINA İLİŞKİN BULGULARIN YORUMLARI

5.2.1 Evli Bireylerin Evliliklerinin İlk Bir Yılında Yaşadığı Sorunlara ve Sıklıklarına İlişkin Bulguların Yorumları

Bu araştırma kapsamında da evli bireyler ilk bir yıl en çok köken ailelerle ilgili sorunlar yaşamaktadır. Sonrasında ise fikir ayrılıkları, kişisel farklılıklar, ev içi iş bölümüyle ilgili sorunlar yaşamaktadır.

Boşanma Nedenleri Araştırması (2009)' na göre; evlilik sürecinde eşlerin köken ailelerinin aile içi ilişkilerdeki müdahaleleri azımsanmayacak bir orandadır.⁸ Bu bulgudan hareketle boşanan çiftlerin evliliklerinde aile faktörünün önemli olduğu söylenebilir. Geleneksel Türk ailesinde aile içi iletişimde aile büyükleri sorunların çözümünde ve evliliğin devam ettirilmesinde önemli bir rol üstlenmekte iken, günümüzde ailenin sorun çözen ve arabuluculuk yapan rolünden, sorun üreten bir noktaya gelmesinde, aileler ve diğer yakın sosyal çevre ile iletişimin azalması ile birlikte bireyleşmeye doğru giden sürecin, boşanmanın artmasına da zemin hazırlayabileceği göz önüne alınmalıdır. Aile kurumu sadece eşler ve çocuklardan değil aynı zamanda eşlerin köken ailelerinden de etkilenmektedir. Eşlerin ailelerinin bu zamana kadar benimsemiş olduğu bazı alışkanlıkları vardır. Bu alışkanlıklar dahilinde evlenen çiftlere, ailelerin olumsuz anlamda müdahale etmesi ve bu müdahalenin eşlerden birinin ya da her ikisinin de hoşuna gitmemesi, ev içinde özellikle eşler arasında yaşanan en büyük sorunlardan biridir. Hatta bu ve bunun gibi sorunlar ayrılma

⁸ Ailetoplum.aile.gov.tr / [ziyaret tarihi 18.04.2016]

nedenleri arasına dahi girmektedir. Bu nedenle köken aile ile ilgili olan sorunların çözülmesi çiftlerin boşanma oranlarını önemli bir ölçüde düşürebilir.

Evli bireyler en az yaşadıkları sorunları ise manevi sorunlar, kültür farklılıklarından kaynaklı sorunlar, cinsel sorunlar, duygusal yakınlık sorunları, kötü alışkanlıklar, çapkınlık ve başkalarını çekici bulma ile ilgili sorunlar, aldatma sorunları ve şiddet ile ilgili sorunlar olarak tanımlamışlardır. Baltacı (2010) tarafından yapılan araştırmada evli bireylerin yüzde 68'i şiddet sorunu yaşamadığını ve yüzde 66'sı ise kötü alışkanlıklardan kaynaklı sorunlar yaşamadığını belirtmiştir. TÜİK tarafından yapılan 2006 aile yapısı araştırmasında evli bireylerin yüzde 92,2'si şiddetle ilgili sorun yaşamadığını belirtmiştir. Göç (2006) tarafından yapılan araştırmada ailelerin çok büyük bir çoğunluğu cinsel sorunlar ve kötü alışkanlıklardan kaynaklı sorunlar yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Bu destekleyici araştırmalar kapsamında evli bireylerin evliliklerinin ilk yıllarında daha çok evliliğe uyum sağlama, aile düzenini kurma gibi konularda sorun yaşadıklarını göstermektedir.

Türkiye İstatistik Kurumu'nun boşanma verilerine baktığımızda ilk bir yıl boşanma oranları son yıllarda ciddi oranda artmaktadır.⁹ Yine yapılan bir araştırmada evliliğin ilk bir yılında alınan çatışma çözme eğitiminin büyük ölçüde alışkanlık haline geldiği tespit edilmiştir (Scheewind & Gerhard 2002).

Bu araştırmalar evli bireylerin evliliklerinin ilk yıllarında yaşadıkları sorunların çözümünde aile danışmanlığından çözüm bekledikleri sorun alanları olarak yorumlanabilir. Ayrıca evliliklerin ilk yılında aile danışmanlığına başvurulmasının önemine evliliğin ilk bir yılında yaşanan sorunların çözümünün ailenin devamlılığı için önemini göstermektedir.

⁹ www.tuik.gov.tr / [ziyaret tarihi 22.03.2016]

5.2.2 Evli Bireylerin Evliliklerinin İki-Beş Yılları Arasında Yaşadığı Sorunlara ve Sıklıklarına Yönelik Bulguların Yorumları

Araştırmaya katılan evli bireylerin evliliklerinin ilk iki-beş yılında çözmekte zorlandığı sorunların sıklıklarına yönelik elde edilen bulgulara göre evli bireyler evliliklerinin iki-beş yılları arasında en çok kişilik farklılıklarından kaynaklı sorunlar yaşamaktadırlar. Sonrasında ise fikir ayrılıkları sorunları ve ev ve çocuklarla ilgili iş bölümünden kaynaklı sorunlar yaşamaktadırlar.

Yapılan araştırmalarda evliliklerin ilk beş yılındaki boşanma oranlarının yüksekliği dikkat çekmektedir (Gottman & Levensan 2000). Ayrıca Göç (2006) tarafından yapılan araştırmada ailedeki en önemli sorun iletişim sorunları ve kişilik farkları olarak belirtilmiştir.

TÜİK tarafından yapılan araştırmaların boşanma nedenlerinin başında gelen temel geçimsizlik nedeni göz önüne alındığında, araştırmaya katılan evli bireylerin evliliklerinin ilk iki-beş yılları arasında fikir ayrılıkları ve kişilik farklılıkları yüzünden sıklıkla sorun yaşamalarında evliliklerindeki uyumsuzluktan söz edilebilir.

Evliliğin ilk altı yılı içerisinde evlilik doyumu büyük bir ölçüde azalmaktadır. Hatta ilk yılıle ikinci yıl arasında oldukça büyük değişiklikler meydana gelmektedir. Araştırma sonuçları, evlilik problemlerinin özellikle ilk üç yıl içerisinde ortaya çıktığını ve daha sonraki yıllarda yaşanan problemlerin bu ilk üç yıl üzerine inşa edildiğini göstermektedir. Bu sebeple çiftin ilk yıllardaki yaşantılarının, ilişkilerinin geleceği ve gelecekteki doyumları açısından oldukça önemli ve kritik olduğu söylenebilir. Çiftin ilk günlerde birbirlerine duydukları yakın ilgi ve konuşma isteğini kaybetmeleri, problemlerin çözümü konusunda fikir ayrılıklarının ortaya çıkması, çatışmaların gittikçe daha incitici bir hale dönüşmesi, ilişkiyi içinden çıkılmaz bir görünüme sokmaktadır (Noller & Feeney 2002).

Ailede eşler arası uyumun sağlanması ailenin sürekliliği için zorunludur. Tüm evliliklerde ortaya çıkması muhtemel olan sorunlar, çözüm sürecini de beraberinde getirmektedir. Bu durum aile danışmanlığı yardımının ailenin sürekliliği konusunda çok önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Bireylerin evlilik yaşantısında ortaya çıkan bireysel, cinsel, ekonomik ve benzeri konularda yaşanan sorunlar ve bu sorunların çözümüne yönelik beceriler, evliliklerin sürdürülmesi ve ailede eşler arası uyumun sağlanabilmesi için aile danışmanlığına ihtiyacı olabilmektedir. Bu durum göz önüne alındığında ilk beş yıl içerisindeki boşanma oranlarının daha aza indirgenmesi için aile danışmanlığından yardım alınmasının önemi göstermektedir.

Evli bireyler evliliklerinin ilk iki-beş yılları arasında en az yaşadıkları sorunları, manevi sorunlar, cinsel sorunlar, çapkınlık ve başkalarını çekici bulmanın yarattığı sorunlar, kötü alışkanlıklar, şiddet ve aldatmadan kaynaklı sorunlar olarak belirtmiştir. Bu bulgular dahilinde evli bireylerin büyük bir kısmının bu tarz sorunları yaşamadıkları görülmektedir. Bu durum evli bireylerin evliliklerinin ilk beş yılı içerisinde daha çok uyum sorunları yaşadıkları şeklinde yorumlanabilir.

5.2.3 Evli Bireylerin Evliliklerinin Son Yıllarında Yaşadığı Sorunlara ve Sıklıklarına Yönelik Bulguların Yorumları

Araştırmaya katılan evli bireylerin evliliklerinin son yıllarında çözmekte zorlandığı sorunların sıklıklarına yönelik elde edilen bulgulara göre evli bireyler evliliklerinin son yıllarında en çok ev ve çocuklarla ilgili iş bölümü konusunda sorun yaşamaktadır. Sonrasında romantizm ve tutkuyla ilgili sorunları, çocuklarla ilgili sorunları sıklıkla yaşamaktadırlar.

Araştırma bulgularını destekleyecek nitelikte Göç (2006) tarafından yapılan araştırmada kadının eşiyile en çok tartıştıkları sorun çocuklarla ve beklentilerle ilgilidir. TÜİK tarafından yapılan 2006 ve 2011 aile yapısı araştırmasında ise eşle en çok sorun yaşanan alan ev ve çocuklarla ilgili sorunlar olarak belirtilmiştir. Yine aynı araştırmada eşle ev işi iş bölümüne baktığımızda; genelde geleneksel iş bölümü görülmekte ve evişlerinin

daha çok kadının sorumluluğunda olduğu, tamir, bakım gibi işler ve faturaların ödenmesi gibi konularda erkeklere daha fazla sorumluluk yüklendiği görülmektedir. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü 2006 yılı verilerine göre Türkiye’de sofranın kurulup kaldırılması, evde yemek yapma, ütü yapma işini büyük bir oran farkıyla kadınlar üstlenmektedir. Günlük yiyecek alışverişini kadınlar ve erkekler hemen hemen eşit olarak yapmaktadırlar. Aylık faturaların ödenmesi, küçük bakım, onarım tadilat gibi işler ise büyük bir oranla erkek tarafından yapılmaktadır. Özüğurlu (2006) tarafından yapılan araştırmada evdeki iş paylaşımı konusunda anlaşmazlık yaşayan eşlerin oranı yüzde 93’dür. Lawrence, Eldridge ve Christensen (1998) dünyanın pek çok farklı kültürünü inceleyerek yaptıkları araştırmalarında çiftin çocuk sahibi olduğu dönemde evlilik doyumlarının düştüğünü, eşler arasındaki çatışmalarda artış olduğunu belirtmiştir.

Bu bulgular dahilinde ailelerin, dünyaya yeni gelen üyeyle birlikte evin içindeki dengelerin değişmesi, çiftlerin sorumlulukları artması ve artan sorumlulukların eşler arasında orantılı paylaşılabilmesi, romantizm ve tutkuyla ilgili sorunlar yaşamaları ve kendilerini yalnız hissetmesi gibi konularda ailelerin ciddi sorunlar yaşadığı ve bu konuda aile danışmanlığı yardımına ihtiyacı olduğu söylenebilir.

Evli bireyler evliliklerinin son yıllarında en az yaşadıkları sorunları; cinsel sorunlar, şiddet, çapkınlık ve başkalarını çekici bulmaktan kaynaklanan sorunlar, kötü alışkanlıklar ve aldatma olarak belirtmişlerdir. Evli bireylerin en az yaşadıkları sorunlara genel olarak baktığımızda evliliklerinin hiçbir döneminde bu sorunları yaşamadıklarını belirtmektedirler. Ancak geleneksel Türk aile yapısı dahilinde evli bireyler genellikle cinsel sorunları, şiddetle ilgili sorunları, aldatma olaylarını mahrem konular olarak gördüklerinden pek konuşmak istemezler. Bu durum araştırmanın sayıltısı olarak araştırmanın sayıltıları kısmına, “Araştırmaya katılan evli bireyler veri toplama araçlarına içten yanıt vermişlerdir.” şeklinde belirtilmiş olsa da bu konuda mahremiyetlerini koruma çabaları kültürel bir hassasiyet olarak olağan karşılanabilir. Ancak TÜİK tarafından 2013 yılında yapılan bir araştırmada hem kadınların hem de erkeklerin kesin boşanma sebebi olarak gördükleri olaylar önem sırasına göre, kadının kocasını aldatması, kadının kötü alışkanlıklarının olması, kadının kocasına kötü

muamelede bulunması, erkeğin kötü alışkanlıklarının olması, erkeğin karısına kötü muamelede bulunması ve erkeğin karısını aldatması olarak belirtilmiştir. Bu araştırmaya katılan evliliği devam eden bireylerden oluştuğundan bu sorunları neredeyse hiç yaşamadıkları yönünde ifadeleri,boşanma sürecine girmiş ya da boşanmış bireylerden farklı olarak, bu sorunları pek yaşamadıklarını da düşündürmektedir.

5.2.4 Evli Bireylerin Çocuklarıyla Yaşadıkları Sorunlara ve Sıklıklarına Yönelik Bulguların Yorumları

Araştırmaya katılan evli bireylerin çocuklarıyla yaşadıkları sorunların sıklıklarına yönelik elde edilen bulgulara göre evli bireyler çocuklarıyla en çok çocukların evdeki sorumluluklarıyla ilgili sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Göç'ün (2006) araştırma bulguları da tam olarak bu bulguyu desteklemektedir.Sonrasında ise ebeveyn- çocuk iletişim sorunları ve ergenlik dönemi sorunları yaşadıklarını belirtmişlerdir. Yapılan araştırmalarda sıklıkla çatışmalara maruz kalan çocukların daha fazla davranış ve uyum problemleri yaşadıkları ortaya konmuştur (Grych & Fincham 1990; Cumming ve ark. 1981; Porter & O'Leary 1980; Jankins & Smith 1991; Şirvanlı-Özen 1998).

Çocuklar büyüdükçe yaşanan sorun alanlarında artışlar olur. İletişim problemleri, ergenlik çağıının etkileri, aile üyeleri ile ilişkiler, evle ilgili sorumlulukları, kuşaklararası çatışmalar, kötü alışkanlıklar, disiplinsiz davranışlar, arkadaş ilişkileri, okulla ilgili sorunlar vb. sorunlarla hem ebeveynler hem de çocuklar baş etmek durumundadır. Özellikle ergenlik döneminde ebeveynler çocuklarıyla sorun yaşamaktadır. Çünkü ergenlik dönemi kişinin kökten bir değişim geçirdiği bir dönemdir. Ayrıca yapılan araştırmalara baktığımızda çocukların ergenlik döneminde olduğu zaman eşlerin evlilik doyumlarının en düşük düzeyde olduğu evredir (McCubin 1990). Çocukların bulunduğu bu yeni kişiliğe uyum sağlama sürecinde eşlerde kendi içlerinde sorunlar yaşayabilmektedir. Bu sorunların üst üste gelmesi ailelerin sorunların üstesinden gelmelerini zorlaştırmakta ve ailelerin çocuklarıyla ilgili konularda ciddi bir aile danışmanlık ihtiyacı olduğu şeklinde yorumlanabilir. Göç (2006) de kadınların çocuk eğitimine ilişkin sıklıkla eğitim ihtiyacı tanımladığına dikkat çekmektedir.

Evli bireylerin çocuklarıyla en az yaşadıkları sorunlar ise, çevresine zarar veren davranış ve kötü alışkanlıklardan kaynaklanan sorunlar olarak belirtilmiştir. Ailenin bir sistem olduğu, birbirinden etkilendiğini ve çocukların çoğunlukla ailelerini model aldıkları göz önünde bulundurulursa, eşlerin kötü alışkanlıklar sorunları yaşamaması, çocuklarında bu durumu yaşamamasına neden olduğu şeklinde yorumlanabilir.

5.2.5 Evli Bireylerin Kendi Aileleriyle Yaşadıkları Sorunlara ve Sıklıklarına Yönelik Bulguların Yorumları

Araştırmaya katılan evli bireylerin kendi aileleriyle yaşadıkları sorunların sıklıklarına yönelik elde edilen bulgulara göre evli bireyler kendi aileleriyle en çok iletişim sorunları yaşamaktadır. Sonrasında ise kişilik farklılıklarından kaynaklı sorunlar yaşamaktadır. En az yaşadıkları sorunları ise güç çatışmasından kaynaklı ve mal paylaşımına ilişkin sorunlar olarak belirtmişlerdir.

2009 Boşanma Nedenleri Araştırmasına göre; evli bireylerin köken ailelerinin aile içi ilişkilerdeki müdahaleleri azımsanmayacak bir orandadır. Araştırmaya katılan evli bireylerin de evliliklerinin ilk bir yılında en çok köken ailelerle ilgili sorun yaşadığını göz önünde bulundurursak, köken aileyle en çok sorun yaşanan alanlar iletişim sorunları ve kişilik farklılığından kaynaklanan sorunlardır. Weiten (1986) tarafından yapılan araştırmada akrabalarla olan ilişkilerdeki sorunlar, evlilikte sıklıkla sorun ve çatışma yaşanmasına neden olan sorunlar olarak belirtilmiştir. Ayrıca Risch, Riley ve Lawler (2003) yaptıkları araştırmalarında köken aile ile ilgili problemleri evlilikteki en önemli problemlerden biri olarak belirtmiştir.

Yapılan araştırmalara bakıldığında köken ailelerle yaşanan sorunların eşlerin evlilik ilişkisine oldukça etkilemektedir. Bu bulgu, eşlerin kendi aileleriyle aralarında kişilik farklılıklarının olması, kurulan yanlış iletişim kalıpları ve bu iletişim kalıplarının işlevsel olanlarla değiştirilememesi, bu durumun farkına varılamaması ve gittikçe büyüyen bir iletişim boşluğu oluşması, dolayısıyla bu durum eşlerin sıklıkla iletişim

sorunları ve kişilik farklılıklarından kaynaklı sorunlar yaşamalarına neden olduğu şeklinde yorumlanabilir.

5.2.6 Evli Bireylerin Eşlerinin Aileleriyle Yaşadıkları Sorunlara ve Sıklıklarına Yönelik Bulguların Yorumları

Araştırmaya katılan evli bireylerin eşlerinin aileleriyle yaşadıkları sorunların sıklıklarına yönelik elde edilen bulgulara göre evli bireyler eşlerinin aileleriyle en çok özel hayata müdahalede bulunmadan dolayı sorunlar yaşamaktadırlar. İkinci olarak ise kişisel farklılıklardan kaynaklı sorunlar yaşamaktadırlar. En az yaşadıkları sorunlar ise mal paylaşımına ilişkin sorunlar ve güç çatışması olarak ifade edilmiştir.

Özügurlu (2006) tarafından yapılan araştırmada eşler istemediği halde köken ailelerin özel hayata müdahalesinden şikayetçi olan çiftlerin oranı yüzde 56'dır. 2006 yılında yapılan aile yapısı araştırması verilerine göre eşin ailesiyle sorun yaşayanlar bireylerin oranı yüzde 10,8'dir. Ayrıca kadının eşinin ailesiyle geçinememesi yüzde 13 oranında kadınlar tarafından boşanma sebebi gösterilirken, yüzde 12 oranında erkekler tarafından boşanma sebebi olarak gösterilmektedir.

Bu bulgular özellikle geleneksel aile yapısına sahip çiftlerin evliliklerinde riskli çatışmalar yaşamalarına neden olan en önemli etmenlerden biri eşin ailesinin özel hayata müdahalede bulunması olduğunu göstermektedir. Bu durum genellikle kendini gelin-kayınvalide arası gerginlikler olarak göstermektedir. Köken aile bağlarının kuvvetli olması aileler arasında dayanışma, destek gibi olumlu davranışları beraberinde getirebileceği gibi bu ilişkilerin çok sıkı olmasından kaynaklı aile içindeki sorunlara müdahale edilmesi gibi davranışları da doğurduğu düşünülmektedir. Bu sonuç eşlerin birbirlerinin köken aileleri yüzünden taraf olma durumu yaşayabileceği gibi çatışmalara da sürüklenebilecekleri şeklinde yorumlanabilir.

5.2.7 Evli Bireylerin Aile Bireyleri İle Sorun Yaşama Sıklıklarına Yönelik Bulguların Yorumları

Araştırmaya katılan evli bireyler sırasıyla aile içerisinde en çok eşlerinin ailesi, çocukları, kendi ailesi ve eşleriyle sorun yaşamaktadır.

TÜİK tarafından yapılan 2009 Boşanma Nedenleri Araştırmasında ve Özüğurlu (2006) tarafından yapılan araştırmada evli bireylerin eşlerinin ailesiyle yaşadıkları sorunların oranı azımsanmayacak bir oranda olduğu görülmektedir. Yapılan bir çok araştırmada çocukların doğumu ve sayısı eşlerin evlilik uyum ve doyumu arasında negatif korelasyon bir ilişki bulunmaktadır (Twenge, Campbell ve Foster 2003; Lawrence, Eldridge ve Christensen 1998; McCubin 1990; Taşköprü 2013). Ve yine yapılan pek çok araştırma sıklıkla çatışmaya maruz kalan çocukların daha fazla davranış problemleri yaşadıklarını ortaya koymuştur (Cummings ve ark. 1981; Porter & O' Leary 1980; Jankins & Smith 1991; Şirvanlı-Özen 1998).

Bu bulgu, evli bireylerin sıklıkla eşlerin ailesiyle çatışma yaşaması, bu çatışmaların çocuklara yansması, çocukların daha fazla davranış problemleri yaşayarak ailesiyle sorun yaşaması ve bu durumun kısır bir döngü halinde devam ettiği şeklinde yorumlanabilir.

5.2.8 Evli Bireylerin Aile İçinde Çözemediği Sorunlarda Kimden Yardım Aldıklarına Yönelik Bulguların Yorumları

Araştırma kapsamında elde edilen bulgularda önemli bir nokta evli bireylerin yarısından fazlası ya kendi ailesinden yardım almakta ya da kimseden yardım almamaktadır. Elde edilen bulgularda önemli bir diğer nokta ise, ailelerin komşularından ve arkadaşlarından yardım almalarının azlığıdır.

2011 yılında yapılan aile yapısı araştırmasında da bireylerin sorunun çözümünde yüzde 62'si destek almayı düşünmediğini belirtirken, yüzde 23'ü ise aile büyüklerinden yardım almayı düşündüklerini belirtmiştir. Yine aynı araştırmada sorun çözümünde komşusuna ve arkadaşına danışan birey oranı yok denecek kadar azdır. Baltacı (2010) tarafından yapılan araştırmada da evli kadınlar ya hiç kimseden ya da eşinden yardım almaktadır. Bu araştırmada da komşusuna ve akrabalarına başvurma oranı neredeyse yok denecek azdır. Uzmana başvurma oranları ise yok denecek kadar az orandadır.

Bu bulgu, profesyonel bir uzmana başvurmayan ailelerde aile içinde ortaya çıkan sorunların çözümünde sosyal çevrelerinden destek alması, sosyal çevrenin yapıcı katkısı, arabulucu olarak sıklıkla görülebilmektedir. Türk toplumunda aile büyüklerinin yol göstericiliği hala önemsenmekte ve aile içindeki sorun yargı aşamasına gelmeden önce ara bir formül olarak kabul edilebilir. Eşlerin kendi aileleri tecrübelerine dayanarak aile içinde çıkan sorunların çözümü konusunda yol gösterici olabilmektedirler. Ayrıca günümüzde özellikle de büyük şehirlerde komşuluk ilişkileri zayıflamaya başlamış hatta neredeyse yok olmaktadır. Bireylerin iş hayatıyla birlikte bir rekabet ortamına girmesi, çocukların okul, ailelerin çevre ilişkilerine zarar vermektedir. Bireyler artık ya kendi ailelerine güvenip onlardan yardım istemekte ya da hiç kimseden yardım isteyememekte olduğu şeklinde yorumlanabilir.

5.2.9 Evli Bireylerin Aile İçinde Çözülemeyen Sorunlarda Başvurulmak İstenen Uzmana İlişkin Bulgularının Yorumları

Araştırmanın bulgularına göre evli bireyler ailevi sorunlarının çözümünde en çok aile ve çift danışmanına sonra psikolojik danışmana başvurmak istemektedirler.

Bu bulgu aile danışmanlığına ihtiyacın olduğu, hizmetin verilebilmesi için insanların hazır olduğu, direnç gösterilmediği ve aile danışmanlığı yardımının istendiğini şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca araştırmanın yapıldığı Ümraniye bölgesi sosyo-ekonomik özellikleri bakımından orta düzeyde bölgedir ve bu bölgedeki insanlar aile danışmanlığı

yardımına başvurmak istemektedirler. Ülkemizin de çoğunlukla orta sosyo-ekonomik düzeyde olduğunu düşünenecek olursak Türkiye'nin de aile danışmanlığı yardımına başvurma profilinin bu yönde olduğu söylenebilir. Ailede yaşanan ve kendi içinde çözülemeyecek duruma gelen sorunlar için aileler profesyonel yardıma başvurabilmektedir. Aile danışmanı, çocuk gelişimci, psikolojik danışman, sosyal hizmet uzmanı, psikolog, psikiyatrist ve benzeri meslek uzmanlarından yardım alınabilir. Sözü edilen meslek uzmanları kendi alanında uzmandır ve alanlarında sahip oldukları yeterlilik ve donanımla sorununu çözemeyen ailelere yardımcı olabilirler. Ancak yapılan araştırmalara göre başvuru sayısı oldukça azdır (Baltacı 2010; Göç 2006). Bu bulgu ise ailelerin yaşadıkları bir yada bir çok engellenme durumu ile aile danışmanına başvuramadıkları şeklinde yorumlanabilir.

5.2.10 Evli Bireylerin Aile İçi Sorunların Çözümünde İzlenen Yollara İlişkin Bulgularının Yorumları

Araştırmaya katılan evli bireylerin aile içi sorunların çözümünde izledikleri çözüm yollarına ilişkin bulgulara göre evli bireyler çoğunlukla karşılıklı konuşarak, problemimizi çözmek için ailecek çeşitli yollar bulmaya çalıştıklarını belirtmişlerdir.

Bu veri ailelerin çoğunlukla sorunlarını birlikte çözmeye çalışmaları aile danışmanlığı yardımına birlikte gelebileceklerini ve araştırmaya katılan evli bireylerin yarısından fazlasının sorunlarını sağlıklı bir aile yapısında olması gerektiği gibi paylaşarak ve ortak bir çözüm yolu bulmaya çalışarak çözmeye çalıştığını şeklinde yorumlanabilir.

Burada en dikkat çekici bulgulardan biri de evli bireylerin problemlerinin çözümünde bir uzmana başvurma yüzdelerinin azlığıdır. 2006-2009 yılları arasında psikolog ve psikiyatriste gidemememizin en önemli nedeni nedir? Konusunda yapılan bir anket araştırmasına 38.723 kişi katılmıştır. Katılan bireylerin yüzde 65.18'i (25.240 kişi) danışma ücretleri çok yüksek şeklinde cevap vermiştir. Yüzde 13.8'i kime gideceğimi bilmiyorum, yüzde 8.6'sı güvenemiyorum, yüzde 7'si damgalanmaktan korkuyorum ve

yüzde 5.2'si yaşadığımız yerde yok şeklinde cevap vermiştir.¹⁰ Ayrıca Göç (2006) tarafından yapılan bir diğer araştırmada kadınların ihtiyaç duyup aile danışmanına başvurmama nedenleri, harekete geçmekte zorlanma, erteleme ve ücretini karşılayamama olarak belirtilmiştir.

5.2.11 Evli Bireylerin Aile İçi Sorunları Çözerken Kullanılan Yöntemin Yararlılığına İlişkin Bulgularının Yorumları

Araştırmaya katılan evli bireylerin aile içi sorunları çözerken kullandıkları yöntemlerin yararlılığına ait bulgulara göre araştırmaya katılan evli bireyler sırasıyla; sorunlarını çözerken kullandıkları yöntemin işe yaradığını, bazen işe yaradığını ve kullandıkları yöntemin işe yaramadığını belirtmiştir.

Hünler ve Gençöz (2003) tarafından yapılan araştırmada evlilikte algılanan problem çözme becerilerinin evlilik doyumunun önemli bir yordayıcısı olduğunu belirtmiştir. Canel (2007) yaptığı araştırmasında ailede problem çözme becerilerinin geliştirilmesinin evlilikten alınan doyumunu arttıracaklarını belirtmiştir.

Bu bulgu, ailelerin bir kısmının sağlıklı ailelerdeki gibi problem çözme becerisine sahip olduğu, diğer bir kısmının ise problem çözme becerisine sahip olmadığı ve problemlerini çözebilmek için yardıma ihtiyacı olduğu şeklinde yorumlanabilir.

¹⁰ www.psikoloji.gen.tr / [ziyaret tarihi 20.05.2016]

5.2.12 Evli Bireylerin Ailede Uzun Zamandır Devam Eden Sorunların Varlığına İlişkin Bulgularının Yorumları

Araştırmaya katılan evli bireylerin ailelerinde uzun zamandır devam eden sorunların varlığına ilişkin bulgulara göre evli bireylerin büyük bir çoğunluğu ailelerinde uzun zamanlı devam eden sorun olmadığını, geri kalan kısmı ise ailelerinde uzun zamanlı devam eden sorun olduğunu belirtmiştir.

Bu bulguyla ilgili bir araştırmamaya ulaşılammıştır. Ancak bu bulgu, ailelerin problem çözme yönündeki girişimlerinin sonuç verdiği ve uygun çözüm yöntemi geliştirebildikleri şeklinde yorumlanabilir.

5.2.13 Evli Bireylerin Aile Yaşantısından Memnun Olma Durumlarına İlişkin Bulgularının Yorumları

Araştırmaya katılan evli bireylerin yarısından fazlası aile yaşantısından her zaman ve sık sık memnun olduğunu söylemiştir.

Yapılan araştırmalara göre evli bireylerin aile yaşamlarından memnuniyetinde, ailenin yapısı ve eşlerin uyum düzeyinin önemli bir etkisi vardır. Ayrıca Hortaçsu (2007) ve Yıldız (2013) 'ın yaptığı araştırmaya göre flört ederek evlenen çiftlerin evlilik uyumları görücü usulü yöntemiyle evlenenlere göre daha fazladır. Bu bulgu araştırmaya katılan evli bireylerin yarısından çoğunun eşleriyle uyumlarının iyi bir düzeyde olduğu ayrıca araştırmanın örnekleminin çoğunluğunun flört ederek evlendiği göz önünde bulundurulursa evlilik uyumlarının yüksek olması dolayısıyla evlilikten memnun olmaları ve evlilik sürecinde bireylerin aile yaşantılarından memnun olmaması ilişkisel problemlerin yaşanmasına neden olacağı şeklinde yorumlanabilir.

5.2.14 Evli Bireylerin Aile Danışmanından Yardım Almak İstenen Sorun Alanlarına İlişkin Bulgularının Yorumları

Araştırmaya katılan evli bireylerin hangi sorun alanlarında aile danışmanından yardım almak istediklerine dair bulgulara göre 32 sorun alanından en çok yardım alınmak istenen sorun alanları ebeveyn-çocuk iletişim sorunları, çocuklarla ilgili sorunlar, ergenlik dönemi ile ilgili sorunlar, stresle başa çıkma sorunları, eşin ailesiyle iletişim sorunları, evle çocuklarla ilgili iş bölümü, köken ailelerle ilgili sorunlar, kişilik farklılıklarından kaynaklanan sorunlar ve evdeki sorumluluklarıyla ilgili sorunlar olarak belirtilmiştir.

Göç (2006) tarafından yapılan araştırmada kadınların büyük bir çoğunluğu aile yaşamı konusunda bilgi almayı istemekte, bu konuların en sık bilgi alınmak istenen alanı aile içi iletişim ve çocuk yetiştirme dir.

Bu bulgu, ailelerin en çok yardım almak istedikleri alanların çocuklarla ilgili olduğu dolayısıyla ailelerin çocuklarla ilgili sorunlarla baş edemedikleri ve aile danışmanlığından bu konuda beklentilerinin olduğu şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca yapılan araştırmalara göre ailelerin sahip olduğu çocuk sayısı arttıkça evlilik doyumunda azalma olduğu saptanmıştır (Twenge, Campbell ve Foster 2003; Lawrence, Eldridge ve Christensen 1998; McCubin 1990; Taşköprü 2013). Ancak ailelerin evlilik doyumları düşmesine karşın aile danışmanlığına başvurmak isteyecekleri sorun alanlarında evlilikle ilgili sorunlar başta yer almamaktadır. Daha çok çocuklarla ilgili sorunlarda aileler yardım almak istemektedirler. Çocukları için başvuran ailelerle çalışılmaya başlandığı takdirde bir süre sonra sorunun bir parçası olarak evlilik ilişkilerinde de bir sorun olduğunu gözlemlemek mümkün olabilir.

6. SONUÇ

Evlilik ilişkisinde, bireylerin ihtiyaçlarının ve beklentilerinin gerçekleşmemesi, eşler arasındaki etkileşim, paylaşma ve sosyal ilişkilerin hoşgörü sınırlarını aşacak şekilde ciddi şekilde bozulması, eşlerin birinde ya da her ikisinde birden stres oluşturmakta ve bu durum doyumun azalması ile birlikte boşanmaya doğru gidilmesine neden olmaktadır.

Yapılan istatistiksel analizler sonucunda elde edilen bulgular şu şekilde özetlenebilir: Evli bireylerin aile danışmanlığından beklentileri eğitim durumuna ve evlilik süresine göre anlamlı farklılık gösterirken, cinsiyete, yaşa, çocuk sayısına, eşlerini seçme biçimlerine, sosyo-ekonomik durumlarına ve aile danışmanlığı yardımına ilişkin bilgi düzeyi algılarına göre farklılık göstermemektedir.

Evli bireylerin evliliklerinin ilk bir yılında en çok köken ailelerle ilgili sorunlar olduğunu ifade etmişlerdir. Evliliklerinin iki-beş yılları arasında en çok kişilik farklılıkları ile ilgili sorunlar, evliliklerinin son yıllarında ise en çok evle ve çocuklarla ilgili iş bölümü sorunları yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Çocuklarıyla en çok yaşadıkları sorunu çocukların evdeki sorumlulukları, kendi aileleri ile en çok yaşadıkları sorunu iletişim sorunu, eşlerinin ailesi ile en çok yaşadıkları sorunu ise özel hayata müdahalede bulunmanın yarattığı sorunlar olarak ifade etmişlerdir. Evli bireyler en çok eşlerinin aileleriyle sorun yaşamaktadırlar ve aile içinde çözülemeyen sorunlarda en çok kendi ailesinden yardım alarak çözmeye çalışmaktadır. Evli bireyler aile içinde çözülemeyen sorunlarda karşılıklı konuşarak problemlerini çözmek için çeşitli yollar bulmaya çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Evli bireylerin yüzde 44'ü buldukları çözüm yollarının işe yaradığını, yüzde 43'ü ise bazen işe yaradığını söylemiştir. Çözülemeyen sorunlarda en çok aile ve çift danışmanına başvurmak istediklerini belirtmişlerdir. Evli bireylerin yüzde 81'inin ailesinde uzun zamandır devam eden sorun bulunmamakta ve yüzde 71'i aile yaşantısından her zaman ve sık sık memnun olduğunu ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan evli bireylerin aile danışmanından en çok yardım almak istedikleri beş sorun alanı ise; ebeveyn-çocuk iletişim sorunları, çocuklarla ilgili sorunlar, ergenlik

dönemi ile ilgili sorunlar, stresle başa çıkma sorunları ve eşin ailesiyle iletişim sorunları olarak ifade edilmiştir.

Aile danışmanlığı alanında evlilik hoşnutsuzluğunun giderilmesine yönelik çalışmaların yapılmasının eşler arasındaki sorunları azaltacağı, çatışmaları ve boşanmaları engelleyebileceği düşünülebilir. Böylece aile bağları korunarak kültürel bir miras olan evlilik ve aile yapısı korunarak sürekliliği sağlanmış olur. Ayrıca bu tür çalışmalarla evlilik hoşnutsuzluğu giderilerek daha mutlu, sevgi ve saygının olduğu bir evlilik ve aile ilişkileri kurulacağı için hem evli bireylerin ruh sağlığı korunmuş hem de o aile de yetiştirilmeye çalışılan çocukların sağlıklı gelişmeleri sağlanmış olur. Hatta daha ileri düzeyde düşünüldüğünde, eşlerin evliliklerinden hoşnut bir şekilde ilişkilerini devam ettirmeleri çocukları ve çevreleri içinde olumlu birer model olacaktır. Dolayısıyla böyle bir aile de yetişmiş bir birey gelecekte daha sağlıklı ve mutlu bir evlilik yaşantısı geliştirebilir.

Sağlıklı bir toplum için sağlıklı ailelerin kurulması ve sürdürülmesi çok önemlidir. Araştırmada elde edilen bulgular ve yapılan alan yazın taraması, bu süreçte aile danışmanlığı yardımının kritik önemini ortaya koymaktadır. Aile danışma merkezleri tarafından önleme ve tedavi amaçlı verilecek aile eğitimleriyle boşanma oranları azaltılabilir. Dolayısıyla da aile danışmanlığı yardımı, ailelerin daha sağlıklı ilişki geliştirmelerini sağlama ve boşanma oranlarını belli bir ölçüde düşürme konusunda yardımcı olabilecektir.

Araştırma sonuçlarına göre evli bireyler kendi aileleriyle en çok iletişim sorunları yaşamaktadırlar. Açık ve dürüst bir iletişim aile üyelerinin birbirlerine olan saygı ve sevgilerini hatta yeri geldiğinde farklılıklarını ifade edilebildiği bir atmosfer sağlar. İletişim sayesinde aile üyeleri kaçınılmaz olan sorunlarını çözebilirler. Ancak güçlü bir iletişim ile sağlıklı ve etkili aile ilişkileri kurulabilir, zayıf bir iletişim de sağlıksız aile içi ilişkilere sebep olur. İletişim, aile sisteminin işleyişinde ve işbirliği, karar verme gibi işlevler için gereklidir. Sağlıklı bir iletişim, kişilerin birbirlerini daha iyi tanımalarına, kaynakların kullanımında beraberliğin sağlanmasına, davranışlarda koordinasyona, amaçların belirlenmesine, kişilerin kendilerine ve diğer kişilere saygı duymalarına

olanak sağlamaktadır. Bu yanlış iletişim kalıpları ortadan kalkması ile aile içi iletişim kaynaklı olan birçok sorun da ortadan kalkabilmektedir. Aile danışmanlığı bu konuda ailelere destekçi olabilecek bir uzmanlık alanıdır. Ailelerle terapi yapabileceği gibi onlara aile içi iletişim semineri vererek sağlıklı iletişim kurma süreçlerine müdahil olabilir.

Araştırma sonuçları incelendiğinde evli bireylerin çocuklarıyla ilgili sorun yaşamakta olduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın örnekleminin ilkökul düzeyinde çocuğu olan evli bireyler olduğu göz önünde tutulacak olursa; aileler en çok çocuklarıyla ilgili yaşadıkları sorunlar için aile danışmanlığına başvurmak istemektedirler. Evlilik uyumunun düşük olması ise aileleri aile danışmanlığına ihtiyaç duymasına neden olabilmektedir. Ailelerin ailesel sorunlarda en çok aile ve çift danışmanına başvurmak istemesi ve aile danışmanlığından yardım almak istenen ilk üç sorun alanının çocuklarla ilgili olması aile danışmanlığı yardımından çocuk sorunlarının çözümünde beklentilerinin olduğunu göstermektedir.

Çocuklar, anne-baba arasında yaşanan çatışmaya, korku, öfke ve stres gibi olumsuz duygu durumları ile tepki vermektedirler. Ayrıca çocuklar, anne-baba çatışması karşısında çoğu zaman birinin tarafını tutmak zorunda kalmakta, bunun sonucu olarak ta aile içi genel uyum bozulabilmektedir. Dolayısıyla çatışmaya maruz kalan çocukların akademik başarı, davranış, psikolojik uyum, benlik saygısı ve sosyal ilişkiler gibi alanlarda sorun çıkması durumunda aile bireylerinin birbirlerini etkilediği göz önünde bulundurularak ailenin bu süreçte ortaya çıkan problemlerin çözümü için birlikte aile danışmanlığı yardımından faydalanmalarında büyük yarar olacaktır. Çocukların daha olumlu yaşantılar yaşamaları kendi gelişimleri açısından daha faydalı olacaktır. Dolayısıyla böyle bir aile de yetişmiş bir birey gelecekte daha sağlıklı ve mutlu bir evlilik yaşantısı geliştirebilir. Sonuç olarak daha sağlıklı bir toplum için sağlıklı ailelere ve sağlıklı aileler için de aileyi destekleyecek her türlü kuruma, desteğe ve özellikle aile danışmanlığı yardımına ihtiyaç vardır.

6.1 ÖNERİLER

Evlilik öncesi ilişki geliştirme programları evlilikten alınan doyumunu arttırdığı içindolaylı olarak evlilik süresini de arttıracakı düşünülebilir. Buna bağlı olarak çiftlerin evlenmeden önce, evlilik öncesi danışmanlıkı yardımının devlet eliyle tüm çiftlere zorunlu ve ücretsiz olarak verilmesi gerekmektedir. Bu danışmanlık hizmetini verebilecek profesyonel meslek elemanı sayısının arttırılabilmesi için evlilik danışmanlıkı, aile danışmanlıkı gibi programların üniversitelerin lisans, yüksek lisans ve doktora programlarında ele alınmalıdır. Aile Danışma Merkezlerinde uzmanlar tarafından evlilik öncesi eğitimi verilmeli hatta zorunlu hale getirilmelidir. Böylece toplumda sağlıklı evlilik ve aile sayısı arttırılabilir.

Aile danışma merkezleri buldukları çevrenin özelliklerini ve aile danışmanlıkından beklentilerini dikkate alarak hizmetleri planlamaları ve ağırlıklı olarak ailelerin ne tür ihtiyaçları ve beklentileri olduğunu göz önünde tutarak hizmet vermeleri, merkezin amaçlarına ulaşabilmesi açısından önem taşımaktadır. Bu merkezlerin temel hedeflerinin ailelerin gelişimi ve dengesi önündeki engellerin kaldırılması odağında, sorun çözücü olduğu kadar, güçlendirici olması da gerekmektedir.

Araştırmada yaş, cinsiyet, gelir düzeyi, çocuk sayısı ve aile danışmanlıkına ilişkin algılanan bilgi düzeyi değişkenlerinin aile danışmanlıkından beklentileri değiştirmedeği saptanmıştır. Bu nedenle eğitim ve hizmet verilirken ve tanıtılırken tüm bu gruptaki bireyler dikkate alınmalıdır.

Ebeveynler çocukları için çok önemli bir rol modelidir. Dolayısıyla ebeveynler çocukları için evlilik ve uyumlu eş ilişkisi devam ettirme amacıyla eğitim ve aile danışmanlıkı yardımı almaya yönelik uygun bir anlayışa gelmeleri için medya aracılıkıyla (kamu spotlarıyla) dikkatleri çekilmelidir. Hatta dizi senaryolarında bu konuya özenle yer verilmesi yararlı olabilir.

Ailelerin yaşadıkları sorunlar bilimsel çalışmalar ile ele alınmalı, bu yolla yasa yapıcılar ve kamuoyu odağında farkındalık geliştirilmelidir.

Farklı evren ve örneklerde ülkemizde evli bireylerin yaşadıkları sorunlar araştırılmalı ve sınırlı sayıdaki bulgulara katkı sağlanmalıdır. Bu bulgular özellikle hazırlıklı olunması gereken problem alanlarına ilişkin aile danışmanlığı eğitim programlarının güncellenmesi sağlanabilir.

Aile danışmanlığına ilişkin Türkiye’de geçerliği ve güvenilirliği olan ölçme aracı ve soru listelerinin sayı ve çeşitliliğinin artırılmasına öncelik verilmelidir. Böylece farklı ve önemli konularda daha fazla sayıda araştırma yapılması desteklenebilir.

Bu araştırma kapsamında geliştirilen ABDÖ’nün farklı araştırma gruplarında geçerlik ve güvenilirliğine ilişkin destekleyici kanıt olup olmadığı araştırılmalıdır.

Ailelerin aile danışmanlık hizmetinden faydalanmalarının önündeki engellerin anlaşılmasına yönelik betimleyici nicel ve nitel araştırmalar yapılabilir. Özellikle kültürel farklılıklar ve bu yardımın yükleyebileceği ekonomik yükün etkileri dikkatle araştırılmalı ve uygulanabilir öneriler geliştirilmelidir.

Ailelerin yaşadığı sorunların çözümüne ve aile danışmanlığı uygulamalarına katkıda bulunulması için etkililiği sınanmış eğitim programlarının hazırlanmasına gereksinim vardır. Bu amaçla yapılacak deneysel araştırmalar çok önemli olacaktır. Özellikle sorun çözme, karar verme, çatışma yönetimi, stresle başa çıkma, aile içi ilişkiler, insan ilişkileri ve iletişim becerileri alanında yapılacak deneysel araştırmaların ürünü eğitim modülleri alana önemli katkı sağlayabilir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Aktaş, A. M.(2005). *Ailelerle çalışmak, profesyonellerin rol ve fonksiyonları*. Aile Danışmanlığı El Kitabı. Çiğdem Arıkan, Aliye Mavili Aktaş, Sunay İl ve Diğerleri. s.93-105. Ankara: Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Eğitim Merkezi Başkanlığı- Hacettepe Üniversitesi Aile Hizmetleri Uygulama ve Araştırma Merkezi (AHUM) Müdürlüğü.
- Anderson, S.S. & Sabatelli, R.M. (2006). *Family interaction:a multigenerational development perspective*. Boston: Pearson.
- Barker, R. (1999). *The social work dictionary*. U.S.A: Routledge Press.
- Belsky, J. (1990). *The Effects of Children on Marriage*. The Psychology of Marriages Conceptual, Emprical and Applied Contributions (Editor. Fincham Frank D., Thomas N., Bradbury). Newyork Guilford Press.
- Brown, M., & Cudeck, R. (1993). *Alternative ways of assessing model fit*. In: K. A. Bollen & J. S. Long (Eds.), *Testing structural equation models* (s. 136-162). Beverly Hills, CA: Sage.
- Bulut, I. (1990). *Aile değerlendirme ölçeği el kitabı*, Ankara: Özgüzelış Matbaası.
- Bulut, I. (1993). *Ruh hastalığının aile işlevlerine etkisi*. Kadın ve Sosyal Hizmetler Müşteşarlığı, Ankara.
- Büyüköztürk, Ş. (2016). *Sosyal bilimler için veri analizi kitabı*. Pegem Akademi. 22.Basım: Ankara.

- Canel, A. N. (2007). *Ailede problem çözme, evlilik doyumu ve örnek bir grup çalışmasının sınanması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Corey, G. (2008). *Psikolojik danışma, psikoterapi kuram ve uygulamaları*. Ankara: Mentis Yayıncılık.
- Çakır, S. (1996). *Osmanlı kadın hareketi*. Metis Yayınları, 2.Basım, S.18.
- Çakmak, D. (1997). *Uyuşturucu madde kullanımının aile üstüne etkisi*. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayını. Ankara.
- Çiftçi, A. & Biçiçi, İ. (2005). *Aile rehberi*, T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Fisher, H. E. (2004). *Cinsel aşkın anatomisi*.(M. Gaspıralı, Çev.). İstanbul: Varlık Yayınları.
- Frude, N. (1991). *Understanding family problems*, Chishester: John Wiley and Sons.
- Geçtan, E. (1982). *Çağdaş yaşam ve normal dışı davranışlar*. Ankara: Maya Matbaacılık, 12. Basım.
- Gladding, S.T. (2011). *Aile terapisi tarihi, kuram ve uygulamaları*. (İ. Yıldırım ve İ. Keklik, Çev.). Ankara: Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği Yayınları, 5. Basım.
- Goldenberg, H. & Goldenberg, I. (2007). *Family therapy: an overview*. Belmont, CA: Thomson Higher Education.
- Karasar, N. (2006). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- Karataş, K. & Acar, B.Y.(2008). *Aile destek hizmetlerinin değerlendirilmesi ve kalite standartlarının geliştirilmesi*.(Haz.Özlem Sezgin). Yayın No: 135. Ankara: T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü.
- Kessler, H. (2014). *Evlilik terapisi*, (Çev. Şallı, Y.), İstanbul. Prestij Yayınları.
- Kline, P. (1994). *An easy guide to factor analysis*, London: Routledge.
- Koşar, N. G. (1992). *Sosyal hizmetlerde aile ve çocuk refahı alanı*. 2.Basım. Ankara.
- Köknel, Ö. (1997). *İnsanı anlamak*. İstanbul: Altın Kitapları.
- Kuzgun, Y. (1991). *Aile danışmanlığı hizmetleri*. Türk Aile Ansiklopedisi.
- Kuzgun, Y. (1991). *Rehberlik ve psikolojik danışma*. Ankara: ÖSYM Yayınları.
- McCubin, H.I. (1990). *Marital and family satisfaction*. Families: What Makes Them Work. Updated Edition. Sage Publition. London.
- Nazlı, S. (2003). *Aile danışmanlığı*. Ankara: Nobel Yayınları. 5.Baskı.
- Nichols, M.P. (2013). *Aile terapisi; kavramlar ve yöntemler*. (O. Gündüz, Çev.). İstanbul: Kaknüs Yayınevi.
- Nystul, M.S. (1993). *The art and science of counseling and psychotherapy*. New York.
- Onur, B. (1999). *Gelişim psikolojisi*. Ankara: İmge Yayınları.
- Ögel, K. (2002). *Bağımlılığı önleme anne-babalar öğretmenler için kılavuz*. İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık.

- Özüğurlu, K. (2006). *Eşlerde problem çözme. Ana – baba okulu*. 12. Baskı. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Özgüven, İ.E. (2000). *Evlilik ve aileterapi*. Ankara: Pdrem Yayınları.
- Sayın, Ö. (1990). *Aile sosyolojisi*. İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları. No:57.
- Sharf, R. S. (2008). *Theories of psychotherapy and counseling concepts and cases* (4th ed.). Belmont: Thomson Brooks/Cole.
- Subotnik, R. (2007). *Cyber, İnfidelity*. In P.R. Pelyso, (Ed.), *İnfidelity: apractitioner's guide to working with couples in crisis*. S.169-190. New York: Taylor and Francis.
- Tarhan, N. (2012). *Evlilik psikolojisi*. İstanbul: Timaş Yayınları. 14. Baskı.
- Şener, A. & Terzioğlu, G. (2002). *Ailede eşler arası uyuma etki eden faktörlerin araştırılması*. Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı. Ankara
- Terzioğlu, R.G. (1987). *Ev idaresi ilkeleri*. Ankara: Doğu Matbaa.
- Textor, M.R. (1989). *The divorce and divorce therapy handbook*, Northvale: Jason Aranson.
- Ünlü, S. (2001). *Aile yapısı ve özellikleri*. Eskişehir: AÖF Yayınları.
- Ünlü, S. (1993). *Aile Yapısı ve İlişkileri*. <http://books.google.com>.
- Velidedeoğlu, K.N. (2011). *Kadın erkek ilişkilerinde sorunlar ve çözümleri*. Ankara: Elif Yayınevi.

Yazıcıoğlu, Y. & Erdoğan, S. (2004). *SPSS uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri*.
Ankara: Detay Yayıncılık.

Yörükoğlu, A. (1997). *Değişen toplumda aile ve çocuk*. İstanbul: Özgür Yayınları, 5.
Basım.

Sürekli Yayınlar

- Aktaş, A. M. (2004). Aile terapisinde sosyal hizmet yaklaşımı. *Aile ve Toplum Dergisi*, **77** (2), 33-43.
- Alpaydın, Y. & Canel, A. N. (2011). Aile eğitimi üzerine notlar. T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı: *Aile ve Toplum Hizmetleri*, Ankara.
- Apter, T. (2009). *Domestic intelligence: teens and parents in conflict*, Psychology Today.
- Arın, M. C. (1996). Kadına yönelik şiddet. *Cogito*, **6**,305-312.
- Aslan, K. (2002). Değişen toplumda aile ve çocuk eğitiminde sorunlar. *Ege Eğitim Dergisi*, **1**(2).
- Ayyıldız, H. C. & Ustasüleyman, T. (2006). Üretim ve pazarlama bölüm çalışanları arasındavranışsal değişkenlerin firma performansı üzerine etkisine ilişkin yapısal bir modelönerisi.*Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, **17**, 21-38.
- Bal, A. & Bedel, A. (2015). The effect of family counseling training on the relationship between mother-father and the child. *The Online Journal of Counseling and Education*, **4**(3),1-14.
- Becvar, R. J. & Becvar, D. D. (1982). *Family development through the life cycle. Systems The Oryand Family Therapy*. Lanham: University Press of America.
- Bektaş, M. & Özben, Ş. (2016). Evli bireylerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin bazı sosyo-demografik değişkenler açısından incelenmesi. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*,**14**(1).

- Beşpınar, F. U. (2013). *Türkiye’de evlilik. Türkiye’de aile yapısı araştırması, tespitler ve öneriler*. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. Ankara.
- Beyazyürek, M. & Şatır, T. T. (2000). Madde kullanım bozuklukları. *Psikiyatri Dünyası*, **4**,50-56.
- Broderick, P. & Weston, C. (2009). Family therapy with a depressed adolescent. *Psychiatry*, **6**,32-37.
- Buck, N. (2011). Peaceful parenting: parents and children in conflict. *Psychology Today*.
- Burgess, E.W. & Cottrell, L.S. (1998). Predicting success or failure in marriage, *NewYork: Thoemmes Press*
- Byrne, B. M. & Campbell, T. L. (1999). Cross-cultural comparisons and the presumption of equivalent measurement and theoretical structure: a look beneath the surface. *Journal of Cross-Cultural Psychology*,**30**, 555-574.
- Carroll, J. & Doherty, W. (2003). Evaluating the effectiveness of premarital education. *Family Relations*. **3**(52), 105-118.
- Carter, B. & McGoldrick, M. (2005). The expanded family life cycle. *AllynandBacon*
- Coontz, S. (2006). The origins of modern divorce. *Family Process*, **46**(1), 7-16.
- Cummings, E.M., Zahn-Waxler, C. ve Radke- Yarnow, M. (1981). Young childrens responses to different forms of expressions of angerland affection by others in the family. *Child Development*, **52**: 1274-1281.
- Çağ, P. & Yıldırım, İ. (2013). Evlilik doyumunu yordayan ilişkisel ve kişisel değişkenler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, **39**(4), 13-23.

- Çelik, E. (2013). Evlilik hoşnutsuzluğu ölçeğinin türkçeye uyarlanması: Geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Turkish Studies*, **8/12**, 249-261. Ankara.
- Dattilio, F.M. (2012). Cognitive - behavioral family therapy. *In Encyclopedia of The Science of Learning*. Nobert M. Seel Edt. (p.623-625).
- Dumon, W. (1991). Avrupa topluluğu ülkelerinde aile politikaları. (M. R. Esengün, Çev.) *Aile ve Toplum Dergisi*. **1(2)**, 5-15.
- Dush, C. Taylor, M. ve Kroeger, R. (2008). Marital happiness and psychological well-being across the life course. *Family Relations*. **57(2)**, 211-226.
- Duyan, V. (2003). Aileye yönelik planlı müdahale sürecinin aşamaları. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*. Sayı: **14** (1), 41-61.
- Goodwin, P., McGill, B. ve Chandra, A. (2009). Who marries and when? Age at first marriage in The United States, 2002. (Report no. 19). Hyattsville, Md: *National Center for Health Statistics*.
- Gordon, K.C., Baucom, D. H. ve Snyder, D. K. (2004). An integrative intervention for promoting recovery from extramarital affairs. *Journal of Marriage and Family Therapy*, **30**, 1-12.
- Gottman, J. M. & Levenson, R. W. (2000). The timing of divorce: predicting when a couple will divorce over a 14 year period. *Journal of Marriage and The Family*, **62** (August), 737-745.
- Gökçimen, S. (2008). Ülkemizde kadınların siyasal hayata katılım mücadelesi. *Yasama Dergisi*, s.10.

- Grych, J.H. & Fincham, F.D. (1990). Marital conflict and children's adjustment: cognitive contextual framework. *Psychology Bulletin*, **108**: 267-290.
- Hansen, T. Hans (2005). Unemployment and marital dissolution: a panel data study of Norway, *European Sociological Review*, **21**(22), 135-148.
- Hortaçsu, N. (2007). Family-versus couple-initiated marriages in Turkey: similarities and differences over the family life cycle. *Asian Journal of Social Psychology*, **10**,103-116.
- Hu, L. T. & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structural analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling*, **6**, 1-55.
- Hünler O. S. & Gençöz T. (2003). Boyun Eğici Davranışlar Ve Evlilik Doyumu İlişkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, **18** (51). 99–108.
- İçağasıoğlu Çoban, A. & Özbesler, C. (2009). Türkiye’de aileye yönelik sosyal politika ve hizmetler. *Aile ve Toplum*. Yıl:11 Cilt:5 Sayı:18 Temmuz- Ağustos-Eylül.
- Jenkins, J.M. & Smith, M.A. (1991). Marital Dishormany and children's behavior problems: aspects of poor marriage that affect children adversely. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, **32**:793-810.
- Johnston, J.R., Kline, M. ve Tschann; J. M. (1989). Ongoing postdivorce conflict: effects on children of point Custody and frequently Access. *American Journal of Orthopsychiatry*, **59**:576-592.
- Kalaycı, A.R., Nuran, M.N., Çiftçi, A. ve Şen; R.B. (2008). *V. aile şurası destek hizmetleri bildirimleri*. ASAGM (Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü), Ankara.

- Kalmijn, M., De Graaf, P. M. ve Poortman, A. (2004). Interactions between cultural and economics determinants of divorce in the Netherlands. *Journal of Marriage and Family*, **66**, 75-89.
- Kaslow, N. J., Thompson, M., Meadows, L., Chance, S., Puett, R., Hollins, L. ve Kellermann, A. (2000). Risk factors for suicide attempts among african american women. *Depression and Anxiety*, **12**, 13-20.
- Kersten, K.K. (1990). The process of marital disaffection: interventions at various stages: *Family Relations*. July 90, Vol.39. **3**, pg. 257-266.
- Kumbasar, H. & Bulut, I. (1997). Uyum bozukluğu tanısı konan üniversite öğrencilerinin aile işlevlerini değerlendirme biçimleri. *Yeni Symposium*, **35**(4):126-131.
- Lawrence, E., Eldridge, K.A. ve Christensen, A. (1998). The enhancement of traditional behavioral couples therapy: Consideration of individual factors and dyadic development. *Clinical Pyschology Review*, **18**(6), 745-764.
- Lindblad - Goldberg M. & Northey Jr., W.F. (2013). Ecosystemic structural family therapy; theoretical and clinical foundations. *Contemporary Family Therapy*, **35**, 147-167.
- Orthner, D. K. (1975). Leisure activity patterns and marital satisfaction over the marital career. *Journal of Marriage and the Family*, **37**:91-102.
- Overbeek, G., Vollebergh, W., De Graaf, R., Scholte, R., De Kemp, R. ve Engels, R. (2006). Longitudinal associations of marital quality and marital dissolution with the Incidence of DSM-III-R disorders. *Journal of Family Psychology*, **20**, 284-291.

- Öz, F. & Svift, J. (2002). Yaşamın son evresi: *Yaşlılık Psikososyal Açıdan Gözden Geçirme. Kriz Dergisi*, **10**(2),17-28.
- Özbey, S. (2012). Ebeveynlerin evlilik uyumu ve algıladıkları sosyal destek ile altı yaş çocukların problem davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, **20**(1),43-62.
- Page, A.Z. & İnce, M. (2008). Aile içi şiddet konusunda bir derleme. *Türk Psikoloji Yazıları*, **11**(22), 81-94.
- Porter, B. & O'leary, K.D. (1980). Marital discord and child behavior problems. *Journal of Abnormal Child Psychology*, **8**:287-295.
- Reaymaeckers, Peter ve diğerleri (2006). Marriage and divorce in Belgium: The influence of professional, financial and educational resources on the risk for marriage dissolution. *Journal of Divorce and Remarriage*, **46**(1/2), 151-174.
- Rish, G. v.d. (2003). Problematic issues in the early years of marriage:Content for premarital education. *Journal of Psychology and Theology*. **31**,3,253-269.
- Schermelleh-Engel, K., Moosbrugger, H. ve Muller, H. (2003). Evaluating the fit of structural equation models: Tests of significance and descriptive goodness-of-fit measures. *Methods of Psychological Research-Online*, **8**, 23-74.
- Schneewind, K.A. & Gerhard, A. K. (2002). Relationship personality, conflict resolution and marital satisfaction in the first 5 years of marriages. *Family Relations*, **51**(1),63-71.
- Segrin, C. & Flora, J. (2004). Family communication. Manwah: *Lawrance Erlboun Associates*.

- Sholevar, G.P. & Schwoeri, L. D. (2003). Textbook of family and couples therapy. clinical applications, *American Psychiatric Publishing*, Washington D. C.
- Stroasli, R. D. & Markman, H. J., (1990). Relationship problems in the early stages of marriage: a longitudinal investigation. *Journal of Family Psychology*, **4**(1),80-98.
- Topbaş, A. G. F. & Kurt, A. G. S. *İşsizlik ve boşanma ilişkisi: 1970-2005 var analizi. Toplam kalite yönetimi, pazar rekabeti ve organizasyonel*, **30**.
- Türküm, A. S., Kızıldaş, A., Bıyık, N. ve Yemenici, B. (2005). *niversite ğrencilerinin aile işlevlerinin incelenmesi*. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, **5**(1),229-262.
- Twenge, M. J., Campbell, K.W. ve Foster, A. C. (2003). Parenthoos and marital satisfaction: a meta analytic review. *Journal of Marriage And Family*, **65**(3), 574-583.
- Voydanoof, P. (1999). Economic distress and family relations: a review of the eighties. (Elektronik Sürüm) *Journal of Marriage and Family*, Vol. 52, No.4.1099-1115.
- Wallerstein, Judith S. (1992). Children After Divorce. *Marriage and Family. Guilford, CT: Dushkin*. **92-93**,163-168.
- Weiten, W. (1986). Psychology applied to modern life. Monterey, CS: Brooks/Cole.
- Wilson, G.L. (2010). Strategic family therapy. *Salem Press Encyclopedia of Health*, **5**,1880-1884.
- Wymon, P.A., Cowen, E.L., Hightower, A.D. ve Pedro-Carroll, J.L. (1985). Perceived competence, self-esteem and anxiety in latency-aped children of divorce. *Journal of Clinical Child Psychology*, **14**(1),20-26.

Yıldırım, E. (2005). Bir modernite rüyası: ailenin sonu mu?. Ankara. T.C. Başbakanlık,
Aile ve Toplum Dergisi, Sayı:8.

Yılmaz, A. (2001). Eşler arasındaki uyum: kuramsal yaklaşımlar ve görgül çalışmalar.
Aile ve Toplum Dergisi. 1(4), Eylül-Aralık.

Diğer Yayınlar

Akçakoca, D. (2013). *Bir aile eğitim programının evli annelerin evlilik doyumu, evlilikte sorun çözme becerisi ve psikolojik iyi oluşuna etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Akkaya, M. (2010). *Bağlanma stilleri, stresle başa çıkma tarzları, problem çözme becerileri ve iletişim tarzlarının boşanma süreci üzerindeki etkilerinin incelenmesi*,Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Aydın,M. (t.y.). *Aile okulu programı*. Erişim: 23 Nisan 2016.

www.akcakaleyibo.k12.tr/db/./AİLEYüzde20OKULUYüzde20PROGRAMI.doc

Baltacı, G. (2010). *Aile danışmanlığı hizmetinden yararlanmak isteyen evli kadınların nitelikleri*, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çavuşoğlu, Ş. (2010). *Evli çiftlerin benlik saygıları ve evlilik uyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi,Ankara Üniversitesi.

Duman, N. (2001). *Aileye yönelik hizmetler içinde aile tedavisinin önemi*. 1.Ulusal Aile Hizmetleri Sempozyumu. Ankara: Aile Araştırma Kurumu; Hacettepe Üniversitesi. Aile Hizmetleri Uygulama ve Araştırma Merkezi.

Duman, N. (2008). *Aile tedavisinde etik ilkeler ve terapistin tutumu*. Aile Danışmanlığı El Kitabı. Arıkan, Ç., Aktaş, A. M., İl, S. ve diğerleri. S.107-116. Ankara: Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Eğitim Merkezi Başkanlığı. Hacettepe Üniversitesi Aile Hizmetleri Uygulama ve Araştırma Merkezi (AHUM) Müdürlüğü.

- Göç, M. (2006). *Ailelerin psiko-sosyal sorunları ve aile danışma merkezlerinden yararlanma eğilimleri*, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Güleç, S. (2014). *Evlilik memnuniyetini yordayan ilişkisel ve kişisel değişkenler*. Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.
- Gündüz, U. H. (2006). *Uyum sorunu olan öğrencilerin anne-baba, öğretmen ve kendileri tarafından bu sorunun ele alınış biçiminin değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, İzmir,63,156-170.
- Kalkan, M. (2002). *Evlilik ilişkisini geliştirme programının evlilerin evlilik uyum düzeylerine etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Kılıç, M. (2012). *Evli çiftlerde görülen ruhsal belirtiler ile aile işlevsellik düzeyi arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi. İzmir.
- Özeri, N. (2015). *Aile danışmanlığında hakemlik kurumunun yeni bir model olarak ihyası*, Yüksek Lisans Tezi, Yalova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi.
- Şahin, H. (2009). *Aile ve akrabalık ilişkilerinden kaynaklanan sorunlar ve bu sorunların çözümünde din eğitiminin rolü*. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı Din Eğitimi Bilim Dalı. Sivas.
- Şahin, N. (2014). *Ergenlik problemleri ve baş etme yöntemleri ile internet bağımlılığı arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Şehribanoğlu, S. (2005). *Yapısal eşitlik modelleri ve bir uygulaması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Zooteknik Ana Bilim Dalı.

Şirvanlı-Özen, D. (1998). *Eşler arası çatışma ve boşanmanın farklı yaş ve cinsiyetteki çocukların davranış ve uyum problemleri ile algıladıkları sosyal destek üzerindeki rolü*, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Taşköprü, M. (2013). *Evlilik doyumu ile problem çözme becerileri, stresle başa çıkma ve evlilik süresi arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilim Üniversitesi, İstanbul.

Tezer, E. (1986). *Evli eşler arasındaki çatışma davranışlar: algılama ve doyum*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

www.aile.gov.tr

www.psikoloji.gen.tr

www.shcek.gov.tr

www.tuik.gov.tr

Yıldız, A. (2013). *Anne baba tutumları ile evlilik doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Fatih Üniversitesi, İstanbul.

Yılmaz, T. (2009). *Evlilik öncesi ilişkileri geliştirme programının çiftlerin ilişki doyum düzeylerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.

EKLER

EK.A1 KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. Cinsiyetiniz: () Kadın () Erkek

2. Yaşınız:.....

3. Eğitim durumunuz:

- () Okuma yazma bilmiyor, ilkokul mezunu değil () Lise mezunu
() İlkokul mezunu () Üniversite mezunu
() Ortaokul mezunu () Lisansüstü mezunu

4. Kaç yıldır evlisiniz?

5. Kaç çocuğunuz var?.....

6. Eşinizle nasıl evlendiniz?

- () Flört /aşk ilişkisi
() Yakın çevrenin tanıştması
() Görücü usulü
() Diğer

7. Ailenizin ortalama aylık geliri:

8. Aile danışmanlığı yardımına ilişkin bilgi düzeyinizi nasıl değerlendiriyorsunuz?

- () Hiç () Biraz () Orta () İyi () Çok iyi

EK.A2 AİLEVİ SORUNLAR VE BAŞVURABİLECEĞİNİZ ÇÖZÜM YOLLARINA İLİŞKİN SORU LİSTESİ

1. Aşağıda evliliklerin ilk beş yılında çözmekte güçlük çekilen sorunlar listesi yer almaktadır. Kendi evliliğinizde yaşadığınız sorunları belirtirken anketin solundaki koyu yazılmış sütunlar evliliğinizin ilk bir yılında yaşadığınız sorunların sıklığını işaretlemeniz için oluşturulmuştur. Sağ taraftaki sütun ise evliliğiniz 2-5 yılında yaşadığınız sorunların sıklığını belirtmeniz için düzenlenmiştir. Sorunların karşısında yer alan sıklık derecelerinden **Her zaman= 5 Sık sık=4 Ara sıra=3 Nadiren=2 Hiç=1** değerindedir. Her sorun için mutlaka size en uygun olan dereceyi daire şekline alarak işaretleyip alttaki soruna geçiniz. Önce ilk bir yıl, sonra 2-5 yıl dönemi için yanıt veriniz. Teşekkürler.

İlk 1 yıl	1	2	3	4	5	İlk 2-5 yıl	1	2	3	4	5
Duygusal yakınlık sorunları						Duygusal yakınlık sorunları					
Fikir ayrılıkları ile ilgili sorunlar						Fikir ayrılıkları ile ilgili sorunlar					
Romantizm ve tutkuyla ilgili sorunlar						Romantizm ve tutkuyla ilgili sorunlar					
						Çocuklarla ilgili sorunlar					
(Köken) Ailelerle ilgili konular						(Köken) Ailelerle ilgili konular					
İşle ve çalışma biçimiyle ilgili konular						İşle ve çalışma biçimiyle ilgili konular					
Stresle başa çıkma sorunları						Stresle başa çıkma sorunları					
Cinsel sorunlar						Cinsel sorunlar					
Dinlenme ve boş zaman etkinlik tercihleriyle ilgili sorunlar						Dinlenme ve boş zaman etkinlik tercihleriyle ilgili sorunlar					
Çapkınlık, başkalarını çekici bulma ve kıskançlık sorunları						Çapkınlık, başkalarını çekici bulma ve kıskançlık sorunları					
Aldatma sorunları						Aldatma sorunları					
Şiddet						Şiddet					
Maddi sorunlar						Maddi sorunlar					
Manevi konularla ilgili sorunlar						Manevi konularla ilgili sorunlar					
Evle ilgili iş bölümü						Evle, çocuklarla ilgili iş bölümü					
Kişilik farklılıklarından kaynaklı sorunlar						Kişilik farklılıklarından kaynaklı sorunlar					
Kültür farklılıklarından kaynaklı sorunlar						Kültür farklılıklarından kaynaklı sorunlar					
Kötü alışkanlıklar (Alkol vb.)						Kötü alışkanlıklar (Alkol vb.)					

2. Eşinizle son yıllarda aşağıdaki sorunları yaşama sıklığınız nedir?

	Her zaman	Sık sık	Ara sıra	Nadiren	Hiçbir Zaman
Duygusal yakınlık sorunları					
Düşünce ayrılıkları ile ilgili sorunlar					
Romantizm ve tutkuyla ilgili sorunlar					
Çocuklarla ilgili sorunlar					
(Köken) Ailelerle ilgili konular					
İşle ve çalışma biçimiyle ilgili konular					
Stresle başa çıkma sorunları					
Cinsel sorunlar					
Dinlenme ve boş zaman etkinlik tercihleriyle ilgili sorunlar					
Çapkınlık, başkalarını çekici bulma ve kıskançlık sorunları					
Aldatma sorunları					
Şiddet					
Maddi sorunlar					
Manevi konularla ilgili sorunlar					
Evle çocuklarla ilgili iş bölümü					
Kişilik farklılıklarından kaynaklı sorunlar					
Kültür farklılıklarından kaynaklı sorunlar					
Kötü alışkanlıklar (Alkol, sigara, kumar vb.)					

3. Çocuğunuzla aşağıdaki sorunları yaşama sıklığınız nedir?

	Her zaman	Sık sık	Ara sıra	Nadiren	Hiçbir Zaman
Okul başarısızlığı					
Ebeveyn-çocuk iletişim sorunları					
Ergenlik dönemi sorunları					
Evdeki sorumluluklarıyla ilgili sorunlar					
Kötü alışkanlıklar					
Arkadaş çevresi ile ilgili sorunlar					
Çevresine zarar veren davranış sorunları					
Disiplinsiz davranışlar					

4. Kendi ailenizle aşağıdaki sorunları yaşama sıklığınız nedir?

	Her zaman	Sık sık	Ara sıra	Nadiren	Hiçbir Zaman
İletişim sorunları					
Güç çatışması					
Kişilik farklılıkları					
Özel hayata müdahalede bulunmanın yarattığı sorunlar					
Zorlayıcı maddi destek beklentilerle ilgili sorunlar					
Mal paylaşımına ilişkin sorunlar					

5. Eşinizin ailesi ile aşağıdaki sorunları yaşama sıklığınız nedir?

	Her zaman	Sık sık	Ara sıra	Nadiren	Hiçbir Zaman
İletişim sorunları					
Güç çatışması					
Gelin/damat olmanın getirdiği rol beklentilerine ilişkin çatışma					
Kişilik farklılıkları					
Özel hayata müdahalede bulunmanın yarattığı sorunlar					
Zorlayıcı maddi destek beklentilerle ilgili sorunlar					
Mal paylaşımına ilişkin sorunlar					

6. Aşağıda belirtilen aile bireyleri ile sorun yaşama sıklığınızı belirtiniz.

	Her zaman	Sık sık	Ara sıra	Nadiren	Hiçbir Zaman
Eşimle					
Çocuklarımla					
Kendi anne babamla					
Eşimin anne babasıyla					

7. Aile içinde yaşadığınız sorunları çözemediğinizde öncelikle kimden yardım alıyorsunuz?

- Kendi ailemden (anne, baba ve kardeşlerimden)
- Eşimin ailesinden (anne, baba ve kardeşlerinden)
- Arkadaşlarımdan
- Çocuklarımdan
- Komşularımdan
- Hiç kimseden yardım almıyorum.

8. Aile içi ilişkilerde yaşadığınız sorunları çözemediğinizde öncelikle hangi uzmandan yardım almayı istersiniz?

- Psikiyatrist
- Psikolojik danışman
- Klinik psikolog
- Aile ve çift danışmanı
- Aile hekimi
- Yaşam koçu
- Din görevlisi
- Diğer:

9. Aile içi sorunlarınızı çözerken nasıl bir yol izliyorsunuz?

- Karşılıklı konuşarak, problemimizi çözmek için ailecek çeşitli yollar bulmaya çalışır ve uygularız.
- Konuşuyoruz fakat aldığımız kararları uygulayamıyoruz.
- Tartışıyoruz ve genelde sorunlarımızı çözemiyoruz.
- Sorunu eşime anlatırım ve onun dediği olur.
- Sorunu eşime anlatırım ve benim dediğim olur.
- Sorunun üstesinde durmayız ve zamana bırakırız.
- Bir uzmana (psikolojik danışman, aile danışmanı, psikolog, psikiyatrist vb.) başvururuz.
- Diğer

10. Aile içi sorunlarınızı çözerken kullandığınız yöntemler işe yarıyor mu?

() Evet () Hayır () Bazen

11. Aile içinde uzun süredir devam eden sorunlarınız var mı?

() Evet () Hayır

12. Aile yaşamınıza ilişkin kendinizi ne sıklıkta memnun tanımlıyorsunuz?

() Her zaman () Sık sık () Ara sıra () Nadiren () Hiçbir Zaman

13. Aşağıdaki sorun alanlarından hangisinde/hangilerinde aile danışmanından yardım almak istersiniz?

Duygusal yakınlık sorunları		Okul başarısızlığı	
Fikir ayrılıkları ile ilgili sorunlar		Ebeveyn-çocuk iletişim sorunları	
Romantizm ve tutkuyla ilgili sorunlar		Ergenlik dönemi sorunları	
Çocuklarla ilgili sorunlar		Evdeki sorumluluklarıyla ilgili sorunlar	
(Köken) Ailelerle ilgili konular		Kötü alışkanlıklar	
İşle ve çalışma biçimiyle ilgili konular		Çocukların arkadaş çevresi ile ilgili sorunlar	
Stresle başa çıkma sorunları		Çocukların çevresine zarar veren davranış sorunları	
Cinsel sorunlar		Çocukların disiplinsiz davranışları	
Dinlenme ve boş zaman etkinlik tercihleriyle ilgili sorunlar		Çapkınlık, başkalarını çekici bulma ve kıskançlık sorunları	
Aldatma sorunları		Şiddet	
Maddi sorunlar		Manevi konularla ilgili sorunlar	
Evle çocuklarla ilgili iş bölümü		Kişilik farklılıklarından kaynaklı sorunlar	
Kötü alışkanlıklar (Alkol, sigara, kumar vb.)		Kültür farklılıklarından kaynaklı sorunlar	
Özel hayata müdahalede bulunmanın yarattığı sorunlar		Zorlayıcı maddi destek beklentilerle ilgili sorunlar	
Eşin ailesi ile güç çatışması		Mal paylaşımına ilişkin sorunlar	
Gelin/damat olmanın getirdiği rol beklentilerine ilişkin çatışma		Eşin ailesiyle iletişim sorunları	

EK.A3 EVLİ BİREYLERİN AİLE DANIŞMANLIĞINDAN BEKLENTİLERİ ÖLÇEĞİ

Aşağıda evli bireylerin aile danışmanlığına ilişkin beklentilerine yönelik ifadeler yer almaktadır. Lütfen bu ifadelerin her birini dikkatle okuyarak, yanıt derecelerinden size en uygun olan dereceyi işaretleyiniz.

1= Benim için hiç doğru değil

2= Benim için biraz doğru

3= Benim için kısmen doğru

4= Benim için büyük ölçüde doğru

5= Benim için tamamen doğru

1.	Aile danışmanlığı yardımı ailemle olan sorunlarımı çözebilir.	1	2	3	4	5
2.	Her ihtiyaç duyulduğunda aile danışmanına başvurulması gerektiğini düşünüyorum.	1	2	3	4	5
3.	Aile danışmanlığı yardımının ailemin işlevselliğini arttıracığına inanıyorum.	1	2	3	4	5
4.	Aile danışmanlığı yardımıyla ilişki problemlerini nasıl çözeceğimizi öğreneceğimize inanıyorum.	1	2	3	4	5
5.	Aile danışmanlığının birlikte yaşamaya uyum sağlama ile ilgili sorunlara yardım edebileceğini düşünüyorum.	1	2	3	4	5
6.	Problem yaşamamam da aile ilişkilerimi desteklemek için aile danışmanına başvurabilirim.	1	2	3	4	5
7.	Aile danışmanlığı yardımıyla durumumuzun umutsuz olduğunu görmekten korkuyorum.	1	2	3	4	5
8.	Aile danışmanlığı yardımının, aile problemlerini çözmeye bireysel psikolojik danışmadan daha etkili olacağına inanıyorum.	1	2	3	4	5
9.	Aile danışmanlığı yardımı mahrem sırlarımızı ifade edeceğimiz güveni bize veremez.	1	2	3	4	5
10.	Aile danışmanının en azından orta yetişkinlik yaşlarında olması gerektiğini düşünüyorum.	1	2	3	4	5
11.	Aile danışmanlığı yardımı mahrem sırlarımızı ifade edeceğimiz güveni bize veremez.	1	2	3	4	5
12.	Aile danışmanlığının en fazla üç oturumda sorunumuzu çözmesini beklerim.	1	2	3	4	5

ÖZGEÇMİŞ

- Adı Soyadı** : Dilan YILMAZ
- Sürekli Adresi** : Merdivenköy Yolu Sok. Beyaz Köşk Apt. No:12/13
Göztepe/Kadıköy- İST
- Doğum Yeri ve Yılı** : ÜSKÜDAR, 1990
- Yabancı Dili** : İngilizce
- İlk Öğretim** : Zühtüpaşa Etüt ve Beslenme İlköğretim Okulu, 2004
- Orta Öğretim** : 50. Yıl Tahran Lisesi , 2007
- Lisans** : Maltepe Üniversitesi, 2012
- Yüksek Lisans** : Bahçeşehir Üniversitesi, 2016
- Enstitü Adı** : Sağlık Bilimleri Enstitüsü
- Program Adı** : Aile Danışmanlığı (Tezli)
- Çalışma Hayatı** : Arif Nihat Asya İlkokulu/ Ümraniye, 2012 , hala çalışıyor.

